Η ΝΙΑΟΥΣΤΑ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

ΤΕΥΧΟΣ 3 - ΔΡΑΧΜΑΙ 50

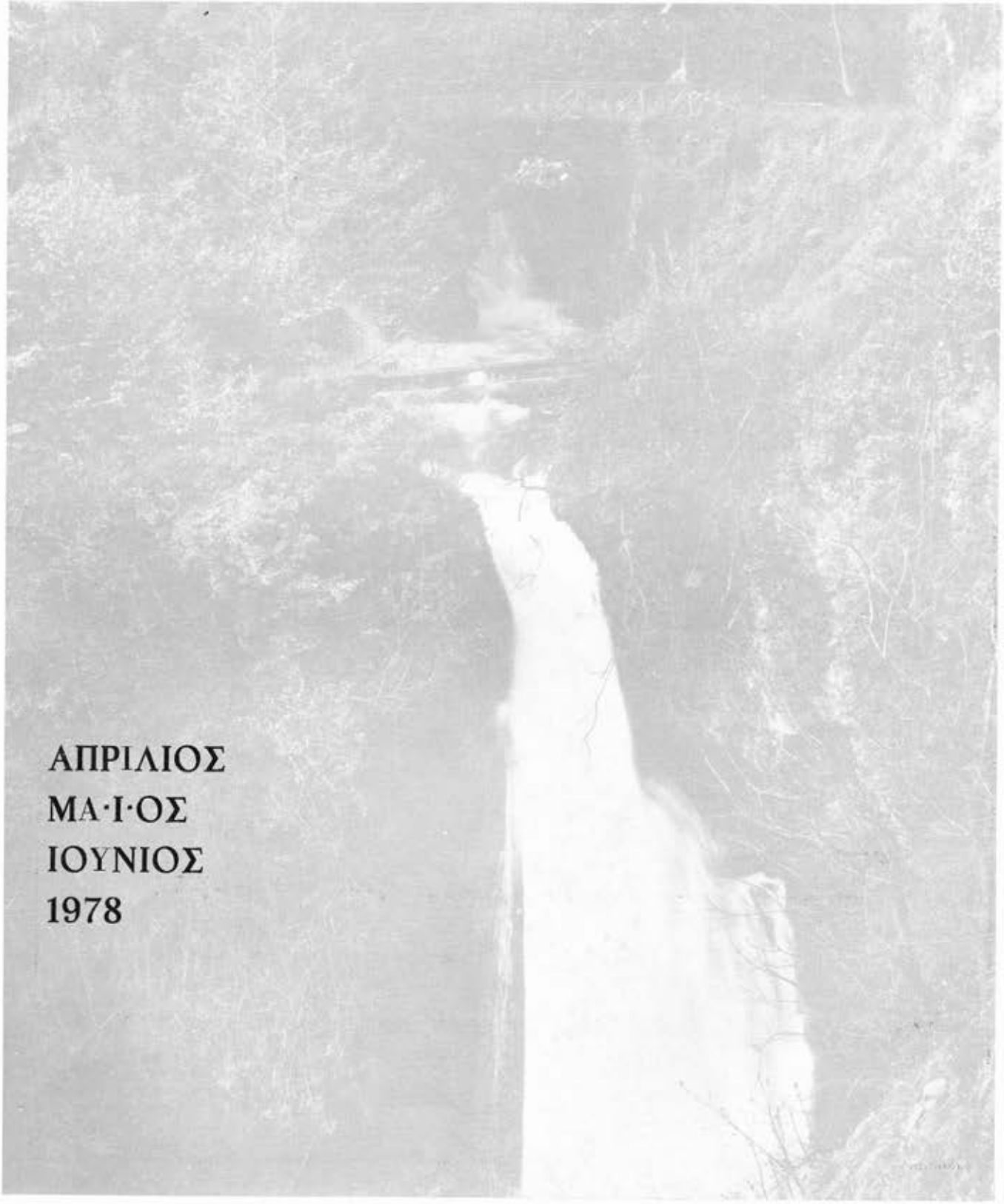

ΑΠΡΙΛΙΟΣ
ΜΑΪΟΣ
ΙΟΥΝΙΟΣ
1978

ΚΑΡΑΜΠΙΝΕΣΗΣ

ΠΑΙΔΙΚΑ - ΑΝΔΡΙΚΑ

στό Β΄ κατάστημα κοντά
στό ταχυδρομεῖο
τηλ: 28106 ΝΑΟΥΣΑ

Ἐμεῖς πουλᾶμε γνήσιο βασιλικό πολτό

Ἐσεῖς ... ἀγοράζετε ὑγεία

Ἔλσα Δάδη, μελισσοκόμος

Ἀντωνίου Κωνσταντινίδη 15, Τηλ. 0332)22279 ΝΑΟΥΣΑ

"ΝΙΑΟΥΣΤΑ"

ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

Ἔτος Α' — Φύλλο 3ο — ΜΑΪΟΣ 1978

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:
Ὀδ. Ντινόπουλος, Ἐλ. Μήτσαλα, Ἰωάν. Καρατσιώλης

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Ε.Α. Κιάος
Χρ. Περδικάρη 3, — Τηλ. 27.093 — ΝΑΟΥΣΑ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ: Γεώργ. Γκέσιος
Βασ. Κων)νου 32 — Τηλ. 28.646

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Ι. Κοσμαρίκου

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: «Βιβλιοτυπωτική»
Περ. Ζέγγος — Δημ. Δρανίτσας καὶ Σία Ο.Ε.
Ἀντ. Καμάρα 3 Τηλ. 260.140 — Θεσσαλονίκη

Περιεχόμενα

Ἐπίκαιρα
Ἀλληλογραφία 46
Τὸ χρονογράφημα 45

Ἱστορικὰ
Ι. ΠΑΠΑΝΔΡΙΑΝΟΥ: Ὁ Ναουσαῖος Δημήτριος Ἀναστασίου. Ἕνας μεγάλος εὐεργέτης τῶν Σέρβων 46
Κ. ΠΑΠΟΥΛΙΔΗ: Τὸ Ὁλοκαύτωμα τῆς Νάουσας. Τομὲς καὶ διερευνήσεις 48
Κ. ΧΑΤΖΗΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗ: Πῶς καθιερώθηκε τὸ Ὁλοκαύτωμα 50
ΟΔ. ΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΥ: Ἡμερολόγιο τῶν κυριωτέρων γεγονότων τῆς ἐπαναστάσεως τὸ 1822 51
ΣΤ. ΔΑΔΗ: Ἡρωϊκὲς μορφὲς τοῦ «Χίλια ὀκτακόσια» 54

Ἔρευνες
Μ. ΒΑΛΣΑΜΙΔΗ: Ἡ μουσική, τὸ τραγούδι, ὁ χορὸς στὴν Ἰλιάδα τοῦ Ὁμήρου 55
Κ. ΚΟΥΤΣΙΟΠΟΥΛΟΥ: Νάουσα, πόλος ἕλξεως ἐργατῶν 58

Γεωργικὰ
Ν. ΘΟΔΩΡΙΔΗ: Χυμὸς μήλων, ὁ πιὸ φυσικὸς καὶ ὑγιεινὸς χυμὸς 60
ΟΔ. ΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΥ: Ἡ καλοκαιρία στὴν καρπόδεση τῶν ὀπωροφόρων 61

Ἐπιστημονικὰ
Α. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΗ: Κιρσοὶ τῶν κάτω ἄκρων. Θεραπευτικὴ ἀντιμετώπιση αὐτῶν 62

Λαογραφικὰ
Ν. ΣΠΑΡΤΣΗ: Τότι κὶ τώρα 65

Θέματα τῆς πόλης μας
Τὸ Ὠδεῖο καὶ τὰ προβλήματά του. Συνέντευξη μὲ τὸν πρόεδρο κ. Ν. Ταούλα 66
ΕΥΑΓ. ΖΑΛΙΟΥ: Τὸ Κέντρο Ἐργαζομένου Κοριτσιοῦ καὶ ἡ 6χρονη ἱστορία του 69

Ἀθλητισμὸς
ΙΩΑΝ. ΝΟΥΣΗΛΑΖΟΥ: Ὁ ἀθλητισμός μας μπορεῖ νὰ φθάσει ψηλώτερα 71

Διάφορα
Β. ΝΑΛΜΠΑΝΤΗ: Ἡ ἀλήθεια καὶ γιατὶ δὲν τὴ θέλουμε 73
Ἡ χορωδία καὶ ὀρχήστρα τοῦ γυμνασίου θηλέων.. 74
Δραστηριότητες τοῦ Λυκείου Ἑλληνίδων 75
Βροχομετρικὰ στοιχεῖα 76
Ναουσαϊκὴ κουζίνα 77
Ναουσαϊκο σταυρόλεξο 78

Φίλοι μας γειά σας.

Μὲ ἰδιαίτερη ἱκανοποίηση παρουσιάζουμε καὶ αὐτὸ τὸ τρίμηνο τὴ «Νιάουστα». Ἀφιερωμένη — φυσιολογικὰ — στὸ μεγαλύτερο γεγονὸς τοῦ Μαΐου, τὴ γιορτὴ τοῦ «Ὁλοκαυτώματος». Τὸ γεγονὸς ποὺ ἦταν, εἶναι καὶ θὰ εἶναι ἡ φωτεινὴ ἀνταύγεια ποὺ θὰ καταυγάζει ὅλο τὸν Ἑλλαδικὸ χῶρο. Τὸ γεγονὸς ὅμως ποὺ πέρασε — ὅπως καὶ τόσες ἄλλες χρονιὲς — πάλι ἀπαρατήρητο. Γιὰ μιὰ ἀκόμη φορά, τύπος, ραδιόφωνο καὶ τηλεόραση σιώπησαν ἐπιδεικτικά. Νὰ ἐπαναλάβουμε κι' ἐμεῖς ὅσα στὸ παρελθὸν ἔχουν εἰπωθεῖ γιὰ τὴν ἐγκληματικὴ αὐτὴ ἀδιαφορία; Θὰ εἶναι λόγια χωρὶς οὐσία...

Ποιὰ ἡ ἀντίθεση μὲ τὴν περυσινὴ γιορτὴ καὶ τὴν ἐπιβλητικὴ παρουσία τοῦ προέδρου τῆς δημοκρατίας κ. Τσάτσου. Ὅλα τὰ μέσα ἐνημερώσεως κάθε μέρα καὶ γιὰ μιὰ ὁλόκληρη ἑβδομάδα κάτι εἴχανε νὰ ποῦνε γιὰ τὴ Νάουσα καὶ τὴν ἱστορία της. Φέτος ὅμως ἡ παρουσία τοῦ ΥΒΕ δὲν στάθηκε ἱκανὴ νὰ ἀναπληρώσει τὴν ἀπουσία ὅλου τοῦ πολιτικοῦ κόσμου. Καὶ οἱ Ναουσαῖοι γιόρτασαν τὴ μεγαλύτερη γιορτὴ τους μὲ τὴν πικρὴ σκέψη τῆς λησμονιᾶς. Δὲν πειράζει. Ἂς ἐλπίσουμε ὅτι τοῦ χρόνου θὰ μᾶς θυμηθοῦνε.

Σ' αὐτὸ τὸ τεῦχος ἡ «Νιάουστα» περιλαμβάνει:

— Ἄρθρο τοῦ συμπολίτη τ. βουλευτοῦ κ. Χατζηγρηγοριάδη ποὺ μᾶς ἐξιστορεῖ πῶς ἡ Νάουσα ὀνομάστηκε «Ἡρωϊκὴ Πόλις».
— Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴν ἐνδιαφέρουσα διάλεξη τοῦ κ. Κ. Παπουλίδη.
— Χρονικὸ τοῦ κ. Ὀδ. Ντινοπούλου γύρω ἀπὸ τὰ γεγονότα ποὺ προηγήθηκαν τῆς Ἐπαναστάσεως τῆς Ναούσης.

Ἀκόμα

— Ἐνδιαφέρουσα συνεργασία τοῦ κ. Παπαδριανοῦ γιὰ τὸν Ναουσαῖο εὐεργέτη τῶν Σέρβων Δημήτριο Ἀναστασίου - Σαμπώφ.
— Ἔρευνα τοῦ Λυκειάρχη κ. Ἐμμ. Βαλσαμίδη γιὰ τὴν μουσική, τὸ τραγούδι καὶ τὸν χορὸ στὰ Ὁμηρικὰ χρόνια.
— Τὸ ἐπιστημονικὸ ἄρθρο τοῦ κ. Ἄρη Παπανικολῆ γιὰ τοὺς κιρσοὺς τῶν κάτω ἄκρων· καθὼς ἐπίσης τὸ χρονογράφημα, τὴν ἀθλητικὴ σελίδα καὶ ἄλλα ἐνδιαφέροντα.

Αὐτὰ γιὰ τώρα. Ραντεβοῦ μετὰ ἕνα τρίμηνο καὶ ὡς τότε πολλὲς εὐχὲς γιὰ ἕνα χαρούμενο καὶ δροσερὸ καλοκαίρι.

Ε.Α.Κ.

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΙΔΙΩΤΩΝ	ΔΡΑΧ.	200
ΔΗΜΟΙ, ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ, ΣΥΝ)ΣΜΟΙ	»	300

Ἡ ἀλληλογραφία μας

Ὁ Γ.Γ. κ. Βαλταδῶρος γιὰ τὴ «Νιάουστα»

Μὲ ἰδιαίτερη χαρὰ καὶ ἱκανοποίηση χαιρετίζω τὴν ἔκδοση τοῦ περιοδικοῦ «Νιάουστα» ποὺ ἀποτελεῖ μιὰ νέα ἔκφραση τῆς τόσο σημαντικῆς μέχρι σήμερα δραστηριότητας τοῦ συλλόγου Ἀποφοίτων Ναούσης.

Ἀπὸ τὰ πρῶτα κιόλας τεύχη φαίνεται ἡ ἐπίπονη καὶ συστηματικὴ προσπάθεια καὶ ἡ εὐγενικὴ φιλοδοξία τῶν ὑπευθύνων νὰ κάνουν τὸ περιοδικὸ αὐτὸ ἕνα μαχητικὸ ἀκόμη βῆμα τῶν προβλημάτων τῆς Νάουσας καὶ καθρέφτη τῆς ζωῆς καὶ τῆς δραστηριότητάς των καὶ τὸν ἀνθόκηπο τῶν ὡραίων παραδόσεων καὶ ἐθίμων της.

Σφίγγω τὸ χέρι ὅλων ὅσοι χωρὶς νὰ λογαριάσουν μόχθο καὶ δαπάνη συνετέλεσαν στὴν πραγματοποίηση τῆς ἐκδόσεως.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΑΛΤΑΔΩΡΟΣ
Γεν. Γραμ. Υ.Β.Ε.

Νὰ ἐπιστρατεύσετε τοὺς Ναουσαίους

Φίλπατοι Ἀπόφοιτοι,

Ἕνα θερμὸ εὐχαριστῶ ποὺ θυμηθήκατε ἕναν παλιὸ γυμνασιάρχη τοῦ τότε μικτοῦ γυμνασίου Ναούσης (Λαππείου 1951—1957) καὶ μοῦ στείλατε τὸ λαμπρὸ περιοδικό σας. Ἀληθινὰ τὸ καμάρωσα. Τὸ 2ο τεῦχος καλύτερο ἀπὸ τὸ πρῶτο. Εὔχομαι πάντα καλύτερο!

«Πάντα ψηλότερα ν' ἀνεβαίνουμε πάντα μακρύτερα νὰ βλέπουμε»
(Γκαῖτε)

Ἔχετε δίπλα σας τὸ ἀπέραντο «ὁπλοστάσιο» τοῦ πανεπιστημίου τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τοὺς ἄλλους πνευματικοὺς ἀνθρώπους της. Μόνο τοὺς Ναουσαίους νὰ ἐπιστρατεύσετε δὲν θὰ σᾶς λείψει ἐκλεκτὴ ὕλη.

Κινητοποιεῖστε ὅμως πρὸ πάντων τοὺς ντόπιους νέους, τοὺς καλοὺς ἀποφοίτους καὶ μαθητὲς τῆς Νάουσας, τοὺς φοιτητὲς Ναουσαίους στὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ ἐξωτερικό. Βρῆτε τους στὰ ἀρχεῖα τοῦ γυμνασίου. Θὰ χαροῦν νὰ σᾶς βοηθήσουν ἠθικά, πνευματικὰ καὶ ὑλικά.

Ἴσως κι' ἐγὼ ἂν θὰ θέλατε, σᾶς γράψω μερικὲς ἀναμνήσεις μου ἀπὸ τὴν 6χρονη ὑπηρεσία μου στὴ Νάουσα.

Τὶς 200 δρχ. ποὺ ἐσωκλείνω δεχθῆτε τες σὰν τιμητικὴ ἐνίσχυση.

Μὲ τὶς εὐχές μου καὶ τὴν ἀγάπη μου
ΗΛΙΑΣ ΜΟΥΝΔΡΕΑΣ

Ἡ μάχη στὴ Χονδροσούγλα

Φίλε κ. Δάδη,

Ἀπὸ φίλους Ναουσαίους γνώρισα τὸ περιοδικὸ τοῦ συλλόγου σας «Νιάουστα» καὶ ὁμολογουμένως ὀφείλω νὰ συγχαρῶ ὅλους ποὺ συντελοῦν στὴν ἀξιόλογη αὐτὴ προσπάθεια.

Ἰδιαίτερα μελέτησα τὸ δικό σας ἄρθρο «Ἡ μάχη στὴν Χονδροσούγλα» διότι μὲ βάση καὶ ἀφετηρία ἕνα τοπικὸ τραγούδι τοῦ λαοῦ, ἀναστηλώνετε ἕνα γεγονός, σημαντικώτατο γιὰ τὴν ἱστορία τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγώνα στὴν περιοχή σας, χωρὶς νὰ ἀπομακρύνεσθε καθόλου ἀπὸ τὶς ἱστορικές του διαστάσεις.

Πράγματι πάντοτε τὰ δημοτικά μας τραγούδια ξεκινοῦν ἀπὸ τὴν πραγματικότητα καὶ ὁ πυρήνας τους εἶναι ἱστορικός.

Ἐπειδὴ τυχαίνει νὰ κατέχω τὰ σχετικὰ μὲ τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἐμπιστευτικὰ σημειώματα τοῦ κέντρου Ναούσης (σημειώματα Κατεχάκη, Μπέμπη Δημητριάδη) καθὼς καὶ τῶν Κέντρων Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης, πιστεύω ὅτι, γιὰ τὴν ἱστορικὴ ὁλοκλήρωση καὶ ἀποκατάσταση τῆς πολυαίμακτης ἐκείνης μάχης ποὺ τόσο παραστατικὰ τραγουδήθηκε ἀπὸ τοὺς Ναουσαίους, θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ γράψω γιὰ τὸ περιοδικό σας, μὲ βάση τὰ ντοκουμέντα αὐτά, ἕνα συμπληρωματικὸ ἄρθρο τεκμηριωμένο ἀρχειακά.

Πολὺ φιλικὰ
Γ. ΤΟΥΣΙΜΗΣ

Σ.Σ.: Μὲ μεγάλη μας χαρὰ θὰ φιλοξενούσαμε ἀπὸ τὶς στῆλες τῆς «Νιάουστας» τὸ ἄρθρο σας.

Διάθεση καὶ ζῆλο

Ἀξιότιμοι κύριοι,

Θερμὰ σᾶς εὐχαριστῶ γιὰ τὸ 1ο τεῦχος τοῦ τριμηναίου περιοδικοῦ τοῦ συλλόγου σας «Ἡ Νιάουστα» ποὺ εἴχατε τὴν καλωσύνη νὰ μοῦ στείλετε. Τὸ διεξῆλθα μὲ πολλὴ προσοχὴ καὶ εἰλικρινὰ σᾶς συγχαίρω γιὰ τὴν πολὺ ἐνδιαφέρουσα ὕλη του.

Ἡ ἔκδοση τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ ἀποτελεῖ μιὰ μαρτυρία ὅτι οἱ νέοι ἄνθρωποι τῆς Νάουσας ἔχουν διάθεση καὶ ζῆλο νὰ ἐργασθοῦν γιὰ εὐγενεῖς κοινωνικοὺς σκοποὺς καὶ γενικὰ γιὰ τὸ παραπέρα ἀνέβασμα τοῦ πολιτιστικοῦ ἐπιπέδου τῆς πατρίδας τους, ποὺ εἶναι κιόλας ἀρκετὰ ὑψηλό, ὅπως δείχνουν οἱ ἐπιμορφωτικοὶ σύλλογοί σας, τὸ Ὠδεῖο, τὸ Λύκειο Ἑλληνίδων καὶ ἄλλες πολιτιστικὲς ἐκδηλώσεις τῆς πόλης σας.

Παρακαλῶ θεωρεῖστε τὴν μετριότητά μου φίλο σας καὶ θαυμαστὴ τῆς ὡραίας πόλης σας καὶ δεχθεῖτε τὴν ἔκφραση τῶν καλύτερων αἰσθημάτων μου.

Φιλικώτατα
ΒΛΑΔ. ΔΕΡΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

Καθημερινότητες

Τῆς ΚΙΚΗΣ ΜΟΥΜΤΖΙΔΟΥ

— Καλημέρα, καλησπέρα. Πολὺ κρύο, πολὺ ζέστη. Πῶς τὰ περνᾶτε; Τί κάνετε; Τὶ κάνει ἡ οἰκογένεια;

— Στὴν ὡραία μας πόλι εἶναι ὅλα ἴδια. Πρωῒ δουλειά, μεσημέρι φαγητὸ καὶ ὕπνο, τὸ βράδυ βόλτα στὴν ὁδὸ Βενιζέλου.

Ἕνα καφὲ στὸ ζαχαροπλαστεῖο, στὸ σπίτι μιᾶς φίλης, λίγο κουβεντούλα, πῶς τὰ πάει τὸ νιόπαντρο ζευγάρι, τί γίνεται μὲ τὸ γείτονα, τὸ φλὲρτ τῆς κόρης τοῦ τάδε μὲ τὸ νεαρὸ ἀξιωματικό, ἐκεῖνο... μὰ ποιόν... ἔ δὲν καταλάβες ἀκόμη; σπᾶνε τὴν ρουτίνα. Ἔτσι ὅλοι ἕνα σῶμα, ἕνα μυαλό, ζοῦμε τὰ ἴδια, σκεφτόμαστε ἴδια αἰσθανόμαστε οὔτε λίγο οὔτε πολὺ ἴδια.

Παραμένουν ἔτσι ἴδια, κάθε μέρα, κάθε χρόνο, ὅλα τὰ χρόνια.

— Καλημέρα, καλησπέρα. Πολὺ κρύο. Πώ! πώ! τὶ ζέστη. — Ὄμορφο τὸ φόρεμά σου. — Δὲ βαριέσαι ἕνα τσίτι, νὰ μὲ τὶς ἐκπτώσεις τὸ πῆρα, τιμὴ εὐκαιρίας καὶ δώστου καὶ κορδώνεται ἡ κυρία.

— Ξέρεις,... τὸ βράδυ ἔχει τσάϊ ἡ κυρία... θὰ εἶναι ἡ κυρία τοῦ κυρίου... ἡ ἄλλη, ἐκείνη, ἐκείνη, ἡ τάδε... καὶ τὸ βράδυ στὶς καλεσμένες της ἡ κυρία ἐπιδεικνύει ἔντεχνα τὸ καινούργιο κινέζικο σερβίτσιο της. Τὰ γλυκὰ πηγαινοέρχονται, οἱ κυρίες σημειώνουν στὶς ἀτζέντες τους συνταγές.

— Πολὺ ὡραῖο τὸ κέϊκ σου Μαίρη.

— Καλό, ἀλλὰ λίγο ἄγλυκο, δὲν νομίζεις; ἀπαντάει ἡ κυρία ἀπὸ ἀπέναντι.

— Δὲν νομίζω, ἀλλὰ νὰ... ἐγὼ τὸ κάνω μὲ κομματάκια φρούτου μέσα συμπληρώνει ἡ ἄλλη κυρία καὶ συνεχίζει νὰ παίζει μὲ τὰ κορδόνια τῆς ζώνης της.

Σὲ μιὰ γωνιά, συζητοῦν δυὸ δεσποινίδες, χωρὶς νὰ δίνουν σημασία γιὰ ὅλα τ' ἄλλα, γιὰ τὸν ζὲν πρεμιὲ μὲ τὰ γκριζοπράσινα μάτια.

Ἡ μιὰ ἡ Καίτη μὲ τὸ μελαγχολικό της ὕφος εἶναι κόρη καλῆς οἰκογενείας μὲ ἀρχὲς κ.λ.π. καὶ κ.λ.π. Ξέρει ὅλα τὰ τροπάρια καὶ τοὺς βίους τῶν Ἁγίων. Χάσκει, τὴν ἄλλη, τὴν ἀκούει ἀναστενάζει πότε πότε Μά.. τέλος πάντων ποιὸν ἅγιο μοῦ θυμίζει; Ἡ ἄλλη εἶναι φοβερὴ ρουφήχτρα τῶν περιοδικῶν. Ξεφυλλίζει ὅλα τὰ περιοδικὰ τῆς ἑβδομάδος, ψάχνει γιὰ τοὺς πιὸ διάσημους ἠθοποιούς, τραγουδιστάς, ποδοσφαιριστάς, τὶ φορᾶνε πῶς γλεντᾶνε, τὶς περιπέτειες ποὺ εἶχανε τελευταῖα. Πόσους γάμους ἔκανε ἡ Ταίηλορ, ποῦ τραγουδάει ἡ Ραφαέλα Καρά, θὰ τὸν πάρη τὸν Γαλάκο ἡ ΑΕΚ; καὶ διάφορα τέτοια.

Αἰσθάνεσαι τὸν ἥλιο κάτω ἀπὸ τὸ πετσί σου, νὰ καίει τὴν σάρκα σου. Τὰ μαγαζιὰ μὲ κατεβασμένες τὶς τέντες προκαλοῦν τοὺς περαστικούς. Μέσα ὑπολογίζονται οἱ πελάτες καὶ ὁ τζίρος στὰ δάχτυλα.

Οἱ ὑπάλληλοι μετρᾶνε τοὺς γύρους μιᾶς μύγας. Βλέπεις εἶναι πιὸ διασκεδαστικὸ ἀπὸ τὸ τὶκ τὰκ ποὺ κάνει τὸ ρολόϊ ὥσπου νὰ φθάσει δύο ἡ ὥρα νὰ σχολάσουν.

Στὸ δρόμο ἀπὸ τὰ παντζούρια βγαίνει ἡ ἀπόδειξη τῆς νοικοκυρωσύνης.

Οἱ μητέρες κατηφορίζουν μὲ τὰ καροτσάκια γιὰ μιὰ βόλτα στὸ πάρκο. Μὲ πολλὴ περηφάνεια δείχνουν τὰ καλοαναθρεμένα παιδιά τους μὲ τὰ ματόχανδρα στὴν πλάτη καὶ ὁπωσδήποτε οἱ συζητήσεις ἀφοροῦν αὐτά.

— Ἐγὼ τοῦ δίνω γάλα Βλάχας.

— Σώθηκα μὲ τὶς πάνες μιᾶς χρήσεως.

— Ἀποκλείεται δὲν τὶς συνηθίζω... Ἔ ὄχι καὶ νὰ πλένω συνέχεια, δὲν μοῦ ἔμεινε οὔτε ἕνα νύχι.—Ὁ δικός μου εἶναι φοβερὰ ἔξυπνος. — Μὲ τὸν δικό μου ἔχω προβλήματα μὲ τὸ φαγητό Πώ πώ! γκρίνια μὲ αὐτὸ τὸ παιδί δὲν κοιμήθηκε ὅλη τὴ νύχτα. Εὐτυχῶς ποὺ ἔχω καὶ τὴν πεθερά μου. Χρυσὴ γυναίκα...

Στὶς γωνιὲς ἀκούγονται χαρούμενα οἱ φωνὲς τῶν παιδιῶν.

— Ἀμπέ μπά μπλόν, ἀρχίζουν ὅλα μαζί. Βγαίνεις ἐσύ.

— Ἀμπὲ μπὰ μπλὸν βγαίνεις καὶ σύ, καὶ σὺ καὶ τὰ φυλάει ὁ Χρῆστος.

Ἀρχίζει ἔτσι ἕνα ἀτέλειωτο κρυφτό, κυνηγητὸ ποὺ τὸ σταματάει ἡ φωνὴ τῆς μητέρας.

— Νύχτωσε. Σπίτι γρήγορα, δὲν διαβάσατε ἀκόμη, αὔριο πάλι.

Πόσα πολλὰ μποροῦν νὰ φτιάξουν αὐτὰ τὰ παιδιά; Μποροῦν ἀλλὰ θέλουν; Θέλουν ἀλλὰ ξέρουν; Κι' ἂν ξέρουν ποιὸς τοὺς τὰ ἔμαθε; Οἱ δάσκαλοι; Ἡ ἐκκλησία μὲ τὸ ἀκαταλαβίστικο γι' αὐτὰ Εὐαγγέλιο; Οἱ ἐφημερίδες μὲ τὰ πρωτοσέλιδα ἐγκλήματα καὶ τὰ πολιτικὰ πάθη; Τί νὰ κάνουν; Συνεχίζουν κι αὐτὰ ὅμοια μὲ τὰ προηγούμενα. Συνηθίζουν αὐτά, συνηθίζουμε ἐμεῖς, συνηθίσαμε ὅλοι. Ἡ ζωὴ συνεχίζεται ἔτσι καὶ θὰ συνεχίζεται πάλι ἡ ἴδια.

— Καλημέρα καλησπέρα. — Πολὺ κρύο, πολὴ ζέστη.

Ο ΝΑΟΥΣΑΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ:

Ένας μεγάλος εὐεργέτης τῶν Σέρβων

Οἱ σκληρὲς συνθῆκες τῆς ζωῆς, ποὺ ἐπικρατοῦσαν στὴν πολύπαθη γῆ τῶν Μακεδόνων κατὰ τοὺς χρόνους τῆς τουρκοκρατίας, ἀνάγκασαν πολλοὺς συμπατριῶτες μας νὰ μεταναστεύσουν κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη πρὸς τὶς βόρειες χῶρες τῆς Βαλκανικῆς καὶ τὴν Κεντρικὴ Εὐρώπη.

Στὶς νέες τους πατρίδες οἱ Μακεδόνες ἀπόδημοι ἐργάστηκαν σκληρὰ καὶ τίμια, ἔκαναν αἱματηρὲς οἰκονομίες καὶ κατόρθωσαν ἔτσι νὰ ἀποκτήσουν τεράστιες περιουσίες. Ἡ οἰκονομική τους αὐτὴ εὐεξία ἀκριβῶς τοὺς ἔδωσε τὴ δυνατότητα νὰ γίνουν οἱ μεγάλοι εὐεργέτες ὄχι μόνο τῶν χωριῶν, τῶν κωμοπόλεων καὶ τῶν πόλεων, ἀπὸ τὶς ὁποῖες καταγόνταν, ἀλλὰ καὶ τῶν χωρῶν, οἱ ὁποῖες τοὺς φιλοξενοῦσαν. Μεταξὺ τῶν τελευταίων αὐτῶν Μακεδόνων εὐεργετῶν τὴν πρωτεύουσα θέση πρέπει νὰ πάρη ὁ Δημήτριος Ἀναστασίου - Σαμπώφ ἀπὸ τὴ Νάουσα.

Μακεδόνες πραματευτάδες πῆραν μαζί τους τὸν Δημήτριο Ἀναστασίου στὰ 1733, ὅταν ἦταν μόλις ἕξι ἐτῶν, καὶ τὸν ἔφεραν στὴ σερβικὴ πόλη Σεμλίνο. Ὁ Ἕλληνας μεγαλέμπορος τῆς πόλης αὐτῆς Γεώργιος Σολλάρος, ποὺ καταγόταν ἀπὸ τὴν Κατράνιτσα, περιέβαλε μὲ στοργὴ τὸν μικρὸ Νουσαῖο ἀπόδημο καὶ τὸν ἔθεσε κάτω ἀπὸ τὴν προστασία του. Τὰ ἱστορικὰ στοιχεῖα, ποὺ διαθέτουμε, μᾶς βοηθοῦν νὰ συμπεράνουμε ὅτι μεταξὺ τοῦ Γεωργίου Σολλάρου καὶ τοῦ Δημητρίου Ἀναστασίου ὑπῆρχε κάποια μακρινὴ συγγένεια.

Ὁ Δημήτριος Ἀναστασίου ἔμεινε στὸ Σεμλίνο μόνο τρία χρόνια, γιατὶ ὁ προστάτης του τὸν ἔστειλε στὰ 1736 σὲ μιὰ ἄλλη σερβικὴ πόλη, στὸ Νόβι Σάντ (Νεόφυτο τῶν ἑλληνικῶν πηγῶν) γιὰ νὰ μάθη τὴν τέχνη τοῦ «σαμπώφ». Σαμπώφ ὀνομαζόταν ὁ ράφτης, ὁ ὁποῖος κατασκεύαζε ἐνδύματα ποὺ φοροῦσαν οἱ κάτοικοι τῶν οὐγγρικῶν ἐπαρχιῶν τῆς αὐτοκρατορίας τῶν Ἀψβούργων. Τὸ ὄνομα τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτοῦ προσετέθη ἀργότερα δίπλα στὸ ἐπώνυμο «Ἀναστασίου» γι' αὐτὸ οἱ ἱστορικές μας πηγὲς ὀνομάζουν τὸν Νουσαῖο αὐτὸν ἀπόδημο ὡς «Δημήτριο Ἀναστασίου - Σαμπώφ». Πραγματικὰ ὁ ξενιτεμένος Νουσαῖος βρῆκε στὸ Νόβι Σάντ ἕναν σπουδαῖο σαμπώφ (ράφτη) καὶ ἐργάστηκε κοντά του ὡς κάλφας ἐπὶ πέντε συνεχῆ ἔτη. Στὰ 1741 ὁ Δημήτριος Ἀναστασίου ἔχει μάθει πιὰ τέλεια τὴν τέχνη τοῦ ράφτη καὶ νιώθει τὸν ἑαυτό του ἱκανὸ νὰ ἀνοίξει δικό του γραφεῖο.

Τὸ ἐμπορικό του ὅμως δαιμόνιο τοῦ λέει ὅτι τὸ Νόβι Σάντ δὲν ἦταν ἡ ἰδεώδης πόλη γιὰ τὴν ἐξάσκληση τοῦ ἐπαγγέλματός του· γι' αὐτὸ φεύγει καὶ ἔρχεται στὴν πόλη τῶν Καρλοβικίων, ἡ ὁποία ἦταν τότε τὸ κέντρο τῶν Ὀρθοδόξων ποὺ εἶχαν ἐγκατασταθῆ στὴν ἀπέραντη αὐτοκρατορία τῶν Ἀψβούργων, ὅπου καὶ ἀνοίγει δικό του ραφεῖο. Ἡ φήμη τοῦ ραφείου τοῦ Δημητρίου Ἀναστασίου - Σαμπώφ ἁπλώνεται γρήγορα σ' ὅλους τοὺς ὀρθοδόξους κατοίκους τῆς πόλης καὶ ὁ Νουσαῖος αὐτὸς ἀπόδημος βλέπει ὅτι τὸ κατάστημά του πρέπει νὰ ἐπεκταθῆ. Γιὰ τὸν σκοπὸ ὅμως αὐτὸν χρειαζόταν μεγάλο κεφάλαιο καὶ τέτοιο δὲν εἶχε. Στὴν κρίσιμη ἀκριβῶς αὐτὴ στιγμὴ ἔφτασε στὴν πόλη τῶν Καρλοβικίων ἕνας ἄλλος Νουσαῖος ἔχοντας μαζί του 400 φιορίνια, ἕνα χρηματικὸ ποσὸ δηλαδὴ ἀρκετὰ σημαντικὸ γιὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους. Οἱ δύο Νουσαῖοι συνεταιρίζονται τότε· ἐπικεφαλῆς ὅμως τῆς ἐπιχείρησης παραμένει ὁ Δημήτριος Ἀναστασίου - Σαμπώφ.

Τὰ ἕτοιμα ἐνδύματα, ποὺ κατασκεύαζε τὸ ξακουστὸ ραφεῖο τοῦ Ἀναστασίου, τὰ μετέφεραν τώρα καὶ τὰ πουλοῦσαν στὶς μεγάλες ἀγορές τοῦ Φοῦτογκ, τοῦ Κέσκεμιτ καὶ τῆς Πέστης. Ὁ Δημήτριος Ἀναστασίου - Σαμπώφ ὅμως δὲν μποροῦσε νὰ μὴ μοιάση μὲ τοὺς λοιποὺς Μακεδόνες ἀποδήμους. Ὅπως ἐκεῖνοι, ἔτσι καὶ αὐτὸς σκέφτεται παράλληλα καὶ ἄλλου εἴδους ἐπιχειρήσεις, οἱ ὁποῖες θὰ μποροῦσαν νὰ τοῦ φέρουν κέρδη. Ἐνοικιάζει λοιπὸν τὶς ἔρημες ἐκτάσεις τῆς περιοχῆς τῶν Καρλοβικίων, φροντίζει γιὰ τὴν ὕδρευσή τους καὶ τὶς με-

Γράφει ὁ κ. ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΡΙΑΝΟΣ
Ἐπιστημονικὸς συνεργάτης τοῦ ΙΜΧΑ

Ὁ Νουσαῖος Δημήτριος Ἀναστασίου
Ἕνας μεγάλος εὐεργέτης τῶν Σέρβων

ταβάλλει σὲ πραγματικὲς δάσεις. Δίνει ἀκόμη ἕνα ἀσήμαντο χρηματικὸ ποσὸ στίς σύγγρικὲς ἀρχὲς καὶ παίρνει καὶ τὰ ἔλη τῆς ἴδιας περιοχῆς, τὰ ὁποῖα μετατρέπει σὲ ἐπικερδὴ ἁλιευτικὴ ἐπιχείρηση.

Ἔτσι ὁ Δημήτριος Ἀναστασίου - Σαμπώφ γύρω στὰ πενήντα του χρόνια εἶναι δαθύπλουτος. Τὰ πλούτη του ὅμως δὲν τὰ ξοδεύει σὲ ἄσκοπες διασκεδάσεις, ἀλλὰ τὰ διαθέτει γιὰ ἰδεαλιστικούς σκοπούς. Στὸν Ναουσαῖο ἀπόδημό μας εἶχε μείνει δαθιὰ μέσα του ριζωμένη ἡ πίκρα πού, ἀπὸ τὴ φτώχεια του, δὲν μπόρεσε νὰ σπουδάση καὶ θέλει νὰ δοηθήση κάθε νέο πού διψοῦσε γιὰ μάθηση. Τὰ παιδιὰ τῶν ὀρθοδόξων Ἑλλήνων καὶ Σέρδων κατοίκων τῆς σερδικῆς περιοχῆς τοῦ Σρέμ, πού ἤθελαν νὰ μάθουν γράμματα, μὰ δὲν εἶχαν χρήματα, δρῆκαν στὸ πρόσωπο τοῦ Δημητρίου Ἀναστασίου - Σαμπώφ τὸν πραγματικό τους προστάτη. Τούς δίνει λοιπὸν ἀξιόλογες ὑποτροφίες γιὰ νὰ σπουδάσουν στὶς ἀνώτερες σχολὲς τῆς Βούδας, τῆς Πέστης καὶ τῆς Βιέννης, καὶ παρακολουθεῖ ἀπὸ κοντὰ μὲ μεγάλο ἐνδιαφέρον τὴν πορεία τῶν σπουδῶν τους. Ἐνισχύει ἀκόμη οἰκονομικὰ κάθε πνευματικὴ κίνηση πού προερχόταν ἀπὸ τούς Ὀρθοδόξους καὶ μεταδάλλει τὸ σπίτι του σὲ κέντρο συγκεντρώσεως τῶν διανοουμένων. Γιὰ τὸν Ναουσαῖο αὐτὸν ξενιτεμένο δὲν ἔπαιξε κανένα ρόλο ἂν ἐκεῖνος πού τοῦ ζητοῦσε τὴ συμπαράστασή του, ἦταν Ἕλληνας ἢ Σέρδος.

Τὸ ἐπιστέγασμα ὅμως τῶν εὐεργετικῶν ἐνεργειῶν τοῦ Ναουσαίου αὐτοῦ ἀποδήμου ἀποτελεῖ ἡ ἵδρυση τοῦ σερδικοῦ γυμνασίου στὴν πόλη τῶν Καρλοδικίων. Ἐκεῖ ὁ ὀρθόδοξος μητροπολίτης Στέφανος Στρατιμίροδιτς ἐξέθεσε στὸν Δημήτριο Ἀναστασίου, τὸν Ὀκτώδριο τοῦ 1792, ὅτι ἦταν μεγάλη ἀνάγκη νὰ ἱδρυθῆ στὰ Καρλοδίκια ἕνα ἀνώτερο γυμνάσιο, γιὰ νὰ μποροῦν νὰ σπουδάζουν τὰ παιδιὰ τῶν Ὀρθοδόξων καὶ νὰ μὴ πηγαίνουν στὰ γερμανικὰ σχολεῖα τοῦ Κράτους, ὅπου ὑπῆρχε φόδος νὰ τὰ παρασύρη ἡ προπαγάνδα τῆς Οὐνίας. Ἡ ἔκθεση τοῦ μητροπολίτη ἦταν ὀλιγόλογη. Δὲν πέρασε ὡστόσο παρὰ μόνο ἕνας μήνας καὶ ὁ μεγάλος αὐτὸς Ναουσαῖος εὐεργέτης κατέδαλε γιὰ τὸν παραπάνω σκοπὸ 20.000 φιορίνια, ἕνα χρηματικὸ ποσὸ δηλαδὴ τεράστιο γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη. Ἔτσι μπόρεσε νὰ ἱδρυθῆ καὶ νὰ λειτουργήση τὸ πρῶτο ἀξιόλογο γυμνάσιο τῶν Ὀρθοδόξων στὴν πόλη τῶν Καρλοδικίων. Στὸ πνευματικὸ αὐτὸ ἵδρυμα, τὸ ὁποῖο μᾶς εἶναι περισσότερο γνωστὸ ὡς σερδικὸ γυμνάσιο, σπούδασαν ὅλοι ἐκεῖνοι πού ἀπετέλεσαν ἀργότερα τὴν πνευματικὴ ἡγεσία τοῦ Σερδικοῦ Κράτους. Θὰ ἀναφέρουμε, σὰν παράδειγμα, τὰ πιὸ χαρακτηριστικὰ ὀνόματα: Τὸν Δημήτριο Δαδίδοδιτς, συντάκτη καὶ ἐκδότη τῆς πρώτης σερδικῆς ἐφημερίδας, τὸν Σίμα Μιλουντίνοδιτς - Σαραΐλια, διάσημο Σέρδο ποιητή, τὸν Μίτα Κόστιτς, καθηγητὴ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Δελιγραδίου, καὶ τὸν Νίκολα Ραντόϊτσιτς, μεγάλο ἱστορικὸ καὶ ἀκαδημαϊκό.

Εἶναι, λοιπόν, δίκαιος ὁ τίτλος τοῦ Μαικήνα τῶν σερδικῶν γραμμάτων πού ἀπέδωσαν στὸν Δημήτριο Ἀναστασίου οἱ Σέρδοι ἱστορικοί, ὅπως ἐξίσου εἶναι δίκαιη ἡ ὑπερηφάνεια τῆς ἡρωϊκῆς πόλης τῆς Ναούσης γιὰ τὸ ἄξιο αὐτὸ τέκνο της.

Στὸ ἄρθρο αὐτὸ προσπάθησα νὰ δώσω μόνο σὲ γενικὲς γραμμὲς τὴ ζωὴ καὶ τὴ δράση τοῦ ξακουστοῦ αὐτοῦ Ναουσαίου ἀποδήμου. Εὐτυχῶς γιὰ τὸν Δημήτριο Ἀναστασίου - Σαμπώφ ὑπάρχουν ἀρκετὰ ἀνέκδοτα ἱστορικὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα ὅμως περιμένουν τὸν ἱστορικό, γιὰ νὰ τὰ ἐκμεταλλευθῆ καὶ νὰ μπορέση ἔτσι νὰ ὑψώση στὴ θέση της τὴν προσωπικότητα τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ξενιτεμένου πατριώτη μας.

Ἰωάννης Α. Παπαδριανὸς
Ἐπιστημονικὸς συνεργάτης
τοῦ ΙΜΧΑ

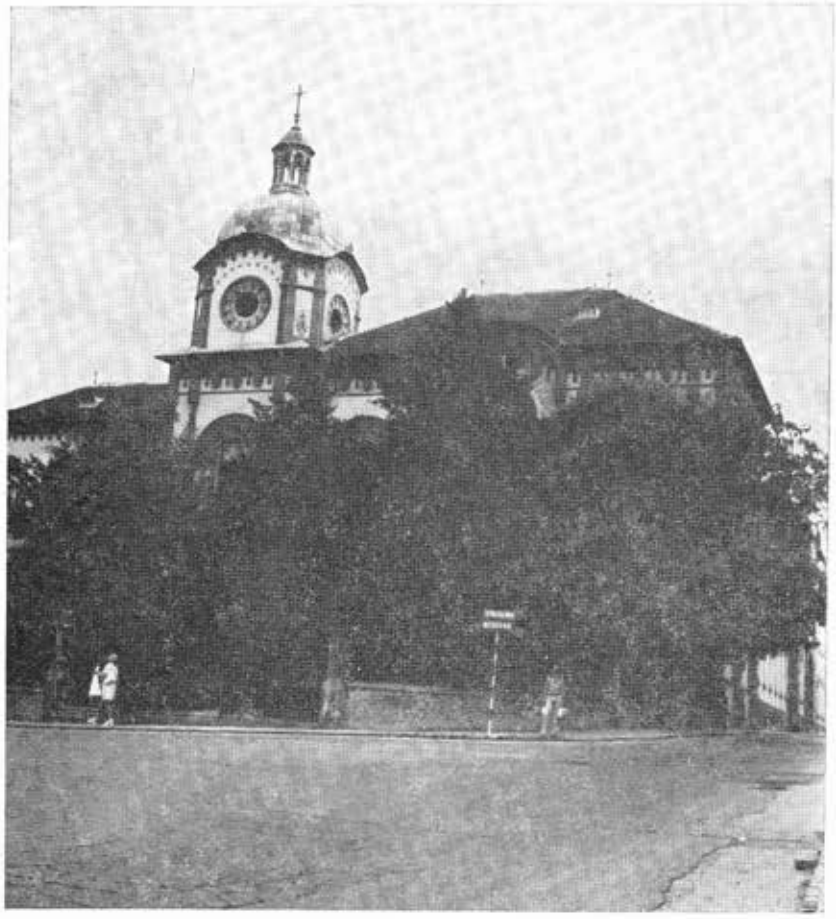

Τὸ Σερδικὸ Γυμνάσιο πού ἵδρυσε ὁ Δημήτριος Ἀναστασίου ὅπως δρίσκεται σήμερα

Πολιτιστικὸ κέντρο Ναούσης

Τὴν 4 Φεδρουαρίου ἔγινε ἡ πρώτη ὁμιλία στὴν αἴθουσα τοῦ Πολιτιστικοῦ Κέντρου. Μίλησε ὁ δήμαρχος κ. Δημ. Δλάχος μὲ θέμα «Οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη, οἰκονομικὴ εὐημερία προστασία περιδάλλοντος».

ΑΠΟ ΜΙΑ ΔΙΑΛΕΞΗ

Τό ὁλοκαύτωμα τῆς Ναούσης τό 1822

Τοῦ κ. Κων)νου Κ. Παπουλίδη, ἐπιστημ. συνεργάτου τοῦ ΙΜΧΑ

Στίς γιορταστικές ἐκδηλώσεις πού ἔγιναν γιά τήν 156η ἐπέτειο τοῦ Ὁλοκαυτώματος ἦταν καί ἡ διάλεξη τοῦ κ. Κων)νου Παπουλίδη, Ἐπιστημονικοῦ Συνεργάτη τοῦ ΙΜΧΑ, πού δόθηκε στίς 3 Μαΐου μὲ θέμα: «Τὸ Ὁλοκαύτωμα τῆς Νάουσας — Τομεὶς καὶ διερευνήσεις».

Ἀπὸ τήν ὁμιλία αὐτή παρουσιάζουμε μερικὰ ἀποσπάσματα μὲ ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον.

...Ἕνα ἄλλο σημεῖο στὸ ὁποῖο ἀξίζει νὰ στρέψουμε τήν προσοχή μας εἶναι ἡ συμμετοχή τῶν Ναουσαίων πολεμιστῶν στούς ἀγῶνες τῆς Κάτω Ἑλλάδος. Ἡ Νάουσα χαλάστηκε, ἀλλὰ ὁ ἀγώνας δὲν σταμάτησε. Οἱ Ναουσαῖοι ὁπλαρχηγοί καὶ τὸ ἔνδοξο πλῆθος τῶν ἀγωνιστῶν (ἀλήθεια πόσων τὰ ὀνόματα δὲν γνωρίζουμε) δὲν εἶχαν καθόλου τοπικιστικὲς διαθέσεις. Ὁ ἀγώνας ἦταν κοινός, ἦταν ὑπόθεση ὅλων τῶν Ἑλλήνων. Οἱ ξεριζωμένοι ἀπ' τίς ἑστίες τους ἔγιναν ἀντριωμένοι. Εἶναι ἡ μοίρα τῶν Ἑλλήνων. Ὁ ἀγώνας ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἑστιῶν. Κάθε σπιθαμὴ γῆς νὰ εἶναι ποτισμένη μὲ αἷμα. Οἱ Ναουσαῖοι ὅμως καὶ ξεσπιτωμένοι πολεμοῦν γιὰ τήν ἐλευθερία τοῦ ἀδελφοῦ, πού εἶναι καὶ ἡ ἐλευθερία ἡ δική τους. Εἶναι, ἡ νοοτροπία τῆς συσσωματώσεως μὲ τίς συντεχνίες πού σ' ὅλο τὸ διάστημα τῆς τουρκικῆς σκλαβιᾶς καὶ τυραννίας ἐνφύσησε στούς σκλαβωμένους προγόνους μας τήν ἀδελφοσύνη. Ἰδίως ἐδῶ στή Νάουσα.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ νεώτερος ἱστορικός ὑποστηρίζει πώς αὐτὸ εἶναι τὸ πνεῦμα τῆς ἀνασυντάξεως, ἀναδιοργανώσεως καὶ διαμορφώσεως τοῦ νεοελληνικοῦ κόσμου μετὰ τήν Ἅλωση. Οἱ σκλάβοι συσπειρωμένοι γύρω ἀπὸ τήν Ἐκκλησία, πλαισιωμένοι ἀπὸ τήν κοινότητα μαζὶ μὲ τὸ ἀρματολίκι, ὀργανωμένοι σὲ συντεχνίες καὶ ἀδελφότητες, προσκολλημένοι στίς συνήθειες, ἤθη καὶ ἔθιμά τους, ἀφοσιωμένοι στίς γεωργικὲς καὶ τίς ἄλλες ἐργασίες, ζοῦν σύμφωνα μὲ τὸν πατροπαράδοτο τρόπο ζωῆς, τὸν ὁποῖο ἀλλοιώνουν βαθμιαῖα καὶ κάποτε μάλιστα μεταμορφώνουν οἱ νέες συνθῆκες πού δημιουργοῦνται μὲ τὸ πέρασμα τῶν αἰώνων. Τέλος, ἄρχισαν νὰ ἀναλαμβάνουν οἰκονομικά, νὰ ὑψώνεται τὸ πνευματικό τους ἐπίπεδο καὶ νὰ τονώνονται οἱ ἐλπίδες τους γιὰ τὸ μέλλον (Ἀπόστ. Ε. Βακαλόπουλος, Ἡ πορεία τοῦ Γένους, Ἀθήνα 1966, σ. 86).

Κι' ἄν γυρίσουμε τώρα, μετὰ τήν ἀναγκαία παρένθεση, στή Νάουσα, θὰ δοῦμε πῶς οἱ ξεριζωμένοι Ναουσαῖοι μετὰ τήν καταστροφή τῆς πόλης τους τό 1822, δὲν ἀκολουθοῦν τήν πορεία τῶν Μακεδόνων πραιματευτάδων στίς Βόρειες περιοχὲς τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου καὶ στήν Κεντρική Εὐρώπη, ὅπου τὸ ἐμπόριο ἀνέδειξε πολλούς. Μερικοὶ μόνο ἐμφανίζονται στούς Σέρβους καὶ ζητοῦν τήν βοήθειά τους γιὰ νὰ ἀπελευθερώσουν αἰχμαλώτους ἀπ' τὰ χέρια τῶν Τούρκων, ὅπως ἀνέφερε χαρακτηριστικὰ σὲ περσινή ὁμιλία του συνάδελφός μου (Ἰ. Παπαδριανός, Οἱ Ναουσαῖοι μετὰ τήν Ἐπανάσταση, Ἡ Νιάουστα 1977, τεῦχ. 1, σ. 5—6). Οἱ ξεριζωμένοι Ναουσαῖοι φεύγουν στήν Κάτω Ἑλλάδα. Ὅπου φωτιὰ καὶ ἥρωας: Στήν Πελοπόννησο, στή Ρούμελη, στή Θεσσαλία, στὰ νησιὰ καὶ σὲ ἄλλες περιοχὲς τῆς Μακεδονίας, οἱ Ναουσαῖοι δὲν ἔπαψαν νὰ ἀγωνίζονται γιὰ τὸν κοινὸ ἀγώνα. Χαρακτηριστικός εἶναι ὁ ἀφορισμὸς τοῦ Φωτάκου, ὑπασπιστή τοῦ Θεόδωρου Κολοκοτρώνη, στὰ ἀπομνημονεύματά του ὅταν ἀναφέρεται στή συνεργασία τοῦ Γάτσου καὶ 100 περίπου Μακεδόνων μὲ τὸν γενναῖο Κολοκοτρώνη ἐναντίον τοῦ Δράμαλη: «...ὁ περίφημος καπετάνιος Γάτσος, ὧν εἰς τὰ ὅπλα ἐκ γενετῆς καὶ σύντροφος ἀχώριστος τοῦ Ὀλύμπου καὶ οἱ στρατιῶτες του Μακεδόνες ἐπολέμησαν εἰς τὰ Βασιλικὰ καὶ τὰ Δερβενάκια καὶ οἱ Πελοποννήσιοι εὐχαριστήθηκαν πολύ, διότι εἶδον ἄνδρας, ἔχοντας ζῆλον καὶ ἐθνισμὸν μέγαν...».

Τὸ τελευταῖο σημεῖο στὸ ὁποῖο θὰ ζητοῦσα τήν προσοχή σας, εἶναι ἡ περίπτωση ἑνὸς θερμοῦ φιλέλληνα, ὑποστηρικτή τῆς ἐλευθερίας τῶν σκλαβωμένων Ἑλλήνων τοῦ 19ου καὶ 20ου αἰ. Πρόκειται γιὰ τὸν Ἰωάννη Πετρώφ. Ὁ φιλέλληνας αὐτός Ρῶσος γεννήθηκε στή Μόσχα τό 1849. Σπούδασε σὲ στρα

τιωτική σχολή καὶ ὑπηρέτησε ὡς ἀξιωματικός τοῦ ρωσικοῦ πυροβολικοῦ. Ὅταν παραιτήθηκε ἀσχολήθηκε μὲ τὴν δημοσιογραφία καὶ ἐξέδωσε τὸ περιοδικὸ «Ἀνατολή», ὅπου συνηγοροῦσε γιὰ τὶς ἑλληνικὲς θέσεις καὶ ἀξιώσεις στὰ Βαλκάνια. Ὁ Πετρώφ ἐξέδωσε πολύχρωμους ἱστορικοὺς χάρτες καὶ ἔγραψε μὲ ἀγάπη γιὰ τὶς ἑλληνικὲς ὑποθέσεις. Τὸ 1882 ἐγκαταστάθηκε οἰκογενειακῶς στὴν Ἑλλάδα. Ὁ φιλέλληνας Ρῶσος τὴν ἐποχὴ ποὺ ἡ ρωσικὴ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ φρόντιζε γιὰ τὴ Βουλγαρία τοῦ Ἁγίου Στεφάνου ἦταν γιὰ μᾶς μιὰ φωνὴ παρηγορίας.

Ἂς δοῦμε μερικοὺς ἀφορισμοὺς τοῦ Πετρώφ ἀπ' τὸ βιβλίο του Μακεδονία, τομ. α', ποὺ ἐκδόθηκε στὴ Λειψία τὸ 1903 (κι' ἂς μὴ ξεχνᾶμε ὅτι 1903 σημαίνει τὴν ἔναρξη τῆς ἔνοπλης φάσης τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος). Γράφει λοιπὸν ὁ Πετρώφ:

«Ἀπεφάσισα νὰ ἐξιστορήσω διὰ τοῦ παρόντος πονήματος τ' ἀπαράγραπτα ἐθνικὰ δικαιώματα τῶν Ἑλλήνων τῆς Μακεδονίας» (ὅ.π., σ. 9.). Καὶ ἄλλο: «Ἐὰν σὲ ἐγκαταλείψωμεν, ὦ ἱερὰ πατρὶς τοῦ Ἀλεξάνδρου, τὸ ἐθνικὸν σάβανό σου, θὰ καλύψῃ καὶ τὸ πτῶμα τῆς Ἑλλάδος!». (ὅ.π., σ. 1). Ἐδῶ μᾶς θυμίζει τὸν Ἴωνα Δραγούμη ποὺ ἔγραψε: «Ἡ Μακεδονία εἶναι σχολεῖο ἐλευθερίας, σχολεῖο ποὺ φτιάχνει ἄνδρες ἐλεύθερους. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες «θὰ συμπληρώσουν τὰς σπουδάς των» εἰς τὴν Μακεδονίαν. Ἡ Μακεδονία θὰ μᾶς σώσει. Ἂν τρέξουμε νὰ σώσουμε τὴ Μακεδονία, ἐμεῖς θὰ σωθοῦμε» (Μαρτύρων καὶ Ἡρώων Αἷμα, 6' ἔκδ. 1914, σ. 55). Καὶ γιὰ νὰ ξαναγυρίσουμε στὸν Πετρώφ: Σὲ κατάλογο συγγραφέων «εἰδικῶς ἀσχοληθέντων περὶ Μακεδονίας» ὅπως γράφει καὶ παραθέτει τὶς φωτογραφίες τους, συγκαταλέγει καὶ τὸν Ν.Γ. Φιλιππίδη, γιὰ τὸ ἔργο του: Ἐπανάστασις τῆς Νάουσης, Ἀθήνα 1881. Καὶ τελειώνει τὸ ἔργο αὐτὸ ὁ Ρῶσος συγγραφέας μὲ τὴν παρακάτω φράση: Οὕτως ἐχούσης τῆς περὶ τῆς Μακεδονίας ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης ἀποβαίνει ματαία πᾶσα συζήτησις περὶ τῶν ἀξιώσεων τῶν ἀλλοφύλων ἐπὶ τῆς ἑλληνίδος χώρας ταύτης.» (ὅ.π., σ. 96).

Στὸ βιβλίο του «Περίδοξος Κλεφτουριὰ τῆς Μακεδονίας» (ποὺ τὸ ἐξέδωσε ὁ Γ. Χιονίδης τὸ 1972) ἀναφέρονται οἱ βιογραφίες τῶν παρακάτω (διαβάζω τὰ περιεχόμενα): Μαλάμος, Τσόλκας, Τόσκας, Λιάκος, Λιόλιος, Ξηρολειβαδίτης, Λαζαῖοι, Ρομφέης, Καζαβέρνης, Λάππας, Σῦρος, Πλιάσκας, Τσαχεῖλαι, Ἀλεξανδρῆς, Καρατασαῖοι, Διαμαντῆς, Μπιζιώτης, Παπὰ Εὐθύμιος Βλαχάβας, Ἰωάννης Σταθᾶς, Ζιδραῖοι, Κουτσοχρῆστος, Ζιάκας, Σαλταπῖται, Ψαροδημαῖοι, Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, Νικοτσάρας, Καπλάναι, Γεώργιος Ὀλύμπιος καὶ Ἰωάννης Φαρμάκης.

Τέλος στὸ βιβλίο του «Ἱστορικὸς Ἄτλας τοῦ Εἰκοσιένα..» ποὺ τυπώθηκε στὴ Λειψία τὸ 1886 καὶ ξανατυπώθηκε στὴν Ἀθήνα τὸ 1971 γράφει γιὰ τὴ Νάουσα (διαβάζω τὰ περιεχόμενα) Δ Μακεδονία, Τὸ ὁλοκαύτωμα τῆς Νάουσας, Ἡ ἀκμὴ τῆς Νάουσας, Ζαφειράκης Θεοδοσίου, Ὕπατρος, Γάτσος καὶ Καρατάσος Ἐπανάσταση, Ἡ πρώτη ἐπίθεση τῶν Τούρκων, Ἡ πολιορκία τῆς Νάουσας, Ὁλοκαύτωμα Ζώτου, Ἡ μεγάλη καταστροφή, Γεώργιος Νιόπλιος, Ἐκστρατεία Ὀλύμπου, Ἡ μεγάλη ἀποτυχία,
ἀλλὰ μὲ αὐτὴν κυρίως τὴν μεγάλη ἀποτυχία, ἡ Νάουσα μπῆκε στὴν ἱστορία καὶ στὴν αἰωνιότητα.

ΜΙΑ ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΜΑΣ ΤΟ 1933

Ὁ συμπολίτης κ. Χριστόδουλος Πεχλιβάνος, ἀπὸ τὶς μαθητικές του ἀναμνήσεις θυμήθηκε τὴν θεατρικὴ παράσταση τοῦ Γυμνασίου μας ποὺ δόθηκε στὶς 29 Ἀπριλίου τοῦ 1933 μὲ τὸ ἔργο «Ὁ ὅρκος τοῦ πεθαμένου».

Ἀναδημοσιεύουμε ἀπὸ τὴν «Μακεδονία» ὅ,τι ἀκριβῶς εἶχε γράψει γιὰ τὴν θεατρικὴ παράσταση:

«Τὸ περασμένο Σάββατο 29 Ἀπριλίου καὶ ὥραν 10 μ.μ. δόθηκε ἡ μετὰ μεγάλης ἀνυπομονησίας ἀναμενομένη ἑορτὴ τοῦ Γυμνασίου μας, εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ κινηματοθεάτρου. Ἡ προσεκτικὴ καὶ ἐπιμελημένη προσπάθεια τοῦ γυμνασιάρχου μας κ. Μαστορίδου, ἐδικαίωσε τὰς προσδοκίας μας. Τὸ ἔργο ποὺ παίχτηκε «ὁ ὅρκος τοῦ πεθαμένου» ἕνα ἔργο βαρὺ ποὺ τόσα καὶ τόσα γράφτηκαν γι' αὐτὸ καὶ ποὺ παίχθηκε στὴν Ἀθήνα ἐπὶ ἀρκετὸ καιρὸ ἀπὸ σοβαρὸ θίασο, ἦταν ἀνώτερο γιὰ τὰ παιδιὰ καὶ γιὰ τὴν κοινωνία μας ἀλλὰ ἡ ἀκούραστος προσπάθεια τοῦ Γυμνασιάρχου μας, συνετέλεσε ὥστε νὰ ἀποδοθῇ θαυμάσια καὶ νὰ γίνῃ νοητό, ἐκτὸς βέβαια ἀπὸ ὁρισμένα σημεῖα, γιὰ τὰ ὁποῖα ἀπαιτεῖται μεγαλυτέρα πεῖρα τῶν παικτῶν.

Ἡ γιορτὴ ἄρχισε μὲ τὴν ἀπαγγελία «ἡ ἄτυχη μάννα» ὑπὸ τῆς μαθητρίας Ε. Ἀνθοπούλου, πολὺ καλή, κατόπιν ἤρχισε τὸ δρᾶμα «ὁ ὅρκος τοῦ πεθαμένου» εἰς τέσσαρα μέρη, ἔπειτα ἡ ἀπαγγελία «ἡ Νιόβη» ὑπὸ τῆς μαθητρίας Γρ. Κουκούλου καὶ τέλος ἡ κωμωδία «ἡ πώρησις τῆς Ἀθηνᾶς». Εἰς τὸ δρᾶμα ἔλαβον μέρον αἱ μαθήτριαι, Γρ. Κουκούλο,, Χρυσουλίδου, Γιαμαλῆ, Τσακμάκη, Σιούγγαρη, Χρηστίδου, Κων)νίδου καὶ Ματθαίου καὶ οἱ μαθηταὶ Σταματόπουλος Δημόπουλος, Χατζηνικολάου, Σεφερτζῆς, Μπίτζιος, Τσιούκας, Τζαμτζῆς, Οἰκονόμου, Θεοδοσιάδης καὶ Σιπητάνος. Ἰδιαιτέρως συνεκίνησε τὸ παίξιμο τῆς Χρυσουλίδου, στὸ ρόλο τῆς μάννας καὶ τῶν μαθητῶν Δημοπούλου καὶ Χατζηνικολάου. Στὴν κωμωδία ἔλαβαν μέρος αἱ μαθήτριαι Παράσχη καὶ Βαλταδώρου καὶ οἱ μαθηταὶ Πεχλιβάνος, Τουρπάλης καὶ Τσιούκας, ἡ ἐμφάνισις καὶ τοῦ Πεχλιβάνου καταχειροκροτήθησαν.

«Ὁ ὅρκος τοῦ πεθαμένου»: Διακρίνονται ἀπὸ ἀριστερά: Εὐδ. Βαλταδώρου, Χριστόδ. Πεχλιβάνος, Ἀφροδ. Παράσχη καὶ Ἀλέκος Τσούκας

Ἕνα εὖγε ἀξίζει στὸν κ. Μαστορίδη διὰ τὰς εὐγενεῖς προσπαθείας του πρὸς ἐπιτυχῆ ἐμφάνισί τους.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ»

Ἡ ἐξέγερση καὶ καταστροφὴ τῆς Ναούσης τὸ 1822 ἀποτελεῖ ἕνα ἀπὸ τὰ φωτεινότερα σημεῖα στὴν ἱστορία μας. Κι' ὅμως ἔπρεπε νὰ περάσουν 133 χρόνια γι ἀνὰ τὴν τιμήσει τὸ ἐπίσημο Ἑλληνικὸ κράτος!

Ὁ τ. βουλευτὴς κ. Κωνσταντῖνος Χατζηγρηγοριάδης μᾶς γνωρίζει πῶς ἡ Νάουσα πῆρε τὸν τίτλο τῆς «Ἡρωϊκῆς Πόλεως» καὶ πῶς καθιερώθηκε ἡ γιορτὴ τοῦ Ὁλοκαυτώματος.

Ἡ μεγαλύτερη γιορτή μας

ΠΩΣ ΚΑΘΙΕΡΩΘΗΚΕ ΤΟ 'ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑ,

Γράφει ὁ τ. βουλευτὴς κ. Κωνσταντῖνος Χ' Γρηγοριάδης

Ὅπως εἶναι φυσικὸ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς νεωτέρους ἰδίως βρίσκονται σὲ ἀπορία καὶ διερωτῶνται διὰ ποίαν αἰτίαν ὀνομάστηκε ἡ Νάουσα «Ἡρωϊκὴ Πόλις τῆς Ἑλλάδος» καὶ πῶς ἔγινε ἡ καθιέρωσις τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς ἑορτῆς τοῦ ὁλοκαυτώματος.

Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸν κρίνω σκόπιμον νὰ ἐκθέσω μὲ λίγα λόγια κατὰ τὸ δυνατόν, τὰ κατωτέρω:

Πράγματι δικαίως ὀνομάσθηκε ἡ Νάουσα «Ἡρωϊκὴ πόλις» γιὰ τοὺς ἑξῆς λόγους:

1. Ἑκατὸ περίπου χρόνια πρὶν ἀπὸ τὴν Ἐπανάσταση τοῦ 1822 δηλ. περὶ τὰ 1715 ὁπότε τὸ παιδομάζωμα τοῦ Σουλτάνου ἦταν στὸ ἀποκορύφωμά του ἦλθαν καὶ στὴν Νάουσα ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ τότε Σουλτάνου καὶ ἡ ἀκολουθία του γιὰ νὰ παραλάβει 50 νέους γιὰ τὸ παιδομάζωμα ποὺ ἔκανε τότε σὲ ὅλη τὴν Ὀθωμανικὴ Αὐτοκρατορία. Σὲ ἀπάντησή τους ὅμως οἱ ἀθάνατοι πρόγονοί μας ὄχι μόνον ἀρνήθηκαν νὰ παραδώσουν τοὺς 50 νέους ἀλλὰ ἐσκότωσαν καὶ ὅλους τοὺς ἀπεσταλμένους. Πρᾶγμα ποὺ δὲν εἶχε γίνει σὲ καμμιὰ ἄλλη πόλη ποὺ εἶχε ὁ Σουλτάνος ὑπὸ τὴν κυριαρχία του.

2. Ὅταν ἐπαναστάτησε τὸ 1822 ἡ Νάουσα ἦταν σχεδὸν πόλις ἡμιανεξάρτητη διότι λόγω τῶν φυσικῶν καλλονῶν της ἦτο πόλις ἀφιερωμένη στὴν Βασιλομήτορα. Πλήρωνε μόνον λίγους φόρους γιὰ τὸν τύπο. Παρὰ ταῦτα δὲν δίστασε νὰ ξεσηκωθεῖ κατὰ τοῦ Σουλτάνου καὶ νὰ ζητήσει κι' αὐτὴ τὴν ἐλευθερία διότι ἦταν ἐμποτισμένη ἀπὸ τὴν «Μεγάλη Ἰδέα».

3) Ἡ φρικτὴ καὶ ἡρωϊκὴ σκηνὴ τῶν Στουμπάνων μόνον μὲ τὴν περίπτωσιν τῶν Σουλιώτισσων δύναται νὰ συγκριθεῖ.

4. Τέλος ὅταν ξεκίνησε ὁ Λουμπούτ Πασᾶς τῆς Θεσσαλονίκης γιὰ νὰ πνίξει στὸ αἷμα τὴν ἐπανάσταση τῆς Νάουσας καὶ περικύκλωσε αὐτὴν πρότεινε σ' αὐτὴν νὰ παραδοθεῖ γιὰ νὰ ἀποφύγει τὴν καταστροφή. Αὐτὴ ἀπήντησε περήφανα μὲ τὸ «Μολὼν λαβὲ» τοῦ Λεωνίδα καὶ τὸ «ΟΧΙ» τοῦ '40 ἂν καὶ δὲν εἶχε καμμιὰ ἐλπίδα νὰ σωθεῖ. Ἔτσι μπορεῖ νὰ συγκριθεῖ ἡ στάσις τῆς ἡρωϊκῆς πόλης μας μὲ ὅσα εἶπε καὶ ὁ ποιητὴς Καβάφης. «Τιμὴ καὶ δόξα σὲ κείνους ποὺ τάχτηκαν νὰ φυλάγουν Θερμοπύλες γιατὶ προβλέπουν πὼς οἱ Μῆδοι ἐπὶ τέλους θὰ διαβοῦνε». Παρὰ τὸν θρυλικὸ ὅμως ἐκεῖνο ἀγώνα ποὺ διεξήγαγε μόνη καὶ ἀβοήθητη ἡ Νάουσα σ αὐτὴν τὴν καρδιὰ τοῦ ἐχθροῦ καὶ παρ' ὅλην τὴν αὐτοθυσία ποὺ ἔδειξε γιὰ τὴν «Μεγάλη Ἰδέα» τὸ ἐπίσημο Κράτος οὐδεμίαν ἐκδήλωσιν εἶχε καθιερώσει γι' αὐτήν. Ἔχοντας ὑπ' ὄψιν τὰ ἀνωτέρω ὁ ὑποφαινόμενος τό 1955, ὅτε διαιτέλουν Βουλευτὴς Ἡμαθίας ἀπεφάσισα νὰ ἀναφερθῶ προσωπικῶς εἰς τὸν τότε πρωθυπουργὸν ἀείμνηστον Παπάγον καὶ εἶπα εἰς αὐτὸν ὅτι τοῦτο δηλ. ὅτι ἀγνοεῖται ἡ ἱστορία αὐτῆς τῆς Πόλεως εἶναι ἐθνικῶς ἀπαράδεκτον.

Ζήτησα ἀπὸ αὐτὸν νὰ ἐκδοθῆ Βασιλικὸ Διάταγμα διὰ τοῦ ὁποίου νὰ ἀναγνωρίζεται ἡ Νάουσα «Ἡρωϊκὴ Πόλις» καὶ δι' αὐτοῦ νὰ καθιερωθῆ ὁ ἑορτασμὸς τοῦ ὁλοκαυτώματος. Καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ συνεχισθεῖ τοῦτο διὰ παντός.

Ἐδῶ κρίνω σκόπιμον νὰ παραθέσω αὐτούσιον τὸ Βασιλικὸ Διάταγμα τὸ ὁποῖον συνέταξα ἐγὼ ὁ ἴδιος κατόπιν ἐντολῆς τοῦ Στρατάρχου Παπάγου καὶ ἐν συνεχείᾳ παρέδωσα τοῦτο εἰς τὸν ἀρμόδιον τότε ὑπουργὸν Ἐσωτερικῶν Ι. Νικολίτσα διὰ τὴν δημοσίευσίν του. Τοῦτο ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Παῦλος Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων. Ἐπιθυμοῦντες ὅπως ἡ ἐπέτειος τῆς ἐπαναστάσεως καὶ τοῦ ὁλοκαυτώματος τῆς Ναούσης κατὰ τὸν ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα τοῦ 1821 ἑορτάζεται μὲ αἴγλη ἥτις ἐμπρέπει εἰς τὸ ἔνδοξον τοῦτο γεγονὸς καθ' ὃ ἡ Νάουσα παρὰ τὰ προνόμια ὧν ἀπήλαυε παρὰ τοῦ κατακτητοῦ καὶ παρὰ τὴν δυσμενῆ θέσιν της δὲν ἐδίστασε χάριν τοῦ κοινοῦ ἀγῶνος νὰ ἐξεγερθῆ κατὰ τοῦ κατακτητοῦ. Ἐθυσιάσθη δὲ καὶ κατεστράφη ὁλοσχερῶς σφαγιασθέντων 2.000 καὶ πλέον κατοίκων αὐτῆς καὶ πλεῖσται τῶν γυναικῶν της αὐτοθυσιάσθηκαν εἰς τὸν κρημνὸν τῶν Στουμπάνων πρὸς ἀποφυγὴν αἰχμαλωσίας καὶ ἐξισλαμισμοῦ ἀπὸ τοὺς Τούρκους».

(Ταῦτα ἀποτελοῦν τὴν εἰσήγησιν τοῦ Βασιλικοῦ Διατάγματος).

Προτάσει τῶν ἡμετέρων ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης καὶ Ἐσωτερικῶν Ὑπουργῶν ἀπεφασίσαμε καὶ διατάσσομεν.

Ἄρθρον μόνον

1) Ἡ Νάουσα ὀνομάζεται «Ἡρωϊκὴ Πόλις τῆς Ἑλλάδος».

2) Ἡ Κυριακὴ τοῦ Θωμᾶ ἑκάστου ἔτους ὁρίζεται ὡς ἡμέρα τοπικῆς Ἐθνικῆς ἑορτῆς ἐν τῇ Πόλει τῆς Ναούσης.

3) Ἀπὸ τῆς προτελευταίας τῆς ἑορτῆς διακοσμοῦνται πάντα τὰ δημόσια καταστήματα ὑπὸ δὲ τῶν οἰκείων καθηγητῶν καὶ διδασκάλων ἐκτελοῦνται αἱ ἀρμόζουσαι στὴν ἑορτὴ ὁμιλίαι.

4) Τὴν πρωΐαν τῆς ἑορτῆς τελοῦνται ἐπίσημος δοξολογία εἰς ἀνάμνησιν τοῦ γεγονότος καὶ ἐπιμνημόσυνος δέησις ὑπὲρ τῶν πεσόντων, παρισταμένων τῶν Ὑπουργῶν Ἐθνικῆς Ἀμύνης καὶ Βορείου Ἑλλάδος ὡς καὶ ἄλλων μελῶν τῆς κυβερνήσεως τῶν προϊσταμένων κρατικῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Νομοῦ ὡς καὶ πασῶν τῶν πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀρχῶν τῆς Πόλεως.

5) Μετὰ τὴν δοξολογίαν ἐπακολουθεῖ παρέλασις στρατιωτικῶν τμημάτων καὶ Σχολῶν τῆς Πόλεως τῶν ὀργανώσεων κ.λ.π.

6) Αἱ λοιπαὶ λεπτομέρειαι τοῦ ἑορτασμοῦ θὰ κανονίζονται ἑκάστοτε δι' ἀποφάσεων τοῦ Νομάρχου Ἡμαθίας.

7) Εἰς τὸν αὐτὸν ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Ὑπουργὸν ἀνατίθεμεν τὴν δημοσίευσιν καὶ ἐκτέλεσιν τοῦ παρόντος διατάγματος.

Ἐν Ἀθήναις 17 Αὐγούστου 1955

ΠΑΥΛΟΣ Β'

Οἱ ὑπουργοί

Ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης

Ν. Κανελόπουλος

Ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν

Ι. Νικολίτσας

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΤΕΡΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΝΑΟΥΣΑΙΩΝ ΤΟ 1822

Α'

1. Προετοιμασίες πρίν ἀπό τὴν ἔναρξη τῆς Ἐπανάστασης στὴν Νάουσα

Ἀρχὲς τοῦ 1822. Ὁ ἐπαναστατικὸς πυρετὸς στὴ Νάουσα ἀνεβαίνει. Οἱ Ἑλληνικὲς ἐπιτυχίες στὴ Νότιο Ἑλλάδα ἐνθουσιάζουν τοὺς Ναουσαίους καὶ δημιουργοῦν ἕνα κλίμα εὐφορίας καὶ αἰσιοδοξίας.

Οἱ προπαρασκευὲς τῆς ἐπανάστασης στὴ Ναουσα προχωροῦν μὲ γοργὸ ρυθμό. Τὰ ὁπλοποιεῖα τῆς πόλεως ἐργάζονται νύχτα μέρα χωρὶς διακοπὴ γιὰ νὰ καλύψουν τὶς ἀνάγκες σὲ ὅπλα στὶς περιοχὲς εΒροίας καὶ Ἐδέσσης. Οἱ ἄριστοι ἀπὸ τοὺς ὁπλοποιοὺς συσκέπτονται, τὸ πῶς νὰ τελειοποιήσουν τοὺς ὑπάρχοντες τύπους ντουφεκιῶν καὶ τὸ πῶς νὰ κατασκευάσουν δύο τηλεβόλα (οἰκογένειες Τζαβάρα Χ. Πλήκα, Διαμαντῆς Μπίλης, ἀδέλφια Κωστιούλη, Ἀνασ Λιλιάμπη κ.λ.π.)

Παράλληλα ἀρχίζουν καὶ συνεχίζονται οἱ ἐργασίες ἐπισκευῆς τοῦ τείχους μὲ γοργὸ ρυθμό, πρᾶγμα ποὺ δημιουργεῖ ὑπόνοιες καὶ ἀνησυχίες στοὺς ἀνθρώπους ποὺ δὲν εἶναι μυημένοι στὰ ἐπαναστατικὰ σχέδια.

Στὰ χρόνια ἐκεῖνα στὴ Νάουσα δὲν ὑπάρχει τουρκικὸς πληθυσμὸς καὶ τουρκικὸς στρατὸς χάρη στὰ εἰδικὰ προνόμια ποὺ εἶχε ἐξασφαλίσει ἡ πόλη ἐπὶ τουρκικρατίας ἀπὸ τότε ποὺ ἱδρύθηκε. Στὴ Νάουσα ὑπάρχουν μονάχα λίγοι ἐκπρόσωποι τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν καὶ οἱ συνοδοί τους.

Ὁ νεοδιορισμένος διοικητὴς τῆς Θεσσαλονίκης καὶ περιφερείας Ἐμπού (Ἀβού) Λουμπούτ ἐνημερώνεται γιὰ τὶς κινήσεις τῶν Μακεδόνων καὶ φοβᾶται γενικὴ ἐξέγερση τῶν κατοίκων τῆς Μακεδονίας. Γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸ λαμβάνει τὰ ἑξῆς μέτρα: 1) Διατάζει τὸν γενικὸ ἐξοπλισμὸ τῶν Ὀθωμανῶν Τούρκων τῆς ἐπικράτειάς του. 2) Διατάζει καὶ παίρνει ὁμήρους ἀπὸ ὅλες τὶς χριστιανικὲς πόλεις καὶ τοὺς κλείνει στὶς φυλακὲς τῆς Θεσσαλονίκης. Μονάχα ἡ Νάουσα ἀρνεῖται νὰ δώσει, ὕστερα ἀπὸ ὑπόδειξη τοῦ Ζαφειράκη ποὺ εἶναι ἄρχοντας τῆς Νάουσας καὶ μυημένος στὰ ἐπαναστατικὰ σχέδια τῶν Ἑλλήνων

Οἱ ἀντιπολιτευόμενοι τοῦ Ζαφειράκη κινοῦνται ὕποπτα καὶ ἀρχίζουν νὰ δημιουργοῦν προβλήματα. Ὁ Ζαφειράκης γιὰ νὰ ἐξουδετερώσει τὴν ἀντίδραση τῶν πολιτικῶν του ἀντιπάλων (παράταξη Μάμαντη κ.λ.π.) συλλαμβάνει τριαντατέσσαρες ἀπὸ αὐτοὺς καὶ τοὺς φυλακίζει.

15.2.22 (παλαιὸ ἡμερολόγιο). Συνέρχεται τὸ πολεμικὸ συμβούλιο τῆς πόλεως. Παρόντες εἶναι καὶ οἱ ὁπλαρχηγοὶ Καρατάσιος καὶ Γάτσιος. Συζητοῦνται διάφορα θέματα ποὺ ἔχουν σχέση μὲ τὴν ὀργάνωση τῆς ἐπανάστασης. Κατὰ τὴν διάρκεια τῆς συνεδρίας ὁ Ζαφειράκης καλεῖται καὶ ἐπισκέπτεται τὸν Βοεβόδα (τοπικὸ Τοῦρκο διοικητή). Δίνει καθησυχαστικὲς ἐξηγήσεις λέγοντας ὅτι δὲν συμβαίνει τίποτε τὸ ἀξιόλογο. Ἐνῶ τὸ πολεμικὸ συμβούλιο συνεχίζει τὴ συνεδρίαση φθάνει ἀπὸ τὴν Χαλκιδική, ὁ εἰδικὸς ἀπεσταλμένος Μιχαὴλ Κούντσης καὶ μεταδίδει τὴν δυσάρεστη ἀγγελία τῆς ἀποτυχίας τῆς ἐπανάστασης στὴν Χαλκιδική.

Ἡ πτώση τῆς Χαλκιδικῆς ἐπηρεάζει τοὺς κατοίκους τῆς Μακεδονίας καὶ ἀποθαρρύνει τὶς ἐπαναστατικὲς δραστηριότητες. Ἀντίθετα δὲν ἀνακόπτει τὶς ἐπαναστατικὲς προετοιμασίες τῶν Ναουσαίων.

Τὸ πολεμικὸ συμβούλιο παίρνει πολλὲς σοβαρὲς καὶ ἀξιόλογες ἀποφάσεις. 1) Διορίζει γενικὸ ἀρχηγὸ τοῦ στρατοῦ τὸν γέρο - αΚρατάσιο, ὑπαρχηγὸ τὸν Ἀγγ. Γάτσο καὶ φρούραρχο τῆς πόλης τὸν Γιάννη Καρατάσιο. 2) Στέλνει ἀγγελειοφόρους στὶς μυημένες πόλεις καὶ χωριὰ (Καστοριά, Σιάτιστα, Βογατσικό, Βλάστη, Κλεισούρα, Σαρακίνοβο κ.λ.π.) καὶ τοὺς ἐνημερώνει γιὰ τὴν ἀπόφαση ποὺ πῆρε ἡ Γενικὴ Συνέλευση τῆς Νάουσας, ὅτι θὰ ἀνυψώσει τὴν ἐπαναστατικὴ σημαία στὶς 19 τοῦ Φλεβάρη, Κυριακὴ τῆς Ὀρθοδοξίας (παλ. ἡμερολόγιο). 3) Μεριμνᾶ γιὰ τὴν κατάληψη τῶν ἐπικαίρων καὶ στρατηγικῶν θέσεων τῆς περιοχῆς, ἀπαραίτητο μέτρο γιὰ τὴν παρεμπόδιση τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ. 4) αΚταστρώνει σχέδια γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Βέροιας καὶ τῆς "Εδεσσας. Ἀργότερα τὸ σχέδιο γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς "Εδεσσας ἐγκαταλείπεται.

16—18.2.1822 (παλ. ἡμερολ.) Τριήμερο προετοιμασιῶν. Ὁ Ζαφειράκης ἐπανειλημμένως συσκέπτεται μὲ τοὺς ὁπλαρχηγοὺς γιὰ τὴν ἔγκαιρη κατάληψη τῶν ἀμυντικῶν θέσεων καὶ ἰδίως τῶν διαφόρων στενῶν διαβάσεων

καὶ περασμάτων. Στὶς συσκέψεις αὐτὲς συμμετέχουν ἐπίσης οἱ ἀδελφοὶ Ραμαντᾶνοι, οἱ Δημ. καὶ Κων)νος Σιουγκαραῖοι, ὁ Δημ. Καραμήτσιος, ὁ Ἀργύρης Καραμπατάκης καὶ ἄλλοι.

18.2.1822 Στὴν συνεδρίαση τοῦ πολεμικοῦ συμβουλίου, ὁ γέρο Καρατάσιος τὸν ρόλο ποὺ θὰ ἀναλάβει ὁ κάθε ὑπεύθυνος ὁπλαρχηγὸς μὲ τὸ στρατιωτικό του τμῆμα.

Οἱ ὁπλῖτες καταμετροῦνται καὶ τακτοποιοῦνται σὲ διάφορες μονάδες. Ὑπολογίζονται περίπου 5.000 ἄνδρες. Ἀπ' αὐτοὺς οἱ 2.850 εἶναι Ναουσαῖοι καὶ οἱ ὑπόλοιποι ἀπὸ τὰ γύρω χωριά.

2. Κήρυξη τῆς Ἐπανάστασης

Κυριακὴ τῆς Ὀρθοδοξίας 19. 2.1822 (4.3.1822 νέο ἡμερολόγιο). Πλῆθος κόσμου συγκεντρώνεται στὴν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Δημητρίου (μητροπολιτικὸς ναὸς τὰ χρόνια ἐκεῖνα) καὶ παρακολουθεῖ τὴν τέλεση τῆς λειτουργίας γιὰ τὴν εὐώδοση τῶν σκοπῶν τῆς ἐπανάστασης.

Ὁ πρωτοσύγγελος Ζαχαρίας ἐκφωνεῖ πατριωτικὸ λόγο καὶ προτρέπει τοὺς κατοίκους στὸν ἀγώνα ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδας. Κατόπιν παίρνει τὸν λόγο ὁ Ζαφειράκης, ὁ ὁποῖος προσθέτει ὅτι ὑπάρχουν πολλὲς πιθανότητες γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῆς ἐπανάστασης καὶ ὅτι ὅλη ἡ Μακεδονία εἶναι ἕτοιμη νὰ πάρει τὰ ὅπλα. Ὕστερα ὁ πρωτοσύγγελος Ζαχαρίας παίρνει ἀπὸ τὴν Ἁγία Γράπεζα τὴν σημαία ἡ ὁποία ἔφερε σταυρὸ μὲ τὰ δύο χρώματα ἄσπρο καὶ κόκκινο καὶ τὴν ἀσπάζεται. Ἀμέσως μετά, ὅλος ὁ λαὸς πανηγυρίζοντας τὸ χαρμόσυνο γεγονὸς μαζὶ μὲ τὴν σημαία ὑψωμένη σὲ ἕνα κοντάρι κατεβαίνει στὸ Κιόσκι.

Οἱ ἀρχοντοποῦλες τῆς Νάουσας δωρίζουν στὸν στρατιωτικὸ ἡγέτη γερο Καρατάσιο χρυσοκέντητη σημαία ἡ ὁποία ἔφερε σταυρὸ στὸ μέσο καὶ γύρω τὶς λέξεις σφραγὶς τῆς Ἐλευθερίας.

Ἐνῶ συνεχίζονται οἱ πανηγυρισμοὶ τέσσερις (4) κρατούμενοι κατορθώνουν καὶ δραπετεύουν. Οἱ τρεῖς στὴ Βέροια καὶ ὁ τέταρτος στὰ Γιαννιτσά.

Λίγο ἀργότερα μερικοὶ ἀγανακτισμένοι ὁπλῖτες πηγαίνουν στὸ Διοικητήριο καὶ δολοφονοῦν τὸν οΒεδόβα (Τοῦρκο διοικητὴ) τὸν Κατὴ (Τοῦρκο Δικαστὴ) καὶ τοὺς συνοδοὺς τους.

3. Ἐπίθεση γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Βέροιας

20.2.1822. Ὁ αΚρατάσιος ξεκινᾶ τὸ πρωῒ ἀπὸ τὴν Νάουσα μὲ τὸ ἀνταρτικὸ σῶμα μαζὶ μὲ τὸν Δημ. Σιούγγαρη καὶ Λάζο Ραμαντάνη καὶ φθάνουν στὸν Δοβρᾶ (χωριὸ καὶ μοναστήρι). Ἀργότερα φθάνει καὶ ὁ Ζαφειράκης μαζὶ μὲ τοὺς ἄνδρες του. Ἐκεῖ στὸν Δοβρᾶ οἱ ἀρχηγοὶ συνεδριάζουν. Στὴν συνεδρίαση αὐτὴ εἶναι παρόντες καὶ ἀντιπρόσωποι ἀπὸ τὴν Καστοριὰ τὴν Σιάτιστα καὶ ὁ πρόκριτος Παναγ. Ναούμ ἀπὸ τὴν Ἔδεσσα. Γίνεται εὐρεία συζήτηση καὶ καταστρώνεται σ' ὅλες τὶς λεπτομέρειες τὸ σχέδιο ἀπελευθερώσεως τῆς Βέροιας.

Ἡ διάταξη τοῦ σχεδίου εἶναι ἄριστη καὶ ἡ δύναμη τῶν ἐπαναστατῶν θεωρεῖται σημαντικὴ (1.800 ἄνδρες). Δυστυχῶς τὸ σχέδιο προδόθηκε. Ἤδη, μία μέρα πρὶν ἀπὸ τὴν μάχη, τὰ Τουρκικὰ στρατεύματα ὑπὸ τὸν μουσταφᾶ Κεχαγιᾶ βέη καταλαμβάνουν ὅλες τὶς ἐπίκαιρες θέσεις, χωρὶς νὰ γίνουν ἀντιληπτὰ ἀπὸ τοὺς Ναουσαίους.

Τὸ σύνθημα τῆς εἰσβολῆς στὴ πόλη τὸ δίδει ὁ γερο Καρατάσιος. Οἱ ἑλληνικὲς δυνάμεις χωρίζονται σὲ τέσσαρα τμήματα.

Ἕνα ὑπὸ τὸν Ζαφειράκη, τὸ δεύτερο ὑπὸ τὸν Δημ. Σιούγγαρη, τὸ τρίτο ὑπὸ τὸν Λάζο Ραμαντάνη καὶ τὸ τέταρτο ὑπὸ τὸν Καρατάσιο. Οἱ Τοῦρκοι ὅπως εἶναι φυσικὸ δὲν αἰφνιδιάζονται. Σὲ διάφορα σημεῖα τῆς πόλης διεξάγονται ἀψιμαχίες. Οἱ ἐπαναστάτες καῖνε μερικὰ σπίτια. Ὁ Καρατάσιος ἀνησυχεῖ γιὰ τὴν ἐξέλιξη τῶν γεγονότων. Ὁ Ζαφειράκης ποὺ ὑπολογίζει νὰ καταλάβει τὴν ἀκρόπολη καὶ νὰ αἰφνιδιάσει τὴν Τουρκικὴ φρουρὰ ξαφνιάζεται καὶ ἀπορεῖ.

Ὕστερα ἀπὸ μερικὲς συμπλοκὲς κοντὰ στὴν Μπαρμπούτα καὶ σ' ἄλλα σημεῖα τῆς πόλεως, οἱ ἑλληνικὲς δυνάμεις ἀποσύρρονται καὶ συγκεντρώνονται στὸν Δοβρᾶ.

22.2.1822 (π.ἡμ.). Οἱ Ὀλύμπιοι ὁπλαρχηγοὶ ἐνημερώνουν τοὺς Ναουσαίους καὶ ἐπαναλαμβάνουν τὴν ὑπόσχεση ὅτι εἶναι ἕτοιμοι νὰ τρέξουν σὲ βοήθειά τους. Συγχρόνως τοὺς πληροφοροῦν ὅτι ὁ στρατηγὸς Γρηγ. Σάλλας διορισμένος ἀπὸ τὸν Δημ. Ὑψηλάντη ὡς στρατηγὸς τῆς Μακεδονίας δὲν πρόκειται νὰ ἔρθει σὲ βοήθειά τους. Ὁ Γρηγ. Σάλλας ἀπέπλευσε ἀπὸ τὸ Ναύπλιο στὶς 25 Νοεμβρίου 1821 ἀλλὰ χρονοτριβοῦσε στὶς Κυκλάδες. Περισσότερον τὸν ἐνδιέφεραν οἱ διασκεδάσεις καὶ οἱ ἔρωτες στὴν Μύκονο παρὰ τὸ καθῆκον πρὸς τὴν πατρίδα.

Ὁ Γρηγ. Σάλλας θὰ ἀποβιβασθεῖ στὴν Μακεδονία ἀργότερα, χωρὶς νὰ προσφέρει τίποτε τὸ σημαντικὸ στὸν ἀγώνα.

4. Συμπλοκὲς στὴν περιοχὴ Ναούσης

Ὁ Μιχαὴλ Κούντσης δίδει μάχη στὸ χωριὸ Πράχνανη μὲ Γενιτσιῶτες Τούρκους. Οἱ περισ-

σότεροι Τοῦρκοι σκοτώνονται.

Στρατιωτικό τμῆμα Γκέκηδων λεηλατεῖ τό Ζερβοχώρι. Ὁ Ἀργύρης αΚραμπατάκης πληροφορεῖται τό γεγονός, ἐπιτίθεται ἐναντίον τῶν Τούρκων καί τούς καταδιώκει.

Ὁ Καραμῆτσος φέρνει σέ πέρας τήν ἀποστολή του. Στρατολογεῖ 250 ἄνδρες ἐθελοντές ἀπό τά ὀρεινά χωριά πού βρίσκονται ΒΔ τῆς Νάουσας (Πύργοι, Γραμματικόν ,κ. ἄ.). Ἐπιστρέφοντας γιά τήν Νάουσα δίδει κοντά στό Μουχαρέμ Χάνι πεντάωρη μάχη μέ 1000 Γενίτσαρους καί Γιουρούκηδες. Κινδυνεύει νά περικυκλωθεῖ. Χάρις στήν ἀνδρεία τήν δική του καί τῶν ἀνδρῶν του κατορθώνει νά ἀποφύγει τήν κύκλωση. Ἀργότερα, κοντά στό Παλαιοκαλιᾶ τοῦ Γραμματικοῦ, ἐξολοθρεύει ἕνα στρατιωτικό τμῆμα Κονιάρων.

Οἱ διάφορες συγκρούσεις πείθουν τούς κατοίκους τῆς Νάουσας καί προπαντός τῶν χωριῶν τῆς περιοχῆς Ναούσης ὅτι ἡ ἐπανάσταση φουντώνει καί παίρνει διαστάσεις. Οἱ χωρικοί γιά λόγους ἀσφαλείας ἐγκαταλείπουν τά χωριά τους καί κρύβουν τό νοικοκυριό τους σέ διάφορες κρυψῶνες. Ἄλλοι ἔρχονται στήν Νάουσα, ἄλλοι πηγαίνουν στήν Βέροια, Ἔδεσσα καί ἄλλοι σέ ἀπομακρυσμένα μέρη (Σέρρες, Μελένικο, Τζουμαγιά καί Δράμα).

Ἀρκετοί νέοι κυρίως οἱ καταγόμενοι ἀπό τά ὀρεινά χωριά παίρνουν ὅπλα καί κατατάσσονται στά διάφορα ἐπαναστατικά σώματα.

5. Οἱ μάχες τοῦ Δοβρᾶ

Οἱ ἐπαναστάτες ὀχυρώνονται στόν Δοβρᾶ. Οἱ ἀρχηγοί Ναουσαῖοι ἐνημερώνουν τούς ὁπλαρχηγούς τῶν γειτονικῶν πόλεων καί τούς προτρέπουν ξανά, γιά συμμετοχή στόν ἀπελευθερωτικό ἀγώνα. Οἱ ἀρχηγοί συντάσσουν ἐπιστολές τίς ὁποῖες μεταφέρουν στόν προορισμό τους, Δύο ἔμπιστοι ταχυδρόμοι, ὁ Καραμῆτρος, πού πηγαίνει στούς Ὀλύμπιους ὁπλαρχηγούς καί ὁ Δημ. Μπαζάκας πού πηγαίνει στίς πόλεις Κοζάνη, Σιάτιστα, Καστοριά κ.λ.π.

Ὕστερα ἀπό ἕνα διάστημα ἀπραξίας δεκαεννιά ἡμερῶν, ὁ Κεχαγιά βέης ξεκινᾶ ἀπό τήν Βέροια πολύ πρωΐ μέ δύναμη 4.000 ἀνδρῶν ἔχοντας ὡς ἀντικειμενικό σκοπό τήν κατάληψη τοῦ Δοβρᾶ.

Βάσει σχεδίου ὁ Καρατάσιος ὀχυρώνεται στό μοναστήρι τοῦ Δοβρᾶ. Ὁ Ζαφειράκης καταλαμβάνει τίς πλαγιές τοῦ χωριοῦ Τρίλοφος (Διαβόρνιτσα). Ὁ Σιούγγαρας τά ὑψώματα καί τίς πλαγιές ἀπό Κρεβατᾶ μέχρι τό χωριό Πατρίδα (Τουρκοχῶρι).

Οἱ Τοῦρκοι δίδουν μάχη γιά τήν κατάληψη τοῦ Κρεβατᾶ. Τή θέση αὐτή ὑπερασπίζεται τό στρατιωτικό τμῆμα τοῦ Σιούγγαρα μέ ἐπιτυχία. Πολλοί Τοῦρκοι σκοτώνονται καί τραυματίζονται.

Ὁ Τοῦρκος στρατηγός Ἐμπού Λουμπούτ πού βρίσκεται στήν Θεσσαλονίκη παίρνει διαταγή ἀπό τόν Σουλτᾶνο καί ἐκστρατεύει ὁ ἴδιος μαζί μέ πολυάριθμο στρατό γιά νά τιμωρήσει παραδειγματικῶς τούς ἐπαναστάτες. Φθάνει στή Βέροια ὅπου τόν ὑποδέχεται ὁ Κεχαγιᾶς βέης καί τόν ἐνημερώνει σχετικῶς γιά τήν πορεία καί τά ἀποτελέσματα τῶν ἐπιχειρήσεων κατά τῶν ἐπαναστατῶν στό Δοβρᾶ.

Τήν ἑπομένη μέρα οἱ μάχες γύρω στό Δοβρᾶ ἐπαναλαμβάνονται μέ μεγαλύτερη σφοδρότητα ὅλη τήν μέρα. Ὁ Σιούγγαρας καί ὁ Ζαφειράκης διατηροῦν τίς θέσεις τους. Τέλος οἱ Τοῦρκοι κατορθώνουν νά ὑπερφαλαγγίσουν τό μοναστήρι καί νά περικυκλώσουν τόν Καρατάσιο. Τό ἀπόγευμα ὁ Καρατάσιος κάνει ἔφοδο ἀλλά δέν τά καταφέρνει. Ἡ μάχη βαστάει ὡς τήν νύχτα.

Ὁ Ζαφειράκης ἀνησυχεῖ καί προσκαλεῖ τόν Ἀγγ. Γάτσο πού ἦταν στρατοπεδευμένος στή Κωτίχα καί μαζί καταστρώνουν σχέδιο γιά τήν ἀπελευθέρωση τοῦ γέρο Καρατάσιου. Ἐπιτίθενται ἐναντίον τῶν τουρκικῶν δυνάμεων χωρίς νά σπάσουν τόν κλοιό τῶν Τούρκων.

Τά μεσάνυχτα ὁ Γεροκαρατάσιος μαζί μέ τούς ἄνδρες του ἐξέρχονται ἀπό τό μοναστήρι κρατῶντας τά ὅπλα ἐπ' ὤμου καί τά πιστόλια στά χέρια χωρίς νά γίνουν ἀντιληπτοί ἀπό τούς σκοπούς καί φρουρούς τῶν Τούρκων λόγω κοπώσεως καί νύστας.

Οἱ συγκρούσεις τῆς μέρας ἐκείνης πού βάστηξαν δεκατρεῖς ὧρες θεωροῦνται ὡς μία ἀπό τίς ἡρωϊκότερες πράξεις τῶν Μακεδόνων ἐπαναστατῶν. Οἱ ἀπώλειες σέ νεκρούς καί τραυματίες τῶν Τούρκων, ὑπολογίζονται σέ 1500 ἄτομα.

ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ

ΜΗ ΞΕΧΝΑΤΕ!

Τό καλύτερο δῶρο

„Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΗΣ"

ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΛΕΙΨΕΙ ΑΠΟ
ΚΑΜΙΑ ΝΑΟΥΣΑΙΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ἡρωϊκὲς μορφὲς τοῦ «χίλια ὀκτακόσια»

Τοῦ Σταύρου Δάδη

Οἱ Σιουγκαραῖοι

Παντοῦ φωτιὰ καὶ χαλασμός. Παντοῦ καπνὸς κι ἀντάρα.
Ἡ Νιάουστα πατήθηκε ἀπ' τοῦ Πασᾶ τ' ἀσκέρι.
Φωνές, βλαστήμιες, ὀδυρμοί, τοῦ χάρου ἡ κρυάδα,
ἀπὸ τουφέκι καὶ σπαθί, ἀπὸ ἀπίστου χέρι.
Στὸν Ἀγιώργη πολεμοῦν γερὰ οἱ Σιουγκαραῖοι
μὲ ὀρθωμένα τὰ μαλλιά, μὲ φλογισμένα μάτια,
ἀλύγιστοι, ἀτρόμητοι, παράφορα γενναῖοι.
Ὁρμοῦν σὲ στράτες ἀνοιχτές. Ξεχνοῦν τὰ μονοπάτια.
Κοντὰ στὴ βρύση Πέταλλο διακόσιοι Τουρκαλάδες
πολιορκοῦν Νιαουστινούς, μιὰ χούφτα παλικάρια,
Μαγιαδαλῆδες, Γκέκηδες, Κονιάροι, Βαλαάδες,
τὸ χτυπημένο ἀρχηγό, τὸ γυιὸ τοῦ Καρατάσιου,
παοχίζουν νὰ ξεκάνουνε, μὰ ἄγρια λιοντάρια,
οἱ Σιουγκαραῖοι ἔρχονται μὲ πάλες π' ἀνεμίζουν.
οἱ Γκέκηδες πισωπατοῦν, οἱ ἄλλοι ἀραιώνουν,
καὶ ὁ Κωτούλας σώζεται. Στὰ χέρια τὸν σηκώνουν.
Τραβοῦν γιὰ πάνω βιαστικοί. Στὴν κρήνη τ' Ἀηδημήτρη
λυσσώδης μάχη γίνεται. Οἱ Τοῦρκοι μιλιούνια.
Σηκώνουν τὶς πιστόλες τους, κουνοῦν τὰ γιαταγάνια.
Χυμοῦν ἐπάνω στὴν Τουρκιά, στοῦ Μπέη τὰ ἀσλάνια.
«Ἀδέρφια, θάρρος», κράζουνε σ' αὐτοὺς ποὺ πολεμᾶνε.
Ἐκεῖ ὁ Πρωτοσύγκελλος ὁ Παπαγεωργίου
μὲ τρεῖς παπάδες τουφεκᾶ, μὲ τρεῖς ἀντρειωμένους.
Ὁ Δημητράκης Σιούγκαρας πατᾶ σὲ σκοτωμένους.
Μὲ δεκαπέντε φίλους του, στὸν πόλεμο ψημένους,
ὁρμᾶ στὸν Μπέη, τὸν Ἀλῆ ἀπ' τὴ Θεσσαλονίκη,
μὲ τὰ λαμπρὰ φορέματα, τὰ πλουμιστὰ στολίδια,
ποὺ ἔδινε τὶς προσταγές, διεύθυνε τὴ μάχη.
Πηδάει φράχτες καὶ τοιχιά, λιθάρια, ὀγκολίθια,
καὶ τὸν Ἀλὴ κατάματα μὲ μέσος ἀντικρίζει.
Τὸν πιστολίζει σταθερά, στὸ χῶμα τὸν ξαπλώνει.
Οἱ Τοῦρκοι ποὺ τὸν τριγυρνοῦν, σκορποῦν ἀλαφιασμένοι.
Ὁ Δημητράκης προχωρεῖ καὶ στὸ νεκρὸ σιμώνει.
Τὰ ὅπλα του φανταχτερά, μ' ἀσήμι στολισμένα.
Σὲ χρυσοκέντητο, πλατύ, καλόγουστο, ζωνάρι,
πιστόλες, κοντομάχαιρα, μὲ τάξη βολεμένα.
Γιὰ λίγο σκύβει σκυθρωπὸς στὸ ἄψυχο κουφάρι
καὶ μὲ τραχιὰ χειρονομιὰ ξεκόβει τὸ ζωνάρι.

Ὁ Δελιδῆμος

Γενιτσαραῖοι τοῦ Ἀλῆ σιμώνουν στὴν Κουτίχα.
Τοὺς καρτεροῦν Νιαουστιανοί, ἁπλοί, καπεταναῖοι.
Ἀνάμεσά τους, ἀρχηγός, στὰ ὅπλα δοξασμένος,
ὁ Δελιδῆμος τοὺς καλεῖ καὶ βιαστικὰ τοὺς λέει.
«Μὲ τὰ μαχαίρια μας, παιδιά, σὰ φτάσουν θὰ ριχτοῦμε.
Σὲ ὅλους δίνω προσταγή. Βουβοί, στὰ μετερίζια,
μὲ χουφτωμένες τὶς λαβές. Κανεὶς νὰ μὴ βαραίσει».
Σιγὴ ἁπλώνεται βαθιὰ σὲ κάθε μάχης θέση.
Στιγμὲς κυλοῦν ἀργόσυρτα. Φουσκώνουν τὰ μηνίγγια.
Οἱ λογισμοὶ πυρώνονται, τὰ μάτια ἀνιχνεύουν
τὰ φουντωμένα σύδεντρα, τὶς φυλωσιὲς στοὺς ὄχτους.
Οἱ θέλησες εἰς τὶς ψυχὲς στιλβώνονται, θεριεύουν.
Καὶ νά, στὶς νιόσκαφτες πλαγιές, τὶς πυκνοφυτεμένες
μὲ τὰ ἀμπελοκλήματα, καινουργιοβλασταιμένα,
Ἀρβανητάδες προχωροῦν σκυφτοί, ἀγριεμένοι.
Τὶς πρῶτες ρίχνουν τουφεκιές, στὴν τύχη μοιρασμένες.
Μὲ μιᾶς πετιοῦνται μαχητὲς ἀπὸ κλαδιὰ καὶ θάμνους
μὲ τὰ μαχαίρια τους γυμνά, τὶς κόψεις τροχισμένες.
Τὰ στίφη τῶν Ἰσλάμηδων ταράζονται, φουσκώνουν,
σὰν τὰ νερὰ τοῦ χείμαρρου, ποὺ σκόνταψαν σὲ βράχους.
Ὁ Δελιδῆμος, φτερωτὸς πολέμαρχος τοῦ Ἄρη,
ἀκάθεκτος, ἀκάλυπτος, ὁρμάει, γιὰ νὰ πάρει
τὴ νίκη μὲ τὸν ἄνεμο, ποὺ χύνεται μαζί του.
Ξωπίσω του ἀκολουθοῦν, μὲ κόπο τὸν προφταίνουν,
πολεμιστές, μικραρχηγοί, οἱ πιὸ γεροδεμένοι.
Καὶ τὰ φουσάτα τοῦ ἐχθροῦ σκορπίζουν, ξεμακραίνουν.

Ὁ Γιώργης ὁ Τζιοβάρας

Οἱ Ἀρβανῆτες τοῦ Ἀλῆ, στὰ μέσα τοῦ Ἀπρίλη,
χιλιάδες μιά, χιλιάδες δυό, χιλιάδες τρεῖς καὶ μία,
βαροῦν τὴν πόλη ξαφνικά, σὲ τέσσερα σημεῖα.
Ψηλὰ στὶς ρίζες τοῦ βουνοῦ, στὸν Ἅγιο Νικόλα,
στὰ μετερίζια καρτερεῖ ὁ Γιώργης ὁ Τζιοβάρας,
μὲ παλικάρια διαλεχτά, μὲ νειᾶτα ψυχωμένα.
Στὴ θέα τῶν Τουρκαλβανῶν, ποὺ πέφτουν μανιασμένα,
χουφτιάζουν τὰ τουφέκια τους καὶ ρίχνουν στὰ γεμάτα.
«Τὸ νοῦ σας, παλικάρια μου, τὰ βόλια σας στὸ κρέας»,
μὲ στεντορία τὴ φωνὴ ὁ ἀρχηγὸς τοὺς κράζει.
Τὰ παλικάρια τουφεκοῦν κι ὁ χάροντας στιβάζει
τὰ φρικιασμένα πτώματα τῶν ἐπιτιθεμένων.
Ξωπίσω ἄλλοι ἔρχονται. Οἱ ἄπιστοι πληθώρα.
Ὁ πόλεμος βαστᾶ γερά. Ἡ γῆ ἀναστενάζει.
Ἡ μέρα, ἀπριλιάτικη, ἀνταριασμένη μοιάζει.
Ὁλοῦθε κάπνες, μυρωδιὲς καὶ βόγγοι πληγωμένων.
Σὲ κάποια ὥρα οἱ ἐχθροὶ παοχίζουν νὰ κυκλώσουν
τοὺς λιγοστούς, ποὺ πολεμοῦν ἀπτόητοι τὸ πλῆθος,
τοὺς λιγοστούς, ποὺ δὲν μποροῦν ἀλλοιῶς νὰ ἐξοντώσουν.
Μὰ ἀετὸς στοὺς ἀετούς, ὁ Δελιδῆμος φθάνει,
σὰ σκόρπισε στὰ χαμηλά, στὸ ρέμα τῆς Κουτίχας,
Τουρκαλβανοὺς πανίσχυρους καὶ σῶμα γενιτσάρων.
Στὴ μάχη ρίχνεται μ' ὁρμή, χωρὶς νὰ ἀνασάνει.
Τ' ἀσκέρι κόβεται στὰ δυό, κοπάδι τρομαγμένο.
Μισοὶ τραβοῦν ἀριστερά, στὰ δάση τῆς Γραμμένης.
Οἱ ἄλλοι παίρνουν ἀτραπούς, στὴ Ντούρλια σκαρφαλώνουν

Μουσική, τραγούδι καί χορός

ΣΤΗΝ ΙΛΙΑΔΑ ΤΟΥ ΟΜΗΡΟΥ

Ἀνάμεσα στὶς πολλὲς δραστηριότητες ἑνὸς σχολείου ποὺ ἔταν τὸ θέλουμε γίνεται ἕνα πολὺ ζωντανὸ σύνολο, πολὺ νωρίς, γύρω στὰ 1962 βρεθήκαμε μπλεγμένοι σ' ἕνα δρόμο ποὺ ποτὲ δὲν φανταζόμασταν ὅτι θὰ μᾶς ὁδηγοῦσε τόσο ψηλά.

Γιὰ κάλυψη τοπικῶν ἀναγκῶν φτιάξαμε μιὰ χορευτικὴ ὁμάδα, συγκεντρώσαμε λαογραφικὸ ὑλικό, ἀγοράσαμε ἢ κατασκευάσαμε κοστούμια παραδοσιακὰ καὶ εἴχαμε ἐμφανίσεις δειλὰ δειλὰ στὴν Νάουσα πρῶτα καὶ μετὰ ἐδῶ γύρω, Βέροια — Γιαννιτσὰ κ.λ.π.

Στὸ σημείωμά μου αὐτὸ δὲν θὰ καταπιαστῶ μὲ τὸ ποῦ ἔφτασε ἐκείνη ἡ προσπάθεια καὶ πῶς ἔφθασε. Πολλὰ εἶναι γνωστά, πολλὰ εἶναι ἄγνωστα, μιὰ ὁλόκληρη ἱστορία.

Τοῦ Γυμνασιάρχου
ΕΜΜ. ΒΑΛΣΑΜΙΔΗ

Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ πῶ εἶναι ὅτι τὸ μπλέξιμο μ' αὐτὴ τὴν προσπάθεια μ' ἔφερε πολὺ κοντὰ στὴν τοπικὴ παράδοση καὶ τὶς ρίζες της καί ἤδη ἔχω κάνει στὸ ἐξωτερικὸ σχετικὲς ἀνακοινώσεις.

Πολλοί λένε καὶ μάλιστα ἐπίσημα, ἐντελῶς ὅμως ἀναρμόδια, ὅτι ἡ ἱστορία τῶν τοπικῶν μας ἐθίμων εἶναι ἱστορία 150 χρόνων. Ἄτυχη ἡ θέση, γιὰ νὰ μὴ χρησιμοποιήσω ἄλλο χαρακτηρισμό.

Ἡ ὑπόθεση τοῦ χοροῦ καὶ τῶν δρωμένων δὲν εἶναι καθόλου μικρὴ ὑπόθεση. Ἡ ἔκτασή της ποσοτική, ποιοτικὴ καὶ χρονικὴ εἶναι πολὺ μεγάλη.

Γι' αὐτὸ μὲ ὑπομονὴ πολλή, στὶς φιλόξενες στῆλες τοῦ περιοδικοῦ μας «Νιάουστα» θὰ δώσω μερικὲς σελίδες δουλειᾶς μου γύρω ἀπὸ τὸ θέμα, μὲ ὑπομονὴ λέγω πολλὴ καὶ πολλὴ ἀγάπη.

Σελίδα πρώτη: Ἡ μουσική, τὸ τραγούδι καὶ ὁ χορὸς στὴν Ἰλιάδα τοῦ Ὁμήρου.

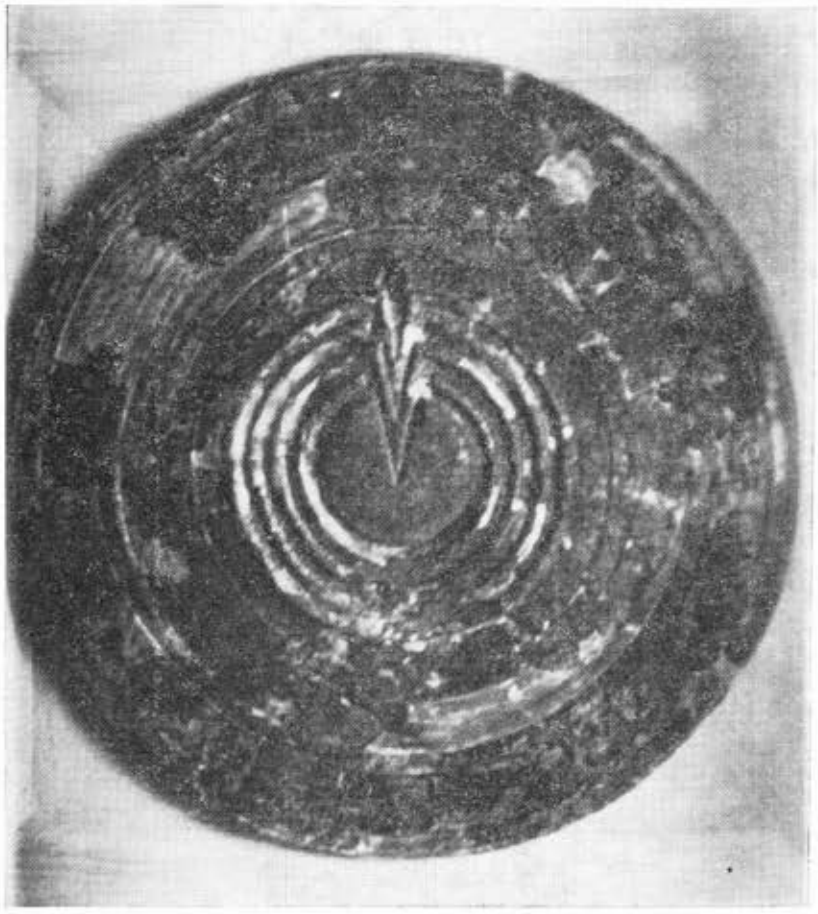

Ἀσπίδα ἀπὸ τοὺς Δελφούς.

Ἡ Ἰλιάδα εἶναι ἕνα ἐπικὸ ποίημα σὲ 24 ραψωδίες μὲ πάνω ἀπὸ 1500 στίχους γραμμένους σὲ δακτυλικὸ ἑξάμετρο. Ἀναφέρεται στὴ σκληρὴ σύγκρουση τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Τρώων στὴ διάρκεια τοῦ τελευταίου ἔτους τοῦ τρωϊκοῦ πολέμου.

Κατὰ τὴν μεγαλύτερη διάρκεια τοῦ ἔπους αὐτοῦ ὁ Ἀχιλλέας ἀπέχει ἀπὸ τὶς μάχες χολωμένος ἀπὸ τὸν Ἀγαμέμνονα ποὺ ἐντελῶς αὐθαίρετα καὶ ἄπρεπε τοῦ ἀφήρεσε τὴν Βρισηΐδα. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ ἔπος ξεκινάει μὲ τοὺς στίχους

«Μῆνιν ἄειδε, θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος
οὐλομένην, ἣ μυρὶ Ἀχαιοῖς ἄλγε ἔθηκε...»
«Ψάλλε, θεὰ τὸν τρομερὸ θυμὸ τοῦ Ἀχιλλέως
πῶς ἔγινε στοὺς Ἀχαιοὺς ἀρχὴ πολλῶν δακρύων»

Παρ' ὅτι ὅλο τὸ ποίημα εἶναι διήγηση σκληρῶν μαχῶν, παρὰ ταῦτα ὑπάρχουν ὁρισμένα ξέφωτα καὶ μέσα σ' αὐτὰ μεταφορὲς στὴν ζωὴ τῶν ἀνθρώπων καὶ περιγραφὲς ἠθῶν καί ἐθίμων τῆς ἐποχῆς ποὺ γράφηκε τὸ ἔπος καὶ ἀναφορὲς σὲ παλαιότερα χρόνια.

Στὸ σημείωμά μας αὐτὸ δὲν θὰ

καταπιαστοῦμε μὲ τὸ ὁμηρικὸ πρόβλημα, πάντως πρέπει νὰ ὑπογραμμίσουμε πὼς στὴν Ἰλιάδα ποὺ εἶναι πιὸ παλιὰ ἀπὸ τὴν Ὀδύσσεια συγχωνεύονται πολιτιστικὰ στοιχεῖα τῆς ἐποχῆς τῆς συγγραφῆς, ἀλλὰ καὶ προγενέστερα.

Στὴν ἐποχὴ τοῦ Ὁμήρου ἀδιαφιλονίκητα εἶναι γνωστοὶ μεγάλοι μουσικὸ ποὺ τραγουδοῦν τὰ ἔργα τῶν θεῶν, κατορθώματα ἡρώων, τὰ ἀνθρώπινα πάθη, τὴν ὀμορφιὰ τῆς φύσης. Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ ὑπάρχουν καὶ μέσα στὴν ἴδια τὴν Ἰλιάδα σὰν ἔργο τοῦ ἴδιου τοῦ τραγουδιστῆ.

Στὴν ραψωδία Α΄ στίχοι 472—474 (Μετάφραση Πολυλᾶ, 1974), ὁ Ὅμηρος γράφει:

«Καὶ ἐξιλέωναν τοὺς θεοὺς μὲ ἄσματα ὅλη μέρα
Καλὸν παιάνα ψάλλοντας τῶν Ἀχαιῶν τ' ἀγόρια
καὶ ὁ μακροβόλος ἄκουε κι' εὐφραίνετο ἡ ψυχή του»

Στὴν ραψωδία Β΄ στίχοι 591 καὶ ἑξῆς, ὅπου ἀναφέρεται τὸ Δώριο ἀνάμεσα στὶς πόλεις ποὺ ἔστειλαν στρατὸ στὴν Τροία, ὁ ποιητὴς θυμᾶται τὸν φημισμένο Θρᾶκα μουσικὸ ποὺ καυχόταν πὼς μποροῦσε νὰ τὰ βάλει καὶ μὲ τὶς μοῦσες.

Ἐκεῖ στὸ Δώριο οἱ Μοῦσες:
«ἤβραν τὸν Θράκα Θάμυριν καὶ ἀλάλητον τὸν κάμαν
ὡς γύριζε ἀπ' τὸν Εὔρυτον τὸν ἄρχον Οἰχαλίας·
πὼς θὰ ἐνικοῦσ' ἐπαίρονταν αὐτὸς καὶ ἂν τραγουδοῦσαν
οἱ Μοῦσες κόρες τοῦ Διὸς κι' ἐκεῖνες χολωμένες
τὸν τύφλωσαν καὶ τῆς ὠδῆς τὸ χάρισμα τὸ θεῖον
καὶ ἀπόμη τὸ κιθάρισμα τὸν κάμαν ν' ἀστοχήσῃ»

Στὴν ραψωδία Ι, στοὺς στίχους 184 καὶ ἑξῆς ὁ ποιητὴς ἀναφέρεται στὸν ἐρχομὸ τῶν ἀπεσταλμένων ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες γιὰ συνδιαλλαγὴ στὴ σκηνὴ τοῦ Ἀχιλλέα. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ εἰκόνα τοῦ Ἀχιλλέα ποὺ ἀντικρύζουν οἱ ἀπεσταλμένοι Ἂς ἀφήσουμε τὸν Ὅμηρο νὰ μᾶς μιλήσει:

«Στῶν Μηρμιδόνων τὶς σκηνὲς ἐφθάσαν εἰς τὰ πλοῖα
κι ἤβραν αὐτὸν τὸ πνεῦμα του νὰ τέρπῃ μὲ γλυκεῖαν
καλὴν κιθάραν τεχνικὴν μ' ὁλάργυρον τὸν πῆχυν,
ποὺ διάλεξ' ἀπ' τὰ λάφυρα τὴν πόλιν ὅταν πῆρε
τοῦ Ἀετίωνος αὐτὸς καὶ τὴν ψυχὴν μ' ἐκείνην
ἐλάρωνε καὶ τῶν ἀνδρῶν τὲς δόξες ἐτραγούδα.
Κι' ὁ Πάτροκλος ἐκάθονταν ἀπέναντί του μόνος
σιωπηλὸς κι' ἀνάμενε νὰ παύσῃ τὸ τραγούδι».

Στὴν ραψωδία Σ, στοὺς στίχους 524, 525 καὶ 568 καὶ ἑξῆς ἔχουμε θαυμάσιες ἀναφορὲς στὴ χρήση τῆς μουσικῆς καὶ τοῦ τραγουδιοῦ:

«Γρήγορα ἐκεῖνες ἐπρόβαλαν καὶ δυὸ βοσκοὶ κατόπιν
καὶ τοῦτοι ἀνυποψίαστοι μὲ σύριγγες ἐπαῖζαν»

«Γλυκιὰν κιθάραν ἔπαιζε στὴν μέσην τους ἀγόρι
καὶ μὲ τὴν λυγερὴ λαλιὰ τὸν λίνον τραγουδοῦσε
μελωδικὰ καὶ ὅλοι μαζὶ τριγύρω του ἐσκιρτοῦσαν
καὶ τὲς φωνές τους ἔσμιγαν μὲ τὸ γλυκὸ τραγούδι»

Ἡ μουσικὴ καὶ τὸ τραγούδι γιὰ τοὺς ἀρχαίους ἦταν τέχνη θεάρεστη καὶ θεόσδοτη. Ἡ λεπτότερη εὐτυχία βρίσκεται στὴν γεύση τῆς μουσικῆς, τὴ βίωση τῶν λεπτῶν

Οἱ χορεύτριες τῶν Δελφῶν

της συγκινήσεων. Δὲν εἶναι παράξενο πὼς καὶ οἱ ἀρνηταὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἀξιῶν καὶ τῆς ἀξίας τῆς ζωῆς Νίτσε καὶ Σοπενχάουερ ἐξαιροῦν τὴν μουσικὴ ἀπὸ τὸ γενικὸ ξεθεμέλιωμα καὶ θέλουν νὰ βροῦν στὴ μουσικὴ λυτρωτικὲς δυνάμεις.

Στὴ ραψωδία Α' ὑπάρχει μιὰ περιγραφὴ συμποσίου τῶν θεῶν στὸν Ὄλυμπο. Στοὺς στίχους 601 καὶ ἑξῆς ἔχουμε σὰν κατάληξη τοῦ τραπεζιοῦ τὸ τραγούδι.

«Αὐτοῦ ἐτρώγαν κι' ἔπιναν ὁλήμερα ὡς τὸ δεῖλι,
κι' ὅλες χαρῆκαν οἱ καρδιὲς τὸ ἰσόμοιρο τραπέζι,
τοῦ Φοίβου ἀκόμη τὴν λαμπρὰν κιθάραν καὶ τὲς Μοῦσες
κι' ἔψαλλαν καλόφωνα μὲ τὴν σειράν τους ὅλες
Κι' ἅμα τοῦ ἥλιου βύθισε τὸ φῶς καθεὶς ἐπῆγε
νὰ κοιμηθῆ στὸ δῶμα του...».

Βέβαια γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ὑπάρχει καὶ ἕνα ἄλλο εἶδος τραγουδιοῦ, ὁ θρῆνος. Καὶ τὸ εἶδος αὐτὸ μνημονεύεται στὴν Ἰλιάδα. Χαρακτηριστικὲς εἶναι οἱ σκηνὲς ποὺ ξετυλίγονται στὸ σπίτι τοῦ Πριάμου στὸ θρῆνο τοῦ Ἕκτορα. Ξεκινοῦμε ἀπὸ τὸν στίχο 721 τῆς ραψωδίας Ω καὶ φτάνουμε μὲ τοὺς θρήνους τῆς Ἀνδρομάχης, τῆς Ἑκάβης καὶ τῆς Ἑλένης στὸ στίχο 776. Τὸ περιεχόμενο τῶν θρήνων ἔχει τὶς ὁμοιότητές του καὶ τὴ συνέχειά του στὰ σημερινὰ μοιρολόγια.

Αὐτὰ γιὰ τὴ μουσικὴ καὶ τὸ τραγούδι. Ὁ χορός; Κι' ὁ χορὸς τὸ ἴδιο μνημονεύεται ὁλοκάθαρα στὴν Ἰλιάδα. Ξεχωρίζουν ὀνόματα χορευτῶν καὶ χορευτριῶν καὶ εἶναι ὁ κύριος χορὸς σὲ μεγάλη τιμὴ στοὺς εἰρηνικοὺς καιρούς.

Στὴν ραψωδία Σ, στοὺς στίχους 490 καὶ ἑξῆς ὑπάρχει μιὰ περιγραφὴ μιᾶς γαμήλιας γιορτῆς.

«Στὴν μίαν (πολιτείαν) γίνονταν τοῦ γάμου χαροκόπι·
νιφάδες ἀπ' τὰ γονικὰ συνώδευαν στὴν πόλιν
μὲ τὰ δαδιὰ καὶ ἀλαλαγμὸς σηκώνετο ὑμεναίου·
καὶ ἀγόρια κεῖ στριφογυρνοῦν εἰς τὸν χορὸν τεχνίτες,
αὐλοί, κιθάρες ἀντηχοῦν στὴν μέσην καὶ οἱ γυναῖκες
ὁλόρθες εἰς τὰ πρόθυρα θωροῦσαν κι' ἐθαυμάζαν»

Ἀναρωτιέται κανεὶς ἂν ἄλλαξαν πολλὰ πράγματα ἀπὸ τότε!

Βέβαια χόρευαν καὶ οἱ κοπέλλες. Κι' εἶχαν χοροὺς μὲ ὀνόματα. Ἕνας ἀπ' αὐτοὺς ἦταν ὁ χορὸς τῆς χρυσοτόξου Ἀρτέμιδος. Αὐτὸν τὸ χορὸ χόρευε ἡ Πολυμήλη ἡ Καλόχορη μὲ συνομήλικές της, ὅταν τὴν ἀγάπησε ὁ ἀντίκακος Ἑρμῆς (Ραψ. Π στ. 181—183).

Χορευτὴ ἀποκαλεῖ ὁ Αἰνείας τὸν ἀντίπαλό του Μηριόνη στὴ ραψωδία Π στὸν στίχο 617. Ὁ Μηριόνης εἶναι ἀνδρεῖος πολέμαρχος τῶν Κρητῶν, ποὺ φαίνεται ἦταν ξακουστὸς χορευτής. Ἂν λέγαμε, ἀφοῦ εἶναι πολέμαρχος Κρητικός, θἆναι καὶ χορευτής, θὰ κρίναμε ἄραγε μόνο μὲ τὰ σημερινὰ μέτρα;

Ἡ παρακάτω περιγραφὴ δείχνει πόσο λίγα εἶναι τὰ χρόνια ποὺ πέρασαν ἀπ' τὰ χρόνια τῆς Ἰλιάδας μέχρι σήμερα καὶ πόσο λίγο ἄλλαξαν, ἂν ἄλλαξαν, τὰ ἔθιμά μας.

Ἀντιγράφουμε ἀπὸ τοὺς στίχους 589 μέχρι τὸν 605 τῆς ραψωδίας Σ, ὅπου περιγράφεται ὁ χορὸς ποὺ εἶχε ἱστορήσει στὴν ἀσπίδα τοῦ Ἀχιλλέα ὁ Ἥφαιστος.

«Κι' ἕναν χορὸν ἱστόρησεν ὁ μέγας ζαβοπόδης,
ὅμοιον μ' αὐτὸν ποὺ ὁ Δαίδαλος εἶχε φιλοτεχνήσει
τῆς Ἀριάδνης τῆς λαμπρῆς εἰς τῆς Κνωσσοῦ τὰ μέρη
Ἀγόρια ἐκεῖ, πολύπροικες παρθένες ἐχορεῦαν
κι' ἐγύριζαν χειροπιαστοί· κι' οἱ κόρες ἐφοροῦσαν
λινὰ ἐνδύματα λεπτά, κι' εἶχαν τὰ παλικάρια
ἀπὸ τὸ λάδι λαμπεροὺς καλόγουστους χιτῶνες.
Λαμπρὰ στεφάνια εἶχαν αὐτές, εἶχαν χρυσὰ ἐκεῖνοι
μαχαίρια ποὺ ἀπ' ἀργυροὺς κρεμιόταν τελαμῶνες·
ὡσὰν (ὁ) σταμνάς, ὁποὺ τροχὸν ἁρμόδιον στὴν παλάμην
τὴν τριγυρνᾶ καθήμενος νὰ δοκιμάση ἂν τρέχη,
καὶ πότε ἀράδα ἔτρεχαν ἀντίκρυ στὴν ἀράδα
Καὶ τὸν ἀσύγκριτον χορὸν τριγύρω ἐδιασκεδάζαν
πολὺς λαὸς καὶ ἀνάμεσα ὁ ἀοιδὸς ὁ θεῖος
κιθάριζε· καὶ ὡς ἄρχιζεν ἐκεῖνος τὸ τραγούδι
δυὸ χορευτὲς στὴ μέση τους πηδοῦσαν κι' ἐγυρίζαν»

Ἐγκαίνια τῆς Δημοτικῆς Πινακοθήκης

Ὁ δήμαρχος κ. Δημ. Βλάχος συνομιλεῖ μὲ τὸν κ. Κων. Παπουλίδη ἐπιστημονικὸ συνεργάτη τοῦ ΙΜΧΑ κατὰ τὰ ἐγκαίνια τῆς Πινακοθήκης

Στὰ πλαίσια τῶν ἐκδηλώσεων τοῦ Δήμου γιὰ τὴν ἐπέτειο τοῦ Ὁλοκαυτώματος τῆς Ναούσης ὁ Σύλλογος Ἀποφοίτων ὠργάνωσε τὴν Δ' ὁμαδικὴ ἔκθεση ζωγραφικῆς Ναουσαίων ζωγράφων στὴν πινακοθήκη τοῦ Δήμου.

Στὴν ἔκθεση πῆραν μέρος οἱ Ἀλδάκος Θ., Ἀνδρονικίδου Ἑλ., Ἀντιφάκου Ντ., Γκίνογλου Β., Δεληχρήστος Στ., Καμπουροπούλου Μ., Καραγιαννοπούλου — Καζαντζίδου Ἀν., Κόλλας Χ., Μπαμίχα — Κων)δου Μ., Παπανάνου Π. Λαλα Τ., Μούγγρη Χ., Σκοῦπερ Δ., Σπαθάκης Α., Σπανοῦ Ε., Τσίτση Κ., Ὑφαντίδου Λ. μὲ λάδια, Μήτσαλας Δ. μὲ κολλάζ, Μητσοκάπα Ἑλ. μὲ πλαστικό, Σαββατόπουλος Χρ. μὲ ὄστρακα καὶ Σκούρτας Δ. μὲ χαλκογραφίες. Διάρκεια ἐκθέσεως ἀπὸ 3 ἕως 14 Μαΐου 1978.

Νάουσα: Πόλος ἕλξεως ἐργατῶν

Τοῦ κ. Κ. ΚΩΤΣΙΟΠΟΥΛΟΥ, ὑπαλλήλου ΟΑΕΔ Ναούσης πτυχιούχου Σχολῆς Νομικῶν καὶ Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν

Στοὺς πρόποδες τοῦ Βερμίου, τοῦ καταπράσινου αὐτοῦ βουνοῦ εἶναι κτισμένη ἡ ἡρωϊκὴ Νάουσα. Μιὰ πολιτεία μὲ παράδοση, δομορφιὰ καὶ πρὸ παντὸς ἱστορία. Ἕνας παράδεισος γαλήνης καὶ πράσινου ἀνοίγεται στὰ μάτια τοῦ ἐπισκέπτη στὴν πιὸ βιομηχανικὴ περιοχὴ τῆς Δυτ. Μακεδονίας.

Ὅλα αὐτά, τραβοῦν σὰν μαγνήτης τὸν ξένο. Γι' αὐτὸ ἡ Νάουσα, ἐκτὸς ἀπὸ τόπος ἀναψυχῆς κυρίως γιὰ τὸ καλοκαίρι ἔχει γίνει καὶ πόλος ἕλξεως ἐργατῶν ἀπὸ διάφορες περιοχὲς τῆς Δυτικῆς κυρίως Μακεδονίας.

Ποιὰ κίνητρα ὅμως ἀναγκάζουν ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ οἰκογένειες ἀκόμα νὰ ἐγκαταλείπουν τὰ σπίτια τους καὶ νὰ ἔρχονται στὴ Νάουσα; Κυρίως ἡ ἀνεύρεση μιᾶς σταθερῆς καὶ μόνιμης ἐργασίας ἢ ἀκόμα καὶ ἐποχιακῆς.

1) Ἐξεύρεση ἐργασίας 55%
2) Ἐπιθυμία ἀπομακρύνσεως ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ χωριοῦ 10%
3) Ἐπιδίωξη καλυτέρων ὅρων ζωῆς 15%
4) Ἐγκατάσταση πλησίον συγγενῶν 15%
5) Ἀταξινόμητα αἴτια 5%

Χαρακτηριστικὸ ἀποτελεῖ γιὰ τὴν ἀγορὰ ἐργασίας (προσφορὰ καὶ ζήτηση ἐργατικοῦ δυναμικοῦ) στὴν περιφέρεια Ναούσης τὸ ἑξῆς: Ὅτι δηλ. ἡ ἀπασχόληση διακρίνεται: 1) στὴν σταθερὴ καὶ 2) στὴν περιοδικὴ, ἐποχιακὴ ἀπασχόληση.

Σταθερὴ καὶ συνεχὴς ἀπασχόληση

Οἱ κλωστοϋφαντουργικὲς ἐπιχειρήσεις εἶναι ὁ λόγος γιὰ τὸν ὁποῖο ὑπάρχει συνεχὴς καὶ μόνιμη ἐργασία στὴ Νάουσα.

Ποιὰ ἡ ἱστορία τους ὅμως καὶ τὰ προβλήματά τους;

Εἶναι γεγονὸς ὅτι ἡ πρώτη βιομηχανία τῆς Βορείου Ἑλλάδος ἱδρύθηκε τὸ 1874 στὴ Νάουσα. Ἦταν ἕνα κλωστοϋφαντουργικὸ ἐργαστήριο ποὺ διέθετε τὴν παραγωγή του στὴν ἐ:ωτερικὴ καὶ ἀργότερα στὴν ἐξωτερικὴ ἀγορά.

Πρόκειται γιὰ ἕνα ἐκπληκτικὸ γεγονός, γιατὶ πρὶν τὴν ἀπελευθέρωση, οἱ οἰκονομικὲς συνθῆκες δὲν εὐνοοῦσαν καθόλου τὴν ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας σ' ὁλόκληρη τὴν Μακεδονία.

Κατὰ τὴν διάρκεια τῆς τουρκικῆς κατοχῆς ὑπῆρχε ἕνας δασμὸς 8% ὁ ὁποῖος εἶχε αὐξηθεῖ ἀπὸ τὸ 1911 σὲ 11%. Ὁ δασμὸς αὐτός, εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα νὰ διευκολύνονται οἱ εἰσαγωγὲς βιομηχανικῶν ἀγαθῶν σὲ βάρος τῶν ἐντοπίων.

Παρ' ὅλα αὐτὰ ὅμως, δύο παράγοντες εὐνόησαν τὴν ἀνάπτυξη τῆς κλωστοϋφαντουργίας στὴ Νάουσα:

α) Οἱ ὑδατοπτώσεις (λευκὸς ἄνθρακας) τοῦ Βερμίου καὶ

β) Τὰ φθηνὰ ἐργατικὰ χέρια ποὺ ἀποτελοῦν παράγοντα ἀναπτύξεως τῆς βιομηχανίας στὴν πρώτη περίοδο τοῦ βίου της.

Ἀπὸ τὸ 1874 καὶ μέχρι τὴν ἀπελευθέρωση, στὴ Νάουσα, ἡ ἀνάπτυξη τῆς κλωστοϋφαντουργίας ὑπῆρξε γρήγορη καὶ οἱ ἐπιχειρηματίες ἦσαν κυρίως Ἕλληνες.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση ἡ ἀνάπτυξη τῆς κλωστοϋφαντουργίας ὑπῆρξε ἱκανοποιητικὴ καὶ ἐξακολουθεῖ ν' ἀποτελεῖ τὸν θεμέλιο λίθο τῆς βιομηχανίας στὴν περιοχή. Τὸν Ἰανουάριο ὅμως τοῦ 1949 τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν ἐργοστασίων τῆς Νάουσας καταστράφηκε. Ἡ ἀνασυγκρότηση ἦταν δύσκολη. Καὶ ὅμως, σύμβολο, ἡ ἡρωϊκὴ πόλη Νάουσα, γιατὶ ἐκτὸς ἀπὸ τὴν τρομερὴ αἱμορραγία σὲ ἀνθρώπινο δυναμικό, ἔχασε ὁλοκληρωτικὰ ἢ μερικὰ βιομηχανικὲς ἐγκαταστάσεις, ἀποτελεῖ τὸ πιὸ χτυπητὸ παράδειγμα ἀναδημιουργίας.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπασχολουμένων στὴν κλωστοϋφαντουργία μειώθηκε κατὰ τὸ διάστημα τῶν τελευταίων ἐτῶν, χωρὶς αὐτὸ νὰ συνεπάγεται καὶ μείωση τοῦ ὄγκου παραγωγῆς, ἀλλ' ἀντίθετα αὔξηση αὐτῆς.

Οἱ λόγοι τῆς δυσμενοῦς αὐτῆς ἐξελίξεως στὴν ἀπασχόληση θ' ἀναζητηθοῦν: α) Στὸ ὅτι δὲν παρατηρεῖται προσφορὰ ἐργασίας ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως (ὅπως παλαιότερα) παρὰ τὴν συνεχῆ ζήτηση ἀπὸ μέρους τῶν ἐργοδοτῶν, τὶς ὑψηλὲς ἀποδοχὲς καὶ λοιπὲς κοινωνικὲς παροχὲς (ἐπιδόματα ἀσθενείας, γάμου, μητρότητος, τέκνων). Γι' αὐτὸ καὶ οἱ ἐπιχειρήσεις καλύπτουν τὶς ἀνάγκες τους μὲ πλεονάζον ἀγροεργατικὸ δυναμικὸ τῆς περιφερείας (ἀπὸ τὰ χωριὰ Πολυπλάτανος, Μορίνα, Χαρίεσσα κλπ) τὸ ὁποῖο διακινοῦν μὲ δικά τους μεταφορικὰ μέσα καὶ ἐκπαιδεύουν.

β) Γι' αὐτὸ τὸν λόγο οἱ ἐπιχειρήσεις ἀνανέωσαν τὶς ἐγκαταστάσεις παραγωγῆς μὲ ἐκσυγχρονισμένα μηχανήματα μεγαλυτέρας ἀποδοτικότητος.

γ) Στὴν ἐκπαίδευση τῶν ἐργατῶν μὲ ἀποτέλεσμα νὰ βελτιωθεῖ ἡ παραγωγικότητα τῆς ἐργασίας των.

Ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω προκύπτει ὅτι ἡ μείωση τοῦ προσωπικοῦ δὲν ἐπέφερε μείωση τῆς παραγωγῆς ἀλλ' ἀντίθετα αὔξηση.

Γιατὶ ὅμως ἀποφεύγουν τὴ συνεχῆ ἀπασχόληση στὶς κλωστοϋφαντουργίες καὶ ποῖοι εἶναι κυρίως αὐτοί;

Ἀπ' τὸ πλεονάζον ἐργατικὸ δυναμικὸ τῆς πόλεως Ναούσης (κάτοικοι κυρίως τῆς περιοχῆς Φόρου) μετὰ πάροδο ἐργασίας 2—5 μηνῶν ἐγκαταλείπει τὸ ἐργοστάσιο μὲ δικαιολογία τὸν ἀνθυγιεινὸ κλειστὸ χῶρο. Ἀπ' τὸ ἀγρεργατικὸ δυναμικὸ πάλι τῆς περιοχῆς Ναούσης ἐγκαταλείπεται ἡ μόνιμη ἀπασχόληση ἀπ' τὶς κλωστ)γίες κυρίως τὸ καλοκαίρι γιὰ νὰ ἀπασχοληθοῦν στὰ κτήματα μὲ συγκομιδὴ φρούτων ἢ στὶς ἄλλες ἐποχιακὲς ἐπιχειρήσεις (ἐπαγγέλματα ποὺ εἶναι περισσότερο σύμφωνα μὲ τὴν ἰδιοσυστασία τους)

Ὅλα αὐτὰ ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἀναζήτηση ἐργατικοῦ δυναμικοῦ καὶ ἀπὸ ἄλλες περιφέρειες τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας (Κοζάνης, Βεροίας, Πέλλης, Γρεβενῶν).

Οἱ μετακινούμενοι ὅμως ἀπὸ μιὰ περιοχὴ στὴν ἄλλη μαζὶ μὲ τὴν ἀλλαγὴ τῆς κατοικίας τους, μεταβάλλουν καὶ ἐπάγγελμα καὶ στὶς πιὸ συνηθισμένες περιπτώσεις οἱ μεταναστεύοντες κυρίως γεωργοὶ στὴ Νάουσα ἀπὸ τὸ νομὸ Κοζάνης (Ἑρμακιὰ κλπ) ἐργάζονται ὡς οἰκοδόμοι καὶ οἱ γυναῖκες τους ἐργάζονται κυρίως στὰ κλωστοϋφαντουργικὰ ἐργαστάσια.

Ἑρμακιὰ Κοζάνης	50%
Πύργοι Ἐορδαίας	30%
Βελβενδὸς Κοζάνης	15%
Ἄλλες περιοχὲς Μακεδονίας	5%

Ἡ μείωση τῆς ἀπασχολήσεως στὸν τομέα τῆς κλωστ)γίας ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα καὶ τὴν βελτίωση τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἀπασχολουμένων σ' αὐτὴν ἐφόσον αὐξάνει ἡ παραγόμενη ἀξία ἀπ' αὐτούς, διότι οἱ βιομηχανίες προσφέρουν διάφορα κίνητρα γιὰ τὴν προσέλκυση καὶ τὴ συγκράτηση τῶν ἐργαζομένων (ἐπίδομα παρουσίας, ἐπίδομα παραμονῆς κλπ).

Ἐποχιακὴ — περιοδικὴ ἀπασχόληση

Οἱ ἐποχιακὲς ἐπιχειρήσεις δημιουργήθηκαν στὴ Νάουσα χάρις στὴ μεγάλη ἔκταση τῆς δενδροκαλλιέργειας. Ἡ δενδροκαλλιέργεια ἦταν ἄγνωστη στὴ Νάουσα, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ ἔδαφός της εἶναι πρόσφορο γιὰ τὴν ἀνάπτυξή της. Μετὰ τὸ 1927 ἄρχισαν νὰ φυτεύονται συστηματικὰ μηλιὲς καὶ ροδακινιὲς στὸν εὔφορο κάμπο της. Ἔτσι παράλληλα μὲ τὴν καλλιέργεια τῶν φρούτων ἀναπτύσσεται καὶ ἕνας ἄλλος κύκλος ἐπιχειρήσεων στενὰ συνδεδεμένων μ' αὐτήν. Οἱ κιβωτοποιῖες, τὰ διαλογητήρια, συσκευαστήρια καὶ τέλος οἱ κονσερβοποιῖες.

Πρόκειται γιὰ ἐπιχειρήσεις ποὺ ἀπασχολοῦν ἐργατικὸ δυναμικὸ 4000—6000 κατὰ τοὺς μῆνες τῆς ἀκμῆς (Ἰούνιο — Σεπτέμβριο).

Αὐτὲς δὲν ἀντιμετωπίζουν πρόβλημα ἐργατῶν. Ἂν καὶ οἱ ἀνάγκες τους κάθε χρόνο αὐξάνουν, ἐν τούτοις καλύπτονται.

Οἱ λόγοι τῆς μεγάλης προσφορᾶς ἐργασίας σ' αὐτὲς εἶναι κυρίως οἱ ἑξῆς: α) Ὅτι οἱ ἐπιχειρήσεις καταβάλλουν προσηυξημένα ἡμερομίσθια στοὺς μισθωτοὺς ἀνεξαρτήτως φύλου καὶ ἡλικίας.

β) Ὅτι ἡ διακίνησή τους γίνεται μὲ δαπάνες τῆς ἐπιχειρήσεως.

γ) Ἡ εὔκολη προσαρμογὴ στὸ ἐπάγγελμα αὐτό, τὸ ὁποῖο εἶναι περισσότερο σύμφωνο μὲ τὴν ἰδιοσυστασία, μόρφωση καὶ ἐμπειρία τοῦ καθενός.

Ἂν καὶ δὲν πραγματοποιοῦν περισσότερα ἀπὸ ἑκατὸ (100) ἡμερομίσθια οἱ ἀπασχολούμενοι στὶς ἐπιχειρήσεις αὐτὲς τὶς προτιμοῦν ἀπὸ τὶς κλωστοϋφαντουργίες.

Ποῖοι ὅμως προσφέρονται γι' αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὶς ἐργασίες;

Κυρίως ἀγρεργατικὸ δυναμικό, μαθητές, σπουδαστές, φοιτητές, νοικοκυρὲς καθὼς καὶ πλεονάζον ἀγρεργατικὸ δυναμικὸ τῶν περιφερειῶν Βεροίας (Φυτιά, Τρίλοφος, Ν. Νικομήδεια) Ἐδέσσης (Ἀρσένι) καὶ Γιαννιτσῶν. Ὅλοι αὐτοὶ μετὰ τὴ λήξη τῶν ἐργασιῶν ἐπιστρέφουν στὶς προηγούμενες ἀσχολίες τους.

Ὅλα τ' ἀνωτέρω ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα νὰ παρουσιάζεται μιὰ μεγάλη ἐμπορική, οἰκονομικὴ κίνηση στὴ Νάουσα καὶ νὰ ὑπάρχει μιὰ ἀναπτυξιακὴ καὶ εἰσοδηματικὴ ἀνισότητα μ' ἄλλες περιοχὲς τῆς Βορείου Ἑλλάδος. Αὐτὰ συμπεραίνονται ἀπὸ τὴν γεωγραφικὴ κινητικότητα πληθυσμοῦ ἀπὸ ἄλλους νομοὺς μὲ πρόθεση τὴν μόνιμη πολλὲς φορὲς ἐγκατάσταση στὴ Νάουσα.

Ἔτσι παρατηρήθηκε καὶ παρατηρεῖται ἡ Νάουσα νὰ γίνεται πόλος ἔλξεως ἐργατῶν.

ΤΟ ΝΕΟ ΔΙΟΙΚ. ΣΥΜΒ. ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ

12.4.78. Ἔγινε ἡ ἐκλογὴ τοῦ νέου διοικητικοῦ συμβουλίου τοῦ συλλόγου ἀποφοίτων.

18.4.78. Τὸ νέο διοικητικὸ συμβούλιο συνῆλθε σὲ πρώτη συνεδρία καὶ ἔγινε ἡ κατανομὴ ἀξιωμάτων: Ὀδυσσεὺς Ντινόπουλος πρόεδρος, Λευκὴ Σαμαρᾶ ἀντιπρόεδρος, Ἑλένη Μήτσαλα γραμματεὺς Γεώργ. Γκέσιος ταμίας, Θωμᾶς Ἀλδᾶκος, Λίτσα Βαρδαγιαννίδου, Σταῦρος Δάδης, Γιάν. Κρατσιώλης καὶ Θεοπίστη Κεφαλᾶ, μέλη.

Ἱστορία τῆς πόλεως Ναούσης

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΠΟΥ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΛΕΙΨΕΙ ΑΠΟ ΚΑΝΕΝΑ ΝΑΟΥΣΑΙΙΚΟ ΣΠΙΤΙ

Μπορεῖτε νὰ τὸ προμηθευθεῖτε ἀπὸ τὰ βιβλιοπωλεῖα καὶ ἀπὸ τὰ γραφεῖα τοῦ συλλόγου Ἀποφοίτων Ναούσης

Καραμπατάκη 1 (γραφεῖα ΤΟΝ τηλ. 28.150)
κάθε βράδυ 8—9 μμ. πλὴν Σαββάτου καὶ Κυριακῆς

ΧΥΜΟΣ ΜΗΛΟΥ

ὁ πιό φυσικός καί ὑγιεινός χυμός

Ὡς γνωστὸν ἡ βιομηχανία «Βέρμιον — Νάουσα» παράγει ἀπὸ τὸ 1960 χυμὸ μήλου φυσικὸ καὶ συμπυκνωμένον ἀπὸ μῆλα τῶν πιὸ παραγωγικῶν περιοχῶν τῆς Ἑλλάδος, δηλαδὴ τοῦ νομοῦ Ἡμαθίας καὶ τοῦ νομοῦ Πέλλης.

Ὁ χυμὸς αὐτὸς προέρχεται ἀπὸ μῆλα διαφόρων ποικιλιῶν, ὅπως Στάρκιν ντελίτσιους, Μπελφόρ, Γκόλ ντεν ντελίτσιους κλπ. καὶ περιέχει τὴν γεύση καὶ τὸ ἄρωμα αὐτῶν σὲ συμπυκνωμένη μορφή.

Πιστεύω ὅτ λίγο πολὺ ὅλοι σας ἔχετε ἀκούσει γιὰ τὸν χυμὸ μήλου· ἔχετε ὅμως δοκιμάσει αὐτὸν καὶ ξέρετε τὶ ὑγιεινὴ καὶ θρεπτικὴ ἀξία κρύβει μέσα του; Πάνω στὸ θέμα αὐτὸ θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς ἐκθέσω ὁρισμένα στοιχεῖα τὰ ὁποῖα μπορεῖ νὰ σᾶς ἐνημερώσουν, ἀλλὰ καὶ νὰ βοηθήσουν, ὥστε νὰ δοθῆ στὸ χυμὸ μήλου κάποια ξεχωριστὴ θέση μεταξὺ τῶν ἄλλων χυμῶν ποὺ κυκλοφοροῦν στὴν Ἑλλάδα.

Ὁ χυμὸς μήλου συνιστᾶται σὲ πολλὲς περιπτώσεις ὅπως π.χ. γιὰ νὰ κόψει τὴν δίψα, σὰν δροσιστικὸ καὶ τέλος τὸ μῆλο ἀποτελεῖται ἀπὸ νερό, ὑδρογονάνθρακες (σάκχαρα, κυτταρίνη, πηκτίνη, ἄμυλον, δεξτρίνες), ἀζωτοῦχες οὐσίες (πρωτεῖνες, ἀμινοξέα), λιπαρὲς οὐσίες, βιταμίνες (A, C, G, B), ὀξέα (μηλικόν, κιτρικόν) καὶ διάφορα ἄλατα, (ἰώδιον, βόριον, κάλιον φωσφόρον, ἀσβέστιον, σίδηρον, χαλκόν, νάτριον, θεῖον μαγγάνιο, μαγνήσιο καὶ ψευδάργυρο).

Ἀπὸ τὴν παραπάνω περιληπτικὴ σύνθεση τοῦ μήλου φαίνεται ἡ θρεπτική του ἀξία. Ὅλες αὐτὲς οἱ θρεπτικὲς οὐσίες τοῦ μήλου περιέχονται στὸν χυμὸ μήλου σὲ συμπυκνωμένη μορφή, διότι κατὰ τὴν ἐκχύμωσιν τῶν μήλων μεταβαίνουν στὸ χυμὸ οἱ διαλυτὲς ἀλλὰ καὶ πιὸ χρήσιμες καὶ θρεπτικὲς οὐσίες. Ἔτσι μπορεῖ κανεὶς νὰ πεῖ ὅτι ἕνα κιλὸ φυσικὸς χυμὸς μήλου ἔχει ἴση θρεπτικὴ ἀξία μὲ ἑνάμισυ κιλὸ μῆλα.

Ἔχοντες ὑπ' ὄψη ὅλα τὰ παραπάνω δὲν μπορεῖ νὰ τονισθεῖ ἐπαρκῶς, ὅτι ἕνας χυμὸς μήλου, ὁ ὁποῖος ἔχει παραχθεῖ σωστὰ καὶ προσεγμένα ὑπερέχει παντὸς ἄλλου χυμοῦ (οἱ διάφοροι ἄλλοι χυμοὶ δὲν εἶναι φυσικοί) ὅσον ἀφορᾶ τὴν ὑγιεινὴ καὶ θρεπτική του ἀξία καὶ

Τοῦ κ. Νικ. Θεοδωρίδη
Τεχνολόγου τροφίμων τοῦ
ἐργ. «ΒΕΡΜΙΟΝ ΝΑΟΥΣΑ»

αὐτὸ αἰτιολογεῖται μὲ τὰ παρακάτω λίγα καὶ ἁπλᾶ λόγια:

Τὸ ἀνθρώπινο αἷμα εἶναι ἀλκαλικό, δηλαδὴ περιέχει διάφορες βασικὲς οὐσίες (λευκώματα κλπ) σὲ ὁρισμένη ἀναλογία καὶ αὐτὸ συντελεῖ στὴν σωστὴ ἐναλλαγὴ τῆς ὕλης καὶ τὴν ἀφομοίωση τῶν τροφῶν στὸν ὀργανισμό. Ὁ χυμὸς μήλου περιέχει τὶς βασικὲς αὐτὲς οὐσίες καὶ μάλιστα περίπου στὴν ἴδια ἀναλογία ὅπως ὑπάρχουν καὶ στὸ αἷμα καὶ ἑπομένως βοηθᾶ τὴν καλὴ λειτουργία τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ. Εἶναι δηλαδὴ πολὺ βασικό, κάθε τροφὴ τοῦ ἀνθρώπου νὰ περιέχει τὴν σωστὴ ἀναλογία σὲ ἀλκαλικὲς καὶ ὄξινες οὐσίες, ὥστε νὰ μὴ διαταράσσεται ἡ σύνθεση τοῦ αἵματός του καὶ ὡς ἐκ τούτου καὶ ἡ κανονικὴ λειτουργία τοῦ ὀργανισμοῦ του.

Ἡ θρεπτικὴ ἀξία τοῦ χυμοῦ μήλου ὀφείλεται κυρίως στὰ σάκχαρα καὶ τὰ ὀργανικὰ ὀξέα ποὺ περιέχει. Τὰ σάκχαρα τοῦ χυμοῦ μήλου (κυρίως φρουκτόζη καὶ γλυκόζη) ὑπάρχουν στὴν ἁπλούστερή τους μορφὴ καὶ ἔτσι ἀξιοποιοῦνται ἀπὸ τὸν ὀργανισμὸ πιὸ εὔκολα ἀπ' ὅ,τι ἡ γνωστὴ ζάχαρη ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὰ τεύτλα.

Μπορεῖ δηλαδὴ κανεὶς νὰ πεῖ, ὅτι ὁ χυμὸς μήλου εἶναι τὸ ὑγρὸ περιεχόμενο τοῦ μήλου χωρὶς τὰ φτωχὰ σὲ θρεπτικὰ συστατικὰ μέρη (ὅπως φλοῦδες, σπέρματα κλπ.) τὰ ὁποῖα παραμένουν στὴν μηλόπιττα κατὰ τὴν διάρκεια τῆς παραγωγῆς

Σύμφωνα μὲ ἔρευνες τῶν ἐπιστημόνων Ντιμιρώ, Φέργκουσαν καὶ Λέσσερ, οἱ καταλυτικὲς δυνάμεις τοῦ φυσικοῦ χυμοῦ μήλου προκαλοῦν μιὰ κατὰ 26% περίπου καλύτερη ἀξιοποίηση τῆς συνολικῆς τροφῆς ποὺ παίρνει ὁ ἄνθρωπος.

Τὰ παιδιὰ τὰ ὁποῖα εἶναι ἀκόμη ἐφοδιασμένα μὲ τὸ φυσικό τους ἔνστικτο, αἰσθάνονται ἀμέσως κάτι τὸ ὑγιεινὸ στὸν φυσικὸ χυμὸ μήλου καὶ ὅταν τὸν πίνουν, γίνονται συνήθως ἐνθουσιώδεις θιασῶτες του.

Γιὰ τὴν νεολαία εἶναι ἕνα εὐτύχημα ὅτι ὑπάρχει ἕνας τόσο φυσικὸς καὶ ὑγιεινὸς χυμός, ὁ ὁποῖος ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶναι δροσιστικὸς δὲν περιέχει ἀλκοόλη καὶ δὲν προκαλεῖ καμία παρενέργεια ἀλλὰ ἀπεναντίας χαρίζει μόνο ὑγεία καὶ δροσιά.

Ἐὰν θέλετε νὰ ἀκολουθήσετε τὴν συμβουλή μου καὶ νὰ φροντίσετε τὴ νδική σας ὑγεία καὶ τὴν ὑγεία τῶν παιδιῶν σας, πίνετε ὅλοι σας φυσικὸ χυμὸ μήλου. Σᾶς βεβαιῶ ὅτι εἶναι ἑκατὸ τὰ ἑκατὸ χυμὸς καὶ ὁ μόνος φυσικὸς χυμὸς ποὺ κυκλοφορεῖ στὴν Ἑλλάδα.

Η ΚΑΚΟΚΑΙΡΙΑ ΣΤΗΝ ΚΑΡΠΟΔΕΣΗ ΤΩΝ ΟΠΩΡΟΦΟΡΩΝ

Οἱ ἄσχημες καιρικὲς συνθῆκες (βροχές, χαμηλὲς θερμοκρασίες, ἀέρας) ποὺ ἐπικράτησαν ἐφέτος πάνω στὴν ἀνθοφορία, στάθηκαν ἐμπόδιο στὴν καρπόδεση πολλῶν ὀπωροφόρων δένδρων. Αὐτὲς οἱ ἄσχημες καιρικὲς συνθῆκες ἀπέδειξαν ὁλοφάνερα τὸν σπουδαῖο ρόλο ποὺ παίζει ἡ μέλισσα καὶ ὁ ἐπικονιαστὴς στὴν σταυρεπικονίαση καὶ γονιμοποίηση ἀρκετῶν εἰδῶν δένδρων ὅπως εἶναι ἡ ἀχλαδιά, ἡ μηλιά, ἡ κερασιὰ κλπ. Ἀντίθετα οἱ καιρικὲς συνθῆκες δὲν ἐπηρέασαν καθόλου τὴν καρπόδεση τῆς ροδακινιᾶς, τῆς βερυκοκιᾶς καὶ τῆς βυσσινιᾶς ἐπειδὴ αὐτὰ τὰ δένδρα αὐτογονιμοποιοῦνται. Τὰ δένδρα τῆς κατηγορίας αὐτῆς καρποδένουν καὶ χωρὶς ἐπικονιαστή. Ἐξαιρεῖται ἡ ποικιλία ροδακινιᾶς Χάλ ποὺ ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ἐπικονιαστή.

Στὶς περιπτώσεις ὀπωρώνων ποὺ οἱ ἐπικονιαστὲς φυτεύθηκαν σὲ κανονικὲς ἀποστάσεις καὶ ἀναλογίες καὶ οἱ μέλισσες κινήθηκαν κάπως, ἔστω καὶ λίγες ὧρες ἡ καρπόδεση ὑπῆρξε ἱκανοποιητική. Ἡ καρπόδεση λοιπὸν τῆς κατηγορίας αὐτῆς τῶν δένδρων εἶναι συνυφασμένη μὲ τὴν παρουσία τῶν ἐπικονιαστριῶν ποικιλιῶν καὶ τὴν ἱκανοποιητικὴ δραστηρότητα τῶν μελισσῶν. Ὅσα περισσότερα εἶναι τὰ ἄνθη τῶν ἐπικονιαστριῶν ποικιλιῶν καὶ ὅσο περισσότερο κινεῖται ἡ μέλισσα (καλὲς καιρικὲς συνθῆκες) τόσο περισσότερο αὐξάνεται ἡ καρπόδεση.

Ἕνας προοδευτικὸς παραγωγὸς μεριμνᾶ καὶ τοποθετεῖ, κατὰ τὴν ἄνοιξη, μέσα στὸν ὀπωρώνα του (μηλιές, ἀχλαδιές, κερασιές, ἀμυγδαλιές, δαμασκηνιές) τὸν ἀπαιτούμενο ἀριθμὸ κυψελῶν. Ἕνας προοδευτικὸς παραγωγὸς δὲν ψεκάζει τὰ δένδρα κατὰ τὴν περίοδο τῆς ἀνθοφορίας. Ἀπεναντίας προστατεύει τὶς μέλισσες. Εἶναι κρῖμα δένδρα ἀνθισμένα νὰ μὴ καταλήγουν σὲ καρπόδεση. Εἶναι κρῖμα, ἕνας παραγωγὸς νὰ ἔχει τὴν λύση στὰ χέρια του, νὰ εἶναι εὔκολη καὶ ἁπλὴ καὶ νὰ μὴ τὴν ἐφαρμόζει.

Γιατὶ οἱ μέλισσες προτιμοῦν ὁρισμένα ὀπωροφόρα δένδρα

Οἱ μέλισσες προτιμοῦν τὰ ἄνθη τῆς μηλιᾶς ἐπειδὴ τὸ νέκταρ εἶναι πλούσιο σὲ σάκχαρα. Ἀντίθετα, οἱ μέλισσες ἀποφεύγουν τὰ ἄνθη τῆς ἀχλαδιᾶς ἐπειδὴ τὸ νέκταρ εἶναι πτωχὸ σὲ περιεκτικότητα σακχάρων. Ὁ ἑπόμενος πίνακας δείχνει τὸ ποσοστὸ σακχάρων ποὺ περιέχει τὸ νέκταρ κάθε ἄνθους τῶν ὀπωροφόρων δένδρων.

Μηλιὲς	35—55%
Κερασιὲς	20—50%
Ἀμυγδαλιὲς	20—40%
Ροδακινιὲς	20—25%
Δαμασκηνιὲς	10—40%
Βερυκοκιὲς	5—25%
Ἀχλαδιὲς	2—17%

Ἡ πυκνότητα σὲ σάκχαρα τοῦ νέκταρος διαφέρει ἀπὸ εἶδος σὲ εἶδος καὶ ἀπὸ ποικιλία σὲ ποικιλία. Κρίνεται σκόπιμο οἱ κυψέλες νὰ μετακινοῦνται στὸν ἀχλαδεῶνα ἢ κοντὰ στὸν ἀχλαδεῶνα μιὰ ἢ δυὸ μέρες πρὶν τὴν ἄνθηση. Τὰ χόρτα ποὺ βρίσκονται μέσα στὸν ἀχλαδεῶνα νὰ θερίζονται μὲ κάποιο χορτοκοπτικὸ γιὰ νὰ μὴν ὑπάρχουν ἀνταγωνιστικὰ ἄνθη ἄλλων φυτῶν.

Ὁ πρῶτος ψεκασμὸς κατὰ τῆς καρποκάψας τῆς μηλιᾶς

Ὁ δενδροκαλλιεργητὴς μπορεῖ νὰ ἀρχίσει νὰ ψεκάζει ἐναντίον τῆς καρποκάψας τῆς μηλιᾶς (πρῶτος ψεκασμός) ὅταν τὰ καρπίδια τῆς ποικιλίας μηλιᾶς Στάρκιν Ντελίτσιους ἀποκτήσουν τὸ μέγεθος φουντουκιοῦ ἕως μικροῦ καρυδιοῦ.

Τότε ψεκάζουμε ὅλα τὰ εἴδη καὶ τὶς ποικιλίες δένδρων ποὺ προσβάλλει ἡ καρπόκαψα τῆς μηλιᾶς (CARPOCAPSA POMONELLA) μηλιὲς καὶ ἀχλαδιές. Τὸ συμπέρασμα αὐτὸ προκύπτει ὕστερα ἀπὸ παρατηρήσεις πολλῶν ἐτῶν ποὺ ἔγιναν στὸ Ἰνστιτοῦτο Φυλλοβόλων δένδρων.

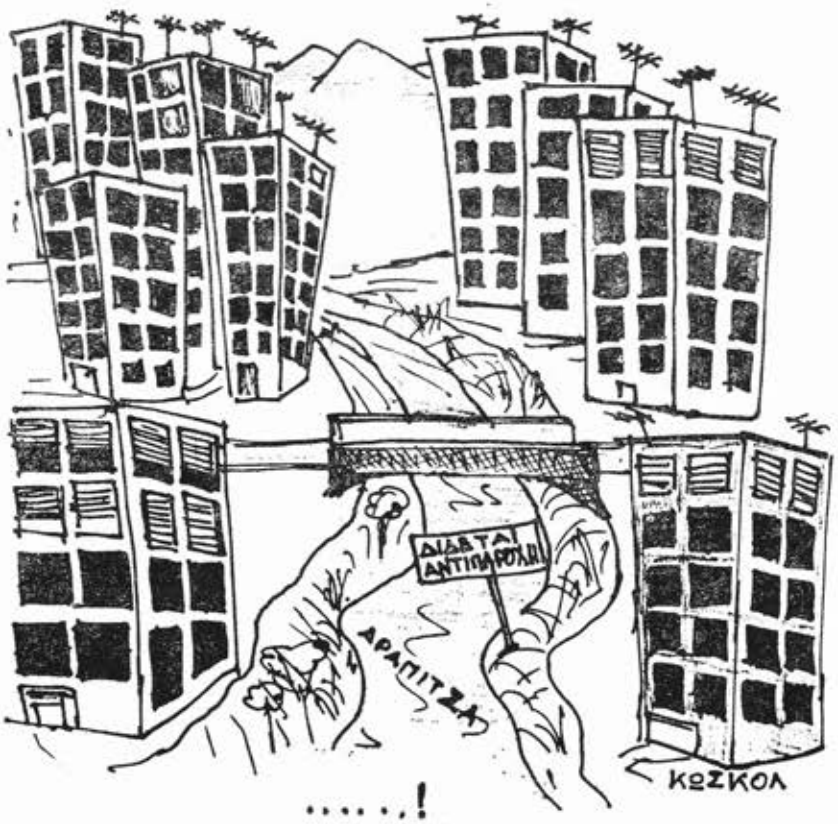

.....!

Συνεχίζεται μὲ ἐντατικὸ ρυθμὸ ἡ ἀνοικοδόμηση...

ΚΙΡΣΟΙ ΤΩΝ ΚΑΤΩ ΑΚΡΩΝ

Θεραπευτική ἀντιμετώπιση αὐτῶν

Οἱ παθήσεις τῶν φλεβῶν πού εἶναι γνωστές στήν ἰατρική ὅσο καί στό κοινό σάν κιρσοί, δέν εἶναι ἄλλο παρά οἱ μόνιμοι διευρύνσεις τῶν φλεβῶν πού συνοδεύονται ἀπό χρόνιες ἀλλοιώσεις τοῦ τοιχώματος καί τῶν βαλβίδων αὐτῶν.

Εἶναι γνωστό ὅτι οἱ φλεβικές αὐτές διευρύνσεις μποροῦν νά σχηματισθοῦν σέ διάφορες περιοχές τοῦ σώματος π.χ. στόν οἰσοφάγο. Στήν περιοχή δέ τοῦ πρωκτοῦ χαρακτηρίζονται ὡς αἱμορροΐδες. Τό μεγαλύτερο ὅμως πρακτικό ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν οἱ κιρσοί πού ἀνήκουν στήν περιοχή τῶν ποδιῶν.

Ἀνατομία τοῦ φλεβικοῦ συστήματος τῶν κάτω ἄκρων

Τό αἷμα ἀνεβαίνει ἀπό τά πόδια μέ διεύθυνση στήν καρδιά διά μέσου δύο φλεβικῶν δικτύων. Τό ἕνα ἀπό αὐτά βρίσκεται στό βάθος καί λέγεται «ἐν τῷ βάθει φλεβικόν δίκτυον», τό ἄλλο στήν ἐπιφάνεια, ἐπιφανειακό δίκτυον

Ὑπάρχουν καί φλέβες πού ἑνώνουν τά δύο αὐτά δίκτυα, οἱ φλέβες αὐτές λέγονται διατιτραίνουσες φλέβες. Τό ἐπιφανειακό δίκτυο ἀποτελεῖται ἀπό δύο φλέβες. Μία πού βρίσκεται στήν πρόσθια πλευρά τοῦ ποδιοῦ ἀνεβαίνει στή ρίζα του καί λέγεται ἔσω σαφηνής φλέβα καί μία πού βρίσκεται στήν ἐξωτερική πλευρά τοῦ ποδιοῦ φθάνει στήν ἄρθρωση τοῦ γόνατος καί ξαπλώνεται μέχρι τόν ἀστράγαλο καί ὀνομάζεται ἔξω σαφηνής φλέβα. Οἱ φλέβες περιέχουν εἰδικές βαλβίδες κατανεμημένες σέ τμήματα μικροῦ ὕψους πού ἀνοίγουν ἀπό κάτω πρός τά ἐπάνω καί ἡ ἄνοδος τοῦ αἵματος ἐπιτυγχάνεται μέ τίς συσπάσεις τοῦ τοιχώματος αὐτῶν, ἐνῶ συγχρόνως οἱ βαλβίδες συγκλείνοντας ἐμποδίζουν τήν φυγή τοῦ αἵματος πρός τήν περιφέρεια.

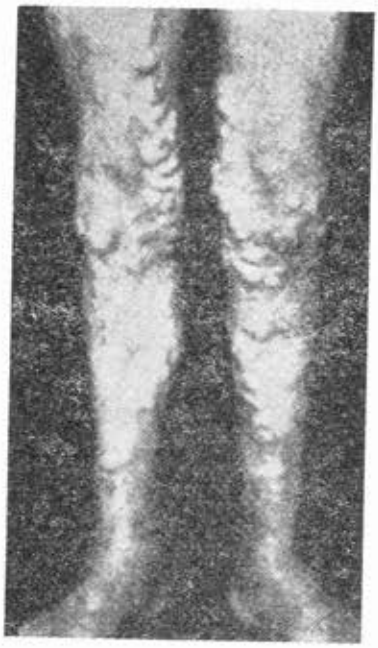

Κιρσοί τῆς ἔσω σαφηνοῦς φλεβός

Τά 9% τοῦ φλεβικοῦ αἵματος τῶν κάτω ἄκρων φθάνουν στήν καρδιά ἀπό τίς φλέβες πού βρίσκονται στό βάθος, διότι οἱ φλέβες αὐτές ἔχουν περισσότερες βαλβίδες καί ἑπομένως ἡ πίεση πού ἐξασκεῖται στό διάστημα μεταξύ τῶν βαλβίδων εἶναι χαμηλότερη συγχρόνως δέχονται τήν ἐπίδραση τῶν συσπάσεων τῶν πέριξ εὑρισκομένων μυῶν.

Ἀντίθετα οἱ φλέβες τοῦ ἐπιφανειακοῦ φλεβικοῦ δικτύου πού βρίσκονται ἔξω ἀπό τούς μῦς ὑπό τό δέρμα δέν ἔχουν τήν ἐπίδραση τῶν μυϊκῶν συσπάσεων καί οἱ βαλβίδες τοῦ δικτύου αὐτοῦ εἶναι κατά πολύ ὀλιγότερες.

Α) ΣΥΧΝΟΤΗΣ. Ἡ πάθηση αὐτή παρουσιάζεται 20% στίς γυναῖκες λόγω τῆς ἐπιδράσεως ὁρμονικῶν οὐσιῶν κατά τόν γενετήσιο κύκλο καί ἰδίως κατά τήν ἐγκυμοσύνη. Ἐμφανίζεται δέ κυρίως μετά 30ο ἔτος τῆς ἡλικίας. Μία στίς πέντε πάσχουν ἀπό κιρσούς.

Β. ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΑΘΟΓΕΝΕΙΑ. Γιά καλύτερη κατανόηση τοῦ θέματος διακρίνουμε τούς κιρσούς στίς ἑξῆς κατηγορίες:

1) Σέ συμπτωματικούς ἤ δευτεροπαθεῖς Ὅταν ὑπάρχει ἐνδοκοιλιακός ὄγκος πού ἐμποδίζει τήν ἀποχέτευση τοῦ φλεβικοῦ αἵματος στήν περιοχή τῆς λεκάνης π.χ. Διογκομένοι ἀδένες, ἡ ἐγκυμοσύνη, ἡ θρόμβωση τοῦ «ἐν τῷ βάθει φλεβικοῦ δικτύου».

2) Συγγενεῖς κιρσοί. Παρουσιάζονται ἀμέσως μετά τήν γέννα, δημιουργοῦν μεγάλες διευρύνσεις τῶν φλεβῶν λόγω ἀρτηριοφλεβικῆς ἐπικοινωνίας.

3) Ἰδιοπαθεῖς κιρσοί. Εἰς αὐτούς διακρίνομε τά προδιαθετικά αἴτια καί τά συμβάλλοντα αἴτια.

α) Τά προδιαθετικά αἴτια εἶναι ἡ κληρονομικότητα. Ἄνω τοῦ 50% αὐτῶν πού πάσχουν ἀπό κιρσούς ἔχουν οἰκογενειακό ἱστορικό. Τά ἄτομα αὐτά παρουσιάζουν ἀνωμαλία στή διάταξη τῶν βαλβίδων καί τοιχωματική φλεβική ἀδυναμία.

β) Συμβάλλοντα αἴτια. Τήν ἐμφάνιση τῶν κιρσῶν τήν εὐνοοῦν διάφορες συνθῆκες ὅπως εἶναι οἱ ἐπαγγελματικές πού ὑποχρεώνουν τά ἄτομα νά παραμένουν σέ συνεχῆ ὀρθοστασία. Ἔτσι συχνά παρουσιάζονται οἱ κιρσοί σέ ἄτομα πού εἶναι ὑποχρεωμένα νά βρίσκονται σέ ὀρ-

Τοῦ κ. ΑΡ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΗ, Διευθυντοῦ Χειρουργικῆς Κλινικῆς τοῦ Γενικοῦ Νοσοκομείου Ναούσης

θοστασία καὶ στὸ ἴδιο μέρος χωρὶς νὰ μετακινοῦνται, ἐμφανίζονται σὲ μεγάλη συχνότητα στὶς πωλήτριες, στὶς ἐργάτριες καθὼς καὶ στοὺς τροχονόμους διότι καθηλώνονται σὲ μιὰ θέση· περισσότερο συχνὰ στὶς νοσοκόμες τοῦ χειρουργείου παρὰ στὶς ἄλλες γιὰ τὸν ἴδιο λόγο δηλαδὴ σὲ ἄτομα ποὺ βρίσκονται σὲ ὀρθοστασία καὶ μὲ κινήσεις περιορισμένες.

Γιὰ τὴν ἐξήγηση τῶν ἰδιοπαθῶν κιρσῶν εἰπώθηκαν διάφορες θεωρίες μία ἀπὸ αὐτὲς εἶναι ἡ μηχανική. Οἱ φλέβες εἶναι ἐφωδιασμένες ὅπως εἴπαμε μὲ βαλβίδες ποὺ ἀνοίγουν ἀπὸ κάτω πρὸς τὰ πάνω. Συμβαίνει ὅμως πολλὲς φορὲς νὰ παρουσιαστεῖ κάποια βλάβη στὸ σύστημα βαλβίδων. Τὸ φλεβικὸ αἷμα τότε ἀντὶ νὰ ἀνέβει πέφτει πρὸς τὰ πίσω. Οἱ σαφηνεῖς φλέβες δὲν μποροῦν νὰ ἀνθέξουν στὴν πίεση ποὺ δημιουργεῖται φουσκώνουν συστρέφονται καὶ σχηματίζουν πραγματικὰ κορδόνια γεμάτα κόμβους ποὺ συχνὰ μάλιστα θυμίζουν κομπολόϊ.

Γ. ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΑ. Στὴν ἀρχὴ οἱ ἀσθενεῖς παραπονοῦνται γιὰ βάρος στὶς κνῆμες καὶ γιὰ ἐλαφρὸ οἴδημα γύρω ἀπὸ τοὺς ἀστραγάλους ἰδίως τὶς ἀπογευματινὲς ὧρες. Μετὰ ἀκολουθεῖ ἡ ἐμφάνιση τῶν κιρσοειδῶν ἀνευρισμένων φλεβῶν. Οἱ σαφηνεῖς φλέβες μεγενθύνονται ὀφιοειδῶς καὶ ἐμφανίζουν ἀκαλαίσθητους σχηματισμοὺς στὰ κάτω ἄκρα.

Οἱ ἀσθενεῖς κουράζονται εὔκολα καὶ αἰσθάνονται βάρος στὶς κνῆμες καὶ εὐαισθησία καὶ καύσωνα ἐπάνω ἀπὸ τὶς διευρισμένες φλέβες. Οἱ κιρσοὶ εἶναι ὀλιγώτερο ἐνοχλητικοὶ τὶς πρῶτες ὧρες τῆς ἡμέρας, ὅταν δηλαδὴ τὸ ἄτομο εἶναι ξεκούραστο καὶ μόλις ἔχει σηκωθεῖ ἀπὸ τὸ κρεβάτι, καὶ πιὸ ἐνοχλητικοὶ κατὰ τὸ τέλος τῆς ἡμέρας.

Δ. ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ. Πρῶτα θὰ πάρουμε τὸ ἱστορικὸ τοῦ ἀσθενῆ. Σὲ ποιὰ ἡλικία ἐνεφάνισε τοὺς κιρσούς. Ἐὰν μᾶς ἀναφέρει ὅτι παρουσίασεν κιρσοὺς σὲ νεαρὴ ἡλικία θὰ σκεφθοῦμε τὴν ὕπαρξη ἀρτηριοφλεβώδους ἐπικοινωνίας. Ὅταν ὁ ἀσθενὴς ἀναφέρει ὅτι πάσχει ἀπὸ ἑλκώδη κολίτιδα ἢ ὅτι εἶναι

Κιρσοὶ τῆς ἔξω-ὀπισθίας σαφηνοῦς φλεβός

διαβητικός, μπορεῖ νὰ παρουσιάσει ἕλκη στὶς κνῆμες. Μετὰ θὰ παρακαλέσουμε τὸν ἀσθενῆ νὰ σταθεῖ ὄρθιος. Μὲ τὸ μάτι θὰ παρατηρήσουμε τὸ σχῆμα καὶ τὸ χρῶμα τῶν ποδιῶν. Θὰ ἐντοπίσουμε τὶς ὀφιοειδῶς διευρισμένες φλέβες καθὼς καὶ τὶς ἀλλοιώσεις τοῦ δέρματος. Στὸ μηρὸ ἢ στὴν κνήμη δυνατὸν νὰ ἐντοπίσουμε σφαιρικὲς διευρύνσεις ὀφειλόμενες σὲ ἀνεπάρκεια τοῦ ἐπιφανειακοῦ φλεβικοῦ δικτύου.

Ψηλαφῶντας μὲ τὰ χέρια προσπαθοῦμε νὰ ἀνακαλύψουμε τὶς κιρσοειδεῖς διογκωμένες φλεβικὲς διευρύνσεις ποὺ δὲν εἶναι ὁρατές.

Ἀπαραίτητος εἶναι ὁ ἔλεγχος τῶν σφύξεων τῶν ποδιῶν καὶ ἡ ψηλάφηση τῆς κοιλιᾶς μήπως ὑπάρχουν διογκώσεις κυρίως στὶς γυναῖκες.

Ε. ΚΛΙΝΙΚΕΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ ΠΡΟΣ ΕΛΕΓΧΟ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΦΛΕΒΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΚΑΤΩ ΑΚΡΩΝ.

α) Δοκιμασία BRODIE — TRENDELENBURG. Ὁ ἀσθενὴς τοποθετεῖται ὕπτια πάνω στὴν ἐξεταστικὴ τράπεζα καὶ τὸ σκέλος ποὺ πάσχει ἀνυψώνεται καὶ ἔτσι ἐπιτυγχάνεται τὸ ἄδειασμα τῶν πεπληρωμένων φλεβῶν.

Στὴ θέση αὐτὴ ἐφαρμόζουμε κυκλικῶς στὴ ρίζα τοῦ μηροῦ ἐλαστικὸ ἐπίδεσμο ἢ μὲ τὸ δάκτυλό μας πιέζουμε τὴν σαφηνὴ φλέβα. Μετὰ σηκώνουμε ὄρθιο τὸν ἀσθενὴ ξεσφίγγοντας τὸν πλαστικὸ ἐπίδεσμο ἢ παύομε νὰ πιέζουμε τὴν σαφηνὴ φλέβα. Ἐὰν γεμίσει ἀμέσως αἷμα ἡ σαφηνὴς φλέβα τότε ὑπάρχει βλάβη τῶν βαλβίδων αὐτῆς. Ἐὰν ὅμως περάσει ἕνα χρονικὸ διάστημα καὶ μετὰ γεμίσει τότε ὄχι.

β) Δοκιμασία PERTHES. Μὲ τὴν δοκιμασία αὐτὴ διαπιστώνουμε ἐὰν ὑπάρχει ἀνεπάρκεια τοῦ ἐν τῷ βάθει φλεβικοῦ δικτύου. Τοποθετοῦμε πλαστικὴ ταινία στὸ μέσο τοῦ μηροῦ. Ὁ ἀσθενὴς βρίσκεται σὲ ὀρθια στάση. Τότε δημιουργεῖται διεύρυνση τοῦ ἐπιφανειακοῦ φλεβικοῦ δικτύου γύρω ἀπὸ τὸ δέσιμο. Στὴ συνέχεια λέμε στὸν ἀσθενὴ νὰ βαδίζει ἐπὶ 40 λεπτὰ τῆς ὥρας. Ἐὰν τὸ ἐπιφανειακὸ δίκτυο ἀδειάσει τότε τὸ αἷμα τοῦ ἐξωτερικοῦ φλεβικοῦ δικτύου διοχετεύεται εἰς τὸ ἐν τῷ βάθει φλεβικὸ δίκτυο καὶ ἑπομένως ἡ ἐν τῷ βάθει κυκλοφορία εἶναι καλή, στὴν περίπτωση αὐτὴ συνιστᾶται χειρουργικὴ ἐπέμβαση τοῦ ἐπιφανειακοῦ φλεβικοῦ δικτύου.

Τὰ φλεβογραφήματα ὡς καὶ ἡ καταμέτρηση τῆς φλεβικῆς πιέσεως στεροῦνται πρακτικῆς διαγνωστικῆς σημασίας. Ἐφαρμόζονται μόνο γιὰ ἐρευνητικοὺς σκοπούς.

Ἐὰν τὸ ἐν τῷ βάθει φλεβικὸ δίκτυο ἔχει βλάβη δὲν ἐπιτρέπεται νὰ χειρουργήσουμε τὸν ἀσθενὴ ἀφαιρώντας τὶς φλέβες τοῦ ἐπιφανειακοῦ φλεβικοῦ δικτύου διότι τὸ αἷμα δὲν θὰ μπορέσει νὰ διοχετευθεῖ στὴν καρδιὰ καὶ θὰ παραμείνει κάτω στὰ ἄκρα καὶ θὰ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὶς μεγάλες διογκώσεις στὰ πόδια.

Ζ. ΕΠΙΠΛΟΚΕΣ.

α) Εἶναι ἡ δερματίτιδα. Ὀφείλεται σὲ τροφικὲς διαταραχὲς τοῦ δέρματος καὶ τῶν δερματικῶν νεύρων. Ἐμφανίζεται σὲ περιοχὲς ποὺ μακροχρονίως λιμνάζει τὸ αἷμα. Τέτοιες περιοχὲς εἶναι τὸ κατώτερο τμῆμα τῆς ἔσω ἐπιφάνειας τῆς κνήμης. Μετὰ σχηματίζεται τὸ κιρσωτικὸ ἕλκος. Σ' αὐτὲς τὶς περιπτώσεις πρέπει νὰ γίνει ἡ χειρουρ-

γική ἐπέμβαση στούς κιρσούς, ποὺ εἶναι καὶ τὸ αἴτιο. Ἀνάπαυση. Τοπική περιποίηση.

β) Δευτέρα ἐπιπλοκή εἶναι ἡ ἐξωτερική αἱμορραγία ἡ ὁποία συμβαίνει σὲ ἀνευρυσμένες φλέβες λόγω τῆς μεγάλης λεπτύνσεως τοῦ τοιχώματος αὐτῶν. Θεραπευτικῶς ἐκτελοῦμε μικρὴ τοπική πίεση, πάνω στὴν αἱμορραγοῦσα φλέβα. Ἀνύψωση τοῦ ἄκρου σὲ ἕνα μαξιλάρι.

γ) Τρίτη ἐπικλοκή εἶναι ἡ θρομβοφλεβίτιδα.

Η. ΘΕΡΑΠΕΙΑ. Γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν κιρσῶν, θεραπευτικῶς διακρίνουμε τὴν συντηρητική θεραπεία καὶ τὴν χειρουργική.

1) Τὴν συντηρητικὴ αὐτὴ προτιμᾶμε κυρίως ἐπὶ ἐλαφρῶν μορφῶν τῆς παθήσεως. Τὰ ἀποτελέσματά της δὲν εἶναι πολὺ ἱκανοποιητικά. Συνίσταται στὴν ἀποφυγὴ ὀρθοστασίας. Χρήση πλαστικῶν ἐπιδέσμων.Χρήση βιταμίνης Β. Θαλάσσια λουτρὰ (τὰ πόδια ὅμως νὰ μὴν εἶναι ἐκτεθειμένα στὸν ἥλιο), σπόρ κλπ.

2) Τὴν χειρουργικὴ θεραπεία. Αὐτὴ σήμερα εἶναι ἡ μόνη παραδεδειγμένη καὶ ἐφαρμόζεται ὡς πλέον ἀποτελεσματική. Συνίσταται στὴν ἀφαίρεση ὁλόκληρης τῆς ἔσω καὶ ἔξω σαφηνοῦς ἢ καὶ τῶν δυὸ μετὰ τῶν κιρσοειδῶν ἀνευρύνσεων τῶν παραπλεύρων κλάδων αὐτῶν. Εἶναι ἡ πιὸ ἁπλὴ χειρουργική μέθοδος χωρὶς νὰ ὑποβληθεῖ σὲ κανένα κίνδυνο ὁ ἀσθενὴς γιὰ τὴν ζωὴ αὐτοῦ.

3) Ἐγχύσεις μέσα στοὺς κιρσοὺς καυστικῶν σκληρυντικῶν οὐσιῶν δι' ἐνέσεων εἶναι μία μέθοδος τὴν ὁποία μεταχειρίζοντο πρὸ 40 ἐτῶν ποὺ ἡ χειρουργικὴ τότε βρισκόταν στὰ σπάργανα καὶ δὲν εἶχαν ἀνακαλυφθεῖ τὰ ἀντιβιοτικὰ καὶ ἡ χρήση τῶν ἀντιπηκτικῶν φαρμάκων. Οἱ οὐσίες ποὺ εἰσάγονται στὸ φλεβικὸ δίκτυο εἶναι μῖγμα γλυκόζης 50% καὶ χλωριούχου νατρίου 30% ἰτεϊλικοῦ νατρίου, μῖγμα κινίνης καὶ οὐρεθάνης. Προκαλεῖται ἐρεθισμὸς τῆς φλέβας καὶ δημιουργία θρόμβου γιὰ τὴν ἀπόφραξη τῆς φλέβας.

Ἡ συντηρητικὴ ἔνεση δύναται νὰ προκαλέσει αἰφνίδιους θάνατους, πνευμονικὴ ἐμβολή.

Ὁ θρόμβος ποὺ προκαλεῖ ἡ σκληρυντικὴ οὐσία στὴν φλέβα δύναται νὰ παρασυρθεῖ καὶ νὰ δημιουργήσει τὰ ἀνωτέρω τραγικὰ περιστατικά. Κατὰ τὴν ἐφαρμογὴ τῶν οὐσιῶν αὐτῶν δημιουργοῦνται συμπτώματα ποὺ ἔχουν δραματικὸ χαρακτήρα. Ἐμφανίσεις ψευδοφλεγμονώδους ἀντιδράσεως χωρὶς πυρετὸ καὶ ἀδενοπάθειες, δημιουργία ἐσχαρῶν νεκρωτικῶν ποὺ ἡ ἐπούλωσή τους εἶναι βραδεία. Ἐξ ἄλλου παρατηρεῖται ὑπερτρίχωση καὶ τοπικὴ ἐναπόθεση χρωστικῶν οὐσιῶν.

Ἡ ἔγχυση τοῦ ἐρεθιστικοῦ διαλύμματος κ.λ.π. στὸ φλεβικὸ δίκτυο (ἐξ ἀπροσεξίας ἢ ἀδεξιότητος) συνεπάγεται ἔντονο ἄλγος, τοπικὰ φλεγμονώδη φαινόμενα καὶ νευρωτικὲς ἀλλοιώσεις τοῦ φλεβικοῦ δικτύου καὶ τῶν πέριξ ἱστῶν.

Γενικῶς ὅμως ἡ θεραπεία αὐτὴ εἶναι ἀποτυχημένη ὅπως ἀναφέρουν διάφορες στατιστικὲς τοῦ COLT, RAMSAY καὶ MORRISSAN. Δημιουργοῦν ὑποτροπὲς δηλαδὴ ἐπανεμφανίσεις τῶν κιρσοειδῶν ἀνευρυσμάτων σ' ὅλα τὰ φλεβικὰ δίκτυα. Ἐκτὸς αὐτοῦ κινδυνεύει ὁ ἀσθενὴς νὰ ὑποστεῖ θανατηφόρο ἐμβολή, γι' αὐτὸ καὶ οἱ περισσότεροι ἰατροὶ προτιμοῦν τὴν χειρουργικὴ θεραπεία ποὺ εἶναι ἁπλούστατη.

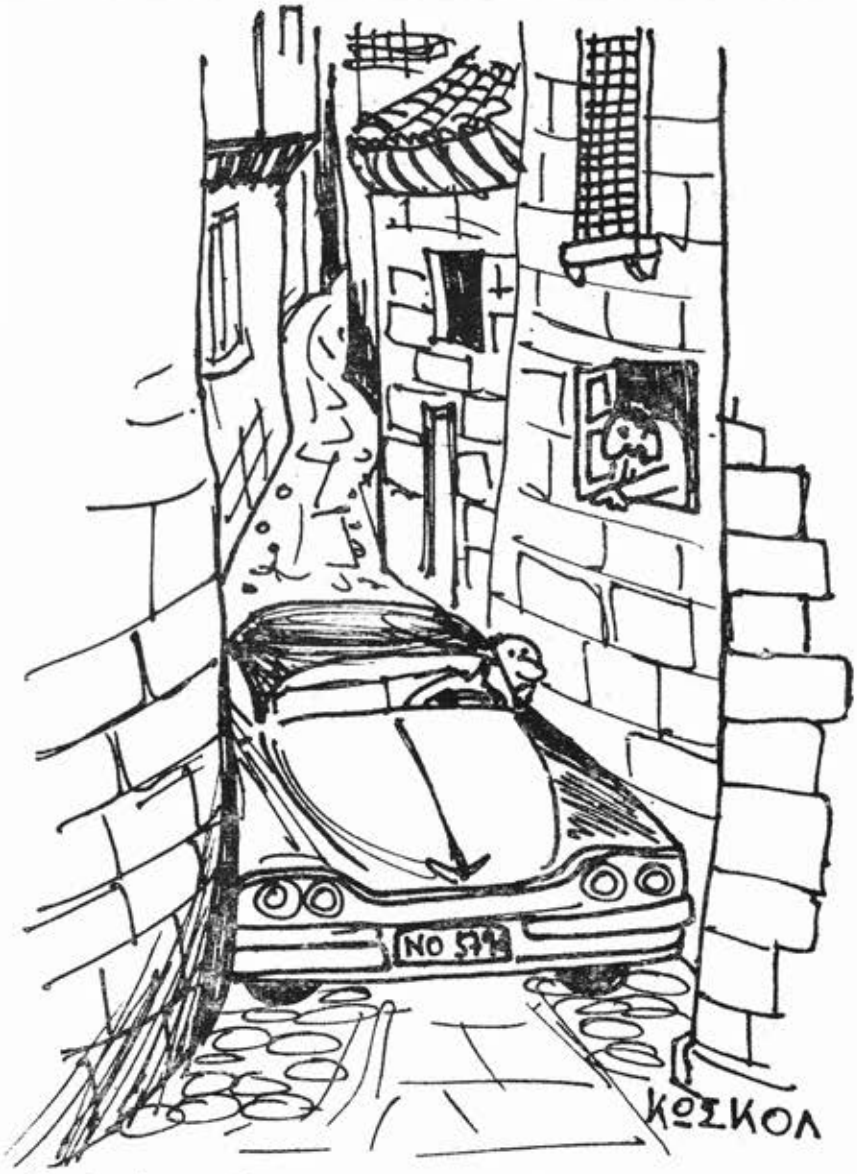

Ὡραῖο τὸ καινούργιο σου αὐτοκίνητο Σάκη. Ἂν μποροῦσες νὰ τὸ κυκλοφορήσεις κι' ὅλας...

Τότι μὶ τώρα

ΑΠΑΝΟΥ (ΤΟΥ ΣΠΙΤΙ)

Τώρα στὰ κινούργια τὰ σπίτια δὲν ἔχει ψηλὰ κὶ κάτου. Δὲν ἔχει αὐλὲς ἀχούργια κὶ τέτοια, κι' οὔτι ἀγώγι ἢ πουτάμι νὰ πιρνάει στὴν αὐλὴ ἢ τοῦ δρόμου κὶ νὰ σ' ἀπουκιμνάει τὴ νύχτα τρέχουντας ἢ κὶ νὰ βουργιάζει καμνιάφρας.

Τώρα ὡς κι ἡ χροία ψηλὰ στοῦ διαμέρισμα εἶνι. Τότε γιὰ νὰ κάμεις τὴν ἀνάγκη σου δὰ κατέβινις κάτου γιὰ νὰ βρεῖς τοὺν ἀπόπατουν, στὴν ἄκρα ἀπ' τοὺ μπαξὲ ἢ κουντὰ στ' ἀχούρι σὶ κανὰν κιουσέν. Τώρα δὲν ἔχει κατώγι γιὰ τοὺν μπάτσιουν, τὰ τουρσιὰ κὶ τὰ κρασιά, νοῦδι κἂν παρακέλι ἢ τζιαμακιάνι γιὰ τὶς ἀρμαθὲς τὰ σῦκα, τὰ καρύντγια, τὰ ρόντγια, τὰ κιδώνια ἢ τὰ κριμαστάργια μὴ τὰ σταφύλια. Κὶ ποὺ κάδα γιὰ τὶς ζιούνις μὶ τὰ κάστανα. Πᾶν κι αὐτὰ ἀλησμουνηθήκαν.

Τώρα γινηκάμι ηὐρουπαῖοι, σαλουνουτραπεζαρία σὶ λέει, πουλυθρόνις, γκαντιφηδένιεις, πήλεις ἀγουραστές, ἔπιπλα ἀκριβὰ ποιὸς κὶ ποὺ ποιὸς νὰ ἀγοράσε τὰ καλύτερα, ποιὸς κὶ ποὺ ποιὸς νὰ φανεῖ μάϊ ἀνώτιρους. Δὰ μᾶς φάει ἡ πιρηφάνεια.

Τότι ἀνώγι τρανὸ ποπιζάμι κὶ τὴν ἀποίμια καμνιάφρας τοὺ χειμώνα μὶ τὰ πιντγιὰ τοῦ μαχαλᾶ. Τώρα μὴν πατᾶς ἰδῶ, μὴν ἀκουμπᾶς ἰκεῖ, ἔκαμ'ς μπιρμπάτι τοῦ χαλί, τσαλάκουσις τοὺ σιμέν, σούφρουσεις τοὺ σκέπασμα ἀπ' τὴν πουλυθρόνα, κὶ τήρα τὶ δὰ γένει, δὰ μᾶς ἔρθει κανένας κὶ δὰ βρεῖ τοὺ σπίτι μπιρμπάντι.

Ἀντὶ καημένη κώχη μὶ τὰ κουχιάρικα, τὰ στρώματα, μὶ τὰ καλαμπουκόφυλλα κὶ τὰ προυσκέφαλα μὶ τὰ μπουρμπόκια. Νὰ ξιαπλουθεῖς σιμὰ στοὺ τζάκι ἢ νὰ κάτσεις σταυρουπόδι, νὰ ἰσιάσει τοὺ κουρμί σου.

Τώρα μούγγι καρέκλα ἢ καναπές, σούζα νὰ στέκισει ἕναν κιριμέν, τσίτα—κόρδα νἄνει τοὺ σπίτι, ντουζντισμένου νὰ τοὺ χτυπήσεις νὰ φύγει ποὺ λέν.

Τότε ἐβγαζάμι τὰ γιμινιὰ κάτου στὴ σκάλα κι' εἴχαμε κὶ γκαλέτζις, ὅταν πιρπατούσαμι στὴν αὐλὴ, κὶ ἀνεβηνάμι ψηλὰ μούγγι μὶ τὰ σκουφούνια.

Τώρα πᾶν κι οἱ γκαλέτζις, ἀλησμουνήθηκαν.

Τότι, δὰ θυμιέστι οἱ παλιότιροι, τὶς ταχισινὲς χαραὲς ὄντας πήγιναν τὰ κουρίτσκια στὴ φάμπρικα. Μᾶς ξυπνοῦσαν οὐ ρόπουτους ἀπ' τὶς γκαλέτζις στοὺς δρόμους τῆς Νιάουστας ποῦταν ὅλοινοι στρουμέμενοι μὴ καλνταρούμια, ἢ τὰ πέταλα ἀπ' τ' ἄλουγα κὶ τὰ γαζιόλα ποὺ πήγιναν στοὺ μπαξέ. Κι' ἦταν αὐτὴ ἡ καλύτιρη μουσικὴ στοὺ τσιαλάστισμα.

Τώρα ποῦ νὰ πιρπατήσεις μὶ τὰ σκουφούνια, αὐτὰ τὰ λιπτὰ δὰ σοὶ παγώσουν τὰ πουδάργια.

Τοῦ κ. Νικ. Σπάρτση

Τότι τὰ σκουφούνια ἦταν χουντρά, μαλίτικα πλιγμένα μὶ τὶς κλούτσις στοὺ σπίτι κὶ τὰ σκουφούνια τῆς δουλειᾶς ἦταν μάϊ χουντροπλιγμένα μὶ σιάργκαβου μαλί, ποὺ τ' πλυναν τοὺ λανάριζαν τὄφκιανσκα μάγκια, τὄκλουθαν στοὺ τσικρίκι ἢμὶ τὴ ρόκα στ' ἀδράχτι, τὄφκιαναν τσιλέδες, στὴν ἀνέμη, τὄβαφαν μὶ καρυδόπιτσις, μαύρου κι ἦταν ὅλα τὰ σπίτια ὑφαντήρια. Κάθι ἕνα σπίτι κι ἕνας ἀργαλιὸς στοὺ τζιαμακιάνι ἢ τοὺ μιταξουργείου.

Τώρα τρῶμι σὶ τραπέζι, ἔχουμι κὶ τραπεζαρία μὶ μάϊ καλύτιρις καρέκλις, τραπέζι μὶ λούστρουδις, γυαστηρό, κὶ καρέκλις πιρήφανις.

Τότι καρέκλις εἴχαμε μούγγι στοὺν καλὸ τοὺ νουντὰ κι ἀντὶ γιὰ πουλιθρόνις κὶ καναπέδις εἴχαμι μιντιρλούκια μὶ στρώματα ἀποὺ καλαμπουκόφυλλα ἢ μπουρμπόκια. Ἐτρουγάμι τρουγιούρου - γιούρου στοὺ σουφρά, οὐ ἕνας κουντὰ στοὺν ἄλλουν σταυρουπόδι ἢ στὰ γόνατα.

Τότι ἐτρουγάμι ὅλοινοι ἀπ' ὄνα πιάτου, κὶ τοὺ κουμάτι τοὺ κρέας οὐ πάσα ἕνας τὄβανειν στὴ φιλίτσα του ἀπανουθιό. Κὶ τότι οἱ φιλίτσις ἦταν χουβαρδάδικις, τρανές. Κι ὅταν κανένας ἔκουφτιν μικρὲς εἰλιγάμι. «Τί Βιργιώτικις φιλίτσις κόφτεις» γιατὶ οἱ Βιργιουτάδοι εἴλιγαν τάχα εἶνι τσιμπρίδις.

Τότι τοὺ τζιάκι ντουμάνιαζιν τοὺ χειμώνα κὶ τώρα τὴ σαρακουστὴ τοὺ τσουκάλι μὶ τὴ φασουλάδα καρκάριζιν στοὺν πιρμάχου κάθι μέρα.

Τώρα γινηκάμι παπιτσιάνιδοι πάν κι οἱ νηστίις, πὰν κι ὅλα. Τώρα ὅλα τὰ καλὰ ἀποὺ καταγῆς.

Ἀζντισάμι ἀποὺ φαγὶ κι' ἀποὺ καλούντγια.

Η ΠΡΩΤΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΝΑΟΥΣΗΣ

Στὶς 19 Μαρτίου 1978 στὴν αἴθουσα τοῦ Δημοτικοῦ Θεάτρου μίλησε ὁ κ. Φάνης Κακριδῆς, καθηγητὴς τοῦ πανεπιστημίου Ἰωαννίνων μὲ θέμα: «Διονύσιος Σολωμὸς — Πάμπλο Πικάσσο — Παραλλαγὲς στὸ θέμα τοῦ Ὁλοκαυτώματος».

Τὴν ἐκδήλωση ὀργάνωσε ὁ Πολιτιστικὸς Σύλλογος Ναούσης στὰ πλαίσια τῶν ἐκδηλώσεων γιὰ τὰ 157 χρόνια ἀπὸ τὴν ἐπανάσταση τοῦ 1821 καὶ γιὰ τὰ 180 χρόνια ἀπὸ τὴ γέννηση τοῦ ἐθνικοῦ μας ποιητῆ Διονύσιου Σολωμοῦ.

Τὸ Λύκειο Ἑλληνίδων στὸ Παρίσι

Στὶς 11 Ἰουνίου ἀνεχώρησε γιὰ τὸ Παρίσι τὸ συγκρότημα τοῦ Λυκείου Ἑλληνίδων Ναούσης, γιὰ νὰ ἀντιπροσωπεύση τὴν Ἑλλάδα στὸ Φολκλορικὸ Φεστιβὰλ «Καρναβάλι τῶν Καρναβαλιῶν» ποὺ διοργανώνουν τὸ πρῶτο κανάλι τῆς τηλεοράσεως καὶ ὁ ραδιοφωνικὸς σταθμὸς τοῦ Παρισιοῦ FUPOPE No 1.

Τό Ὠδεῖο καί τά προβλήματά του

Ἀναμφισβήτητα ἕνα σωματεῖο μὲ πολλὲς περγαμηνὲς καὶ μεγάλη προσφορὰ στὴν πνευματικὴ κίνηση τῆς πόλης μας εἶναι τὸ Ὠδεῖο Ναούσης. Χωρὶς τυμπανοκρουσίες καὶ μεγάλα λόγια, μὲ σωφροσύνη καὶ ἐργατικότητα ἔβαλαν σὲ γερὰ θεμέλια τὸ ἔργο τους καὶ δουλεύοντας ὁ ἕνας περισσότερο ἀπὸ τὸν ἄλλον οἱ ἄνθρωποι τοῦ Ὠδείου δημιούργησαν αὐτὸ τὸ κάτι ἄλλο γιὰ τὴ Νάουσα: Τὴν μικτὴ χορωδία καὶ μαντολινάτα

Εἶναι γνωστὰ τὰ βραβεῖα καὶ οἱ ἐπαινοὶ ποὺ πῆρε τὸ συγκρότημα σὲ συναυλίες καὶ διαγωνισμούς. Παραμένουν ὅμως ἄγνωστα τὰ καυτὰ προβλήματα ποὺ ἀντιμετωπίζει τώρα τὸ σωματεῖο Γι' αὐτὰ τὰ προβλήματα μᾶς ἐνημερώνει σήμερα ὁ πρόεδρός του κ. Νικ. Ταούλας σὲ σχετικὴ συνέντευξη ποὺ ἔδωσε σὲ συνεργάτη τῆς «Ν».

Ὁ συνεργάτης μας κ. Ζαφ. Μαγγανάρης ἐνῶ συνομιλεῖ μὲ τὸν πρόεδρο κ. Ταούλα

Συνέντευξη μὲ τὸν πρόεδρο τοῦ Ὠδείου κ. ΤΑΟΥΛΑ

ΕΡΩΤΗΣΗ: Κύριε πρόεδρε, τὸ Ὠδεῖο πραγματοποιεῖ σήμερα ἀξιόλογες ἐκδηλώσεις καὶ ἡ γενικὴ ἐντύπωση εἶναι ὅτι βρίσκεται σὲ ἀκμὴ καὶ ἔχει ἀναπτύξει σὲ ὑψηλὸ βαθμὸ τὶς ἐκπολιτιστικές του δραστηριότητες. Τί ἔχετε νὰ μᾶς πεῖτε πάνω σ, αὐτό;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Εἶναι ἀλήθεια ὅτι τὸ ἐπίπεδο τῆς ἐκπολιτιστικῆς προσπάθειας τοῦ Ὠδείου εἶναι σήμερα ὑψηλότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη περίοδο τῆς ἱστορίας του. Ἀλλὰ χρειάζεται ἀκόμη πολλὴ δουλειά, γιὰ νὰ μπορέσουμε τουλάχιστον νὰ προσεγγίσουμε τοὺς στόχους μας στὸ πλάτος καὶ τὸ βάθος ποὺ προβλέπει τὸ καταστατικό μας.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Μπορεῖτε κ. πρόεδρε νὰ μᾶς δώσετε μιὰ συνοπτικὴ περιγραφὴ τοῦ πλάτους καὶ τοῦ βάθους ποὺ ἀναφέρατε;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναί. Προηγουμένως ὅμως θὰ ἤθελα νὰ ξεκαθαρίσουμε μερικὰ πράγματα πάνω στὸ τί εἶναι καὶ τί ἐπιδιώκει γενικότερα τὸ Ὠδεῖο μας, γιὰ νὰ κατατοπιστεῖτε καὶ σεῖς καὶ ἡ κοινὴ γνώμη, ἡ ὁποία εἶναι βέβαιο ὅτι σὲ κάποιο ποσοστὸ ἔχει συγκεχυμένες ἀπόψεις πάνω στὴ νομικὴ θέση καὶ στὶς γενικότερες ἐπιδιώξεις τοῦ Ὠδείου. Θὰ πρέπει λοιπὸν νὰ διευκρινιστεῖ ὅτι τὰ Ὠδεῖα, στὴν καθιερωμένη σήμερα σημασία τοῦ ὅρου, εἶναι μουσικὰ ἀκπαιδευτικὰ ἱδρύματα ποὺ λειτουργοῦν σὲ ἐπίπεδο δημοσίων ἢ ἰδιωτικῶν νομικῶν προσώπων, μὲ ἄδεια τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ καὶ Ἐπιστημῶν καὶ μέσα στὸ νομικὸ πλαίσιο ποὺ καθορίζεται ἀπὸ τὸ Β.Δ. 16)1966. Μὲ βάση αὐτὸν τὸν νόμο, γιὰ νὰ πάρει ἕνα μουσικὸ ἵδρυμα τὴν ἄδεια νὰ λειτουργήσει σὰν Ὠδεῖο, πρέπει νὰ διαθέτει ἕνα πλῆθος ἀπὸ σχολὲς καὶ τμήματα, στὰ ὁποῖα πρέπει νὰ διδάσκονται ὅλα σχεδὸν τὰ γνωστὰ εἴδη τῆς ἐνόργανης καὶ τῆς φωνητικῆς μουσικῆς καὶ στὰ ὁποῖα, παράλληλα μὲ τὰ εἰδικὰ γιὰ κάθε σχολὴ καὶ τμῆμα μαθήματα, παρέχονται καὶ μαθήματα γενικότερης μουσικῆς καταρτίσεως. Εἶναι αὐτονόητο ὅτι Ὠδεῖο σὲ τέτοια μορφὴ εἶναι ἀδύνατο νὰ λειτουργήσει σὲ μικρὴ ἐπαρχιακὴ πόλη, τόσο γιατὶ δὲν ὑπάρχουν πόροι γιὰ νὰ συντηρηθεῖ, ὅσο καὶ γιατὶ δὲν ὑπάρχει ζήτηση τοῦ προϊόντος αὐτοῦ σὲ πλάτος ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ καταστήσει ἀναγαία τὴν ὕπαρξη ἑνὸς Ὠδείου.

Στὴ δική μας περίπτωση ὁ ὅρος «Ὠδεῖο» εἶναι ἡ καταστατικὴ ἐπωνυμία ἑνὸς μουσικοῦ σωματείου, μιὰ καὶ ἡ δράση του κινεῖται στὸ χῶρο τῆς μουσικῆς. Ἐντούτοις τὸ σωματεῖο αὐτὸ θὰ μποροῦσε νὰ καλύψει κάμποσες καὶ βασικὲς ἀπὸ τὶς ἀνάκες ποὺ καλύπτουν τὰ Ὠδεῖα, ἔστω κι' ἂν δὲν εἶναι Ὠδεῖο. Ὁ νόμος 16)1966 παρέχει τὸ δικαίωμα στὰ σωματεῖα ἢ σὲ ἄλλα ἰδιωτικὰ νομικὰ πρόσωπα νὰ ἐπιτελέσουν παρόμοιες δραστηριότητες σὲ ἐπίπεδο Μουσικῶν Σχολῶν, ποὺ κάθε μιὰ μπορεῖ νὰ λειτουργεῖ μὲ τρία μόνο κατὰ κατώτατο ὅριο τμήματα.

Αὐτὸ προσπαθεῖ νὰ κάνει καὶ τὸ δικό μας Ὠδεῖο. Στὸ πλαίσιο ἑνὸς ἐκπολιτιστικοῦ πλάνου ποὺ ἐφαρμόζεται σήμερα, τὸ Ὠδεῖο ἐπιχειρεῖ νὰ διαδώσει τὴ μουσικὴ μὲ δύο τρόπους. Ὁ ἕνας εἶναι ἡ παρουσίαση μουσικῶν προγραμμάτων στὸ κοινό, πρᾶγμα ποὺ ἐπιτυγχάνεται σήμερα σὲ ἱκανοποιητικὸ βαθμὸ μὲ τὶς ἐμφανίσεις τῆς χορωδίας καὶ τῆς μαντολινάτας. Ὁ δεύτερος συνίσταται σὲ μιὰ προσπάθεια νὰ διδάξουμε τὴ μουσικὴ στοὺς νέους ποὺ

ἐπιθυμοῦν, μὲ τὴ συγκρότηση καὶ λειτουργία τμημάτων διδασκαλίας ἐνόργανης μουσικῆς. Σήμερα ἔχουμε τμήματα πιάνου, κιθάρας καὶ μαντολίνου. Σ' αὐτὰ ὅμως παρέχεται μιὰ στοιχειώδης μουσικὴ ἐκπαίδευση, ἡ ὁποία προπάντων δὲν ἔχει ἀντίκρυσμα. Φτάνοντας λοιπὸν στὸ σημεῖο ποὺ ξεκινήσαμε, θάθελα νὰ διευκρινίσω ὅτι τὸ πλάτος ποὺ ἀνέφερα εἶναι ἡ διεύρυνση τῆς λειτουργίας τοῦ Ὠδείου, μὲ τὴν προσθήκη τμημάτων ποὺ νὰ καλύπτουν καὶ ἄλλα μουσικὰ ὄργανα ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ ἔχουν μαθητές, ἐνῶ τὸ βάθος εἶναι νὰ γίνει ἡ παρεχόμενη μουσικὴ ἐκπαίδευση πιὸ οὐσιαστική, πιὸ συστηματικὴ καὶ προπάντων νὰ δίνεται μὲ ἐπίσημη μορφή, πρᾶγμα ποὺ θὰ γίνει ἂν τὰ τμήματα λειτουργήσουν μὲ ἄδεια τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ ἔται ποὺ ἡ παρεχόμενη σ' αὐτὰ ἐκπαίδευση νὰ ἀναγνωρίζεται ἀπὸ τὰ ἀνώτερα μουσικὰ ἱδρύματα, γιὰ ὅσους ἀπὸ τοὺς μαθητές μας θὰ ἤθελαν νὰ συμπληρώσουν τὶς μουσικές τους σπουδές.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Θὰ θέλατε κ. πρόεδρε νὰ μᾶς πληροφορήσετε ἂν ἔγιναν ἐνέργειες ἀπὸ τὸ Ὠδεῖο γιὰ νὰ πάρει ἄδεια λειτουργίας Μουσικῆς Σχολῆς γιὰ τὰ τμήματα ποὺ διαθέτει σήμερα;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ἡ αἴτηση ἔχει ὑποβληθεῖ ἐδῶ κι ἕνα χρόνο. Δυστυχῶς ὅμως δὲν ὑπάρχουν προοπτικὲς νὰ καρποφορήσει αὐτὴ ἡ ἐνέργεια. Γιὰ νὰ πάρουμε τὴν ἄδεια αὐτὴ θὰ πρέπει προηγουμένως νὰ λύσουμε μερικὰ βασικὰ προβλήματα.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Θὰ μπορούσατε νὰ μᾶς μιλήσετε γιὰ τὰ προβλήματα αὐτά;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Βεβαίως. Ὁ νόμος ποὺ προανάφερα ὁρίζει ὅτι βασικὴ προϋπόθεση γιὰ νὰ δοθεῖ ἄδεια λειτουργίας μουσικοῦ ἱδρύματος, εἶναι τὸ ἵδρυμα αὐτὸ νὰ διαθέτει κατάλληλο κτίριο, τόσο ἀπὸ στατικὴ πλευρά, ὅσο καὶ ἀπὸ ἄποψη ἐπάρκειας χώρων. Δυστυχῶς ἐμεῖς δὲν ἔχουμε τίποτα ἀπὸ αὐτά. Κι ἂν πάρουμε ὑπόψη τί ἔχασαν καὶ τί θὰ μποροῦσαν νὰ κερδίσουν τὰ παιδιὰ ποὺ φοιτοῦν στὸ Ὠδεῖο, ἂν ὑπῆρχε κτίριο καὶ ἄδεια λειτουργίας, θαρρῶ πὼς ἡ ἔλλειψη αὐτὴ μᾶς δημιουργεῖ τεράστιες εὐθύνες.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Ἀπὸ πληροφορίες ποὺ ἔχουμε γιὰ τὰ στεγαστικὰ προβλήματα τοῦ Ὠδείου ἔχει ἐπιδειχθεῖ ἐνδιαφέρον ἀπὸ τὸ Δῆμο Ναούσης. Πληροφορηθήκαμε ἀκόμα ὅτι στὸ πρόσφατο παρελθὸν ὑπῆρξε ἐνδιαφέρον κι ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῶν κ.κ. Γρηγ. Λαναρᾶ καὶ Στυλ. Μπουτάρη. Θέλετε νὰ μᾶς πεῖτε κάτι σχετικά;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Οἱ πληροφορίες σας εἶναι ἀκριβεῖς.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Πεῖτε μας τότε κ. πρόεδρε, γιατὶ δὲν ὑπῆρξαν ἐξελίξεις στὴ λύση αὐτοῦ τοῦ προβλήματος καὶ ποιὲς προοπτικὲς ὑπάρχουν γιὰ νὰ λυθεῖ στὸ μέλλον;

ΑΠΑΝΤΗΤΗ: Ἡ λύση ἑνὸς τέτοιου προβλήματος δὲν μπορεῖ βεβαίως νὰ ἔρθει ἀπὸ τὴ μιὰ στιγμὴ στὴν ἄλλη. Χωρὶς ὅμως νὰ θέλω νὰ ἐπιρρίψω εὐθῦνες, προσωπικὰ πιστεύω ὅτι ὁ ρόλος τοῦ Ὠδείου δὲν ἐκτιμήθη σωστά. Καὶ στὴν ἱεράρχηση τῶν προβλημάτων μας πιστεύω ὅτι τὸ στεγαστικὸ πρόβλημα τοῦ Ὠδείου δὲν τοποθετήθηκε στὴ σωστὴ θέση. Μπορεῖ νὰ ἔχω καὶ ἄδικο, ἀλλὰ μοῦ εἶναι δύσκολο νὰ αἰτιολογήσω, πῶς μπορεῖ νὰ ἔχει τέτοια τύχη ἕνας ἐκπολιτιστικὸς φορέας μὲ τόσο ζωντανὴ προσφορὰ στὸν τόπο μας. Δὲν εἶναι μόνο ἡ ἀνεπάρκεια καὶ ἡ ἐπισφαλὴς κατάσταση τοῦ κτιρίου ποὺ στεγάζει σήμερα τὸ Ὠδεῖο, ἀλλὰ εἶναι καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι σὲ μιὰ πόλη μὲ τόσο ἀναπτυγμένη πολιτιστικὴ παράδοση καὶ δράση, τὸ φαινόμενο αὐτὸ εἶναι ἐντελῶς ἀσυμβίβαστο μὲ τὸ κοινὸ περὶ πολιτισμοῦ αἴσθημα. Ὅσο γιὰ τὶς προοπτικὲς ποὺ εἴπατε, μπορῶ νὰ σᾶς πῶ ὅτι ἤδη ὁ Δῆμος ἔχει ἀναθέσει τὴν ἐκπόνηση μελέτη γιὰ τὴν κατασκευὴ τῆς Ἑστίας Μουσῶν, στὴν ὁποία προβλέπεται νὰ στεγαστεῖ καὶ τὸ Ὠδεῖο. Δυστυχῶς δὲν γνωρίζω κι οὔτε εἶμαι ἁρμόδιος νὰ σᾶς ἐνημερώσω πάνω σὲ λεπτομέρειες καὶ νὰ προσδιορίσω τὸ χρόνο ἀποπερατώσεως τοῦ ἔργου.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Δὲν μᾶς εἴπατε ὅμως τίποτα κ. πρόεδρε γιὰ τὶς προσφορὲς τῶν κ.κ. Λαναρᾶ καὶ Μπουτάρη. Μήπως αὐτὲς θὰ μποροῦσαν νὰ συντελέσουν σὲ μιὰ ἔστω προσωρινή, ἀλλὰ πιὸ σύντομη λύση στὸ στεγαστικὸ πρόβλημα;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ὁ κ. Στυλιανὸς Μπουτάρης προσφέρθηκε νὰ μᾶς παραχωρήσει γιὰ ὁρισμένο χρονικὸ διάστημα τὴ χρήση τοῦ παλιοῦ κτιρίου του στὴν ὁδὸ Ζαφειράκη. Ταυτόχρονα ὁ δωρητὴς τοῦ σημερινοῦ κτιρίου κ. Γρηγ. Λαναρᾶς ἐξέφρασε τὴν ἄποψη ὅτι ἡ ἀνέγερση νέου κτιρίου στὴ θέση τοῦ παλιοῦ θὰ πρόσφερε εὐνοϊκότερες λύσεις στὸ πρόβλημα τοῦ Ὠδείου. Προσφέρθηκε μάλιστα νὰ μᾶς βοηθήσει στὴν ἔκδοση οἰκοδομικῆς ἄδειας καὶ νὰ ἐνισχύσει μὲ σημαντικὸ χρηματικὸ ποσὸ τὴν προσπάθεια οἰκοδομήσεως. Ὁ κ. Μπουτάρης κρίνοντας τὴ λύση αὐτὴ καλύτερη, ἀπέσυρε τὴν προσφορά του. Ἡ πρόταση τοῦ κ. Λαναρᾶ ἰσχύει πάντα, ἀλλὰ ἤδη αὐτὴ τὴ στιγμή, ὕστερα ἀπὸ αἴτηση ἰδιοκτητῶν ὁμόρου οἰκοπέδου, ἐκκρεμεῖ ὑπόθεση τακτοποιήσεως στὴ περιοχὴ αὐτή, ἀπὸ τὴν πολεοδομικὴ ὑπηρεσία.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Νομίζουμε τώρα κ πρόεδρε ὅτι εἶναι καιρὸς νὰ συζητήσουμε πάνω στὸ ἑπόμενο πρόβλημα. Τί λέτε κι ἐσεῖς;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναί. Τὸ δεύτερο ἀλλὰ ἐξίσου σημαντικὸ πρόβλημά μας εἶναι τὸ οἰκονομικό. Οἰκονομικὰ προβλήματα, μικρὰ ἢ μεγάλα ἀντιμετωπίζουν ὅλοι οἱ σύλλογοι. Γιὰ νὰ σᾶς δώσω μιὰ εἰκόνα ἀπὸ τὸ μέγεθος τοῦ δικοῦ μας προβλήματος, θὰ σᾶς ἀναφέρω μερικοὺς ἀριθμούς. Ὁ οἰκονομικός ἀπολογισμός μας τὸ 1977 ἀναφέρει τακτικὲς ἐτήσιες ὑποχρεώσεις ἀνερχόμενες σὲ 850.000 δραχμές. Γιὰ τὸ 1978 οἱ ὑποχρεώσεις αὐτὲς προϋπολογίστηκαν σὲ 1.000.000 δραχμές. Σκεφθεῖτε τώρα ποιὲς θὰ ἦταν οἱ οἰκονομικὲς μας ὑποχρεώσεις ἂν θέλαμε νὰ ἀναπτύξουμε τοὺς σκοπούς μας στὸ πλάτος καὶ τὸ βάθος, ποὺ συζητήσαμε στὴν ἀρχή, ἐπεκτείνοντας τὶς δραστηριότητες καὶ ἐπανδρώνοντας κατάλληλα τὸ Ὠδεῖο.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Εἶναι πραγματικὰ τεράστια τὰ νούμερα ποὺ ἀναφέρατε. Πῶς ὅμως καλύπτετε τὶς ὑποχρεώσεις αὐτές;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Τὰ τακτικά μας ἔσοδα ἀπὸ τὸ Δῆμο, ἀπὸ κρατικὲς ἐπιχορηγήσεις, ἀπὸ προσφορὲς ἰδιωτῶν, ἀπὸ συνδρομὲς μελῶν καὶ ἀπὸ δίδακτρα δὲν ξεπερνοῦν τὶς 300.000 δραχμές.

Γιὰ νὰ καλύψουμε τὴ διαφορά, ἐπινοοῦμε ἕνα σωρὸ ἄλλους τρόπους, ποὺ δὲν ἐξασφαλίζουν μονιμότητα καὶ ὁπωσδήποτε δὲν ἀποτελοῦν βάσεις γιὰ συστηματοποίηση καὶ πλατύτερη ἀνάπτυξη τοῦ ἔργου μας.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Νομίζετε ὅτι ὑπάρχει τρόπος νὰ ἐξασφαλιστεῖ μονιμότητα στοὺς πόρους τοῦ Ὠδείου;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ἄς πιάσουμε τὸ θέμα πλατύτερα. Ὄχι μόνο γιὰ τὸ Ὠδεῖο, μὰ καὶ γιὰ ὅλους τοὺς ἐκπολιτιστικοὺς συλλόγους, δὲν νομίζω ὅτι ἡ μονιμότητα μπορεῖ νὰ εἶναι ἀπόλυτη. Μπορεῖ ὅμως νὰ ἐλαττωθεῖ ἡ διαφορὰ ἀνάμεσα στὶς ὑποχρεώσεις καὶ τοὺς μόνιμους πόρους. Ἕνας τρόπος εἶναι νὰ βρεθεῖ ἕνα ἔσοδο, ποὺ θὰ ἐπιτρέψει στὴ δημοτικὴ ἀρχὴ νὰ ἐνισχύει μὲ μεγαλύτερα ποσὰ τὶς ἐκπολιτιστικὲς προσπάθειες. Ἄλλος ἕνας τρόπος θὰ μποροῦσε νὰ ἦταν ἡ ἀξιολογικὴ κατάταξη ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ κράτους τῶν ἐκπολιτιστικῶν δραστηριοτήτων καὶ μιὰ οὐσιαστικότερη καὶ πιὸ ἀναλογικὴ οἰκονομικὴ ὑποστήριξη τῶν πολιτιστικῶν φορέων. Ἕνας τρίτος τρόπος εἶναι νὰ κατανοήσουν οἱ διάφορες ἐπιχειρήσεις ποὺ χρησιμοποιοῦν ἀνθρώπινο δυναμικὸ γιὰ τὴ δουλειά τους, ὅτι οἱ ἄνθρωποι δὲν ὑπάρχουν μόνο γιὰ νὰ δουλεύουν. Κι ἂν σὲ ἕναν τόπο δὲν ὑπάρχουν ἐκπολιτιστικὲς δραστηριότητες καὶ γενικὰ ἐκδηλώσεις μὲ ψυχαγωγικὸ καὶ ἐπιμορφωτικὸ χαρακτήρα, ὁ τόπος αὐτὸς ἀργὰ ἢ γρήγορα ἐρημώνεται κι ὁ ἄνθρωπος, ἀναζητώντας πιὸ πολιτισμένες μορφὲς ζωῆς, συρρέει στὰ ἀστικὰ κέντρα. Μὴ σᾶς φαίνεται ὑπερβολικὸ αὐτὸ ποὺ σᾶς λέω. Οἱ σωστὲς ἐκπολιτιστικὲς δραστηριότητες εἶναι ἔργα ὑποδομῆς σ' ἕνα μεγάλο ἢ μικρὸ κοινωνικὸ σύνολο ποὺ προσπαθεῖ νὰ οἰκοδομήσει τὸ μέλλον του. Ὅσο γιὰ τὶς ἐπιχειρήσεις ποὺ προανέφερα, ἂς γνωρίζουν ὅτι ἂν διαθέσουν κάποια ποσὰ γιὰ νὰ βοηθήσουν τὴν ἐκπολιτιστικὴ κίνηση, τὰ χρήματα αὐτὰ εἶναι ἕνα κεφάλαιο, ποὺ θὰ τοὺς ἐπιστραφεῖ μὲ τόκο.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Θὰ θέλατε τώρα νὰ μᾶς ἀναλύσετε τὰ ἄλλα προβλήματα;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ἀνέλυσα τὰ πιὸ φλέγοντα. Βεβαίως ὑπάρχει πλῆθος ἀπὸ ἄλλα προβλήματα, τὰ ὁποῖα ὅμως εἶναι ἀντιμετωπίσιμα.

— Κύριε πρόεδρε, εὐχαριστοῦμε ποὺ εἴχατε τὴν καλωσύνη νὰ μᾶς ἐνημερώσετε πάνω σὲ τόσο ἐνδιαφέροντα πράγματα.

— Κι' ἐγὼ σᾶς εὐχαριστῶ. Βεβαίως τὸ θέμα εἶναι ἀνεξάντλητο καὶ δὲν μπορεῖ νὰ καλύψει ὅλα τὰ προβλήματα. Ἐλπίζω νὰ ἔχουμε τὴν εὐκαιρία νὰ συζητήσουμε πάλι σὲ μιὰ προσεχῆ συνάντηση.

Δραστηριότητες τοῦ Ὠδείου Ναούσης

1) 22.1.1978. Τοπικὴ ὀργάνωση τῆς συναυλίας τοῦ «Τρίο Θεσσαλονίκης» μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν πιανίστα καὶ διευθυντὴ τῆς Κ.Ο.Θ. Γ. Θυμῆ.

2) 27.1.1978. Ἐμφάνιση τῆς χορωδίας τοῦ Ὠδείου στὴν τηλεόραση τῆς ΕΡΤ στὴν ἐκπομπὴ «... Καί τώρα».

3) 29.1.1978. Συναυλία γιὰ τοὺς μαθητὲς Γυμνασίων, Λυκείων καὶ Τεχνικῶν Σχολῶν τῆς πόλεώς μας.

4) 24.2.1978. Δεύτερη ἐμφάνιση τῆς χορωδίας καὶ μανδολινάτας τοῦ Ὠδείου στὴν ἐκπομπὴ «...Καί τώρα» τῆς ΕΡΤ

5) 26.3.1978. Τοπικὴ ὀργάνωση τῆς συναυλίας τοῦ συγκροτήματος «ΑΡΜΟΝΙΑ» μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν πιανίστα Ν. Ἀστρινίδη.

6) 2.4.1978. Συναυλία στὴν Ἐπισκοπὴ ὕστερα ἀπὸ πρόσκληση τοῦ ἐκπολιτιστικοῦ συλλόγου «Ἀπόστολος Παῦλος».

7) 8.4.1978. Συναυλία στὸ Δημοτικὸ θέατρο γιὰ τὸ κοινὸ τῆς πόλεως.

8) 16.4.1978 Συναυλία στὴν Κοζάνη στὰ πλαίσια τοῦ προγράμματος ἐκπολιτιστικῶν ἐκδηλώσεων τοῦ ΥΒΕ.

9) 6.5.1978. Συναυλία στὴ Νάουσα στὰ πλαίσια τοῦ προγράμματος ἐκπολιτιστικῶν ἐκδηλώσεων τοῦ Δήμου γιὰ τὴν ἐπέτειο τοῦ Ὁλοκαυτώματος.

10) 14.5.1978. Συναυλία στὸν Πολύγυρο Χαλκιδικῆς στὰ πλαίσια πάλι τοῦ ἐκπολιτιστικοῦ προγράμματος τοῦ ΥΒΕ.

ΠΡΟΣΕΞΑΤΕ

Οἱ στῆλες τῆς «ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ» εἶναι στὴν διάθεση ὅλων τῶν Ναουσαίων καὶ τῶν φίλων τοῦ περιοδικοῦ.

Οἱ ἀποστελλόμενες γιὰ δημοσίευση ἐργασίες καὶ ἄρθρα πρέπει νὰ εἶναι σύντομες μέχρι 6 τὸ πολὺ σελίδες γραφομηχανῆς, ἀραιογραμμένες καὶ νὰ μὴ ἔχουν δημοσιευθεῖ σὲ ἄλλο περιοδικὸ ἢ ἐφημερίδα

Παράκληση, οἱ ἐργασίες νὰ γράφονται στὴν Δημοτικὴ.

Ἡ «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» δὲν φέρει καμιὰ εὐθύνη γιὰ τὶς ἐκφραζόμενες γνῶμες τῶν συνεργατῶν της.

Ἐργασίες εἴτε δημοσιευθοῦν εἴτε ὄχι δὲν ἐπιστρέφονται.

«Η ΝΙΑΟΥΣΤΑ»

Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὡς σήμερα

ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥ ΚΟΡΙΤΣΙΟΥ ΚΑΙ Η ΕΞΑΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ

Ἀπὸ τὴν προϊσταμένη δ. Εὐγ. Ζάλιου

Ὅπως ὅλα τὰ πράγματα στὴ Νάουσα, ἔχουμε καὶ μεῖς, τὴν δική μας ἱστορία. Ἴσως βέβαια, ὄχι τόσο μεγάλη (σὲ χρόνο) οὔτε τόσο σημαντική (σὲ γεγονότα) ὅπως ἄλλες Ναουσαΐκες ἱστορίες καὶ παραδόσεις. Ἀλλά, σίγουρα, τὴν δική μας ἱστορία. Μικρή, ἁπλή καὶ ὄμορφη. Καὶ εἴπαμε νὰ τὴν κάνουμε λίγο πιὸ γνωστή, ἀπὸ αὐτὸ ἐδῶ τὸ ὡραῖο περιοδικό, μιὰ καὶ μᾶς φάνηκε σημαντικὸ νὰ βοηθήσουμε ἀπὸ τὶς στῆλες του ἐτούτη ἐδῶ τὴν προσπάθεια, γιὰ νὰ γράψει σιγὰ σιγὰ κι' αὐτὸ τὴν δική του ἱστορία, πρᾶγμα ἀπαραίτητο σὲ μιὰ πόλη σὰν τὴν δική μας. Πού, τόβαλε σκοπὸ φαίνεται ν' ἀποδείξει πώς μακρυὰ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ τὰ ἄλλα μεγάλα κέντρα τῆς Ἑλλάδας εἶναι δυνατὸ νὰ βροῦν ἀπήχηση οἱ προοδευτικές ἰδέες, μαζὶ μὲ σωστὲς προϋποθέσεις ἀνάπτυξης. Γιατί, σὰν τέτοια τὴν εἴδαμε τούτη τὴν ἔκδοση, ὅπως σὰν τέτοια εἴχαμε διαισθανθεῖ καὶ τὴν ὑλοποίηση τῆς δικῆς μας ἰδέας πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια. Καὶ σήμερα, μποροῦμε ὑπερήφανα νὰ τὴν κάνουμε λίγο πιὸ γνωστή, σὰν τὴν «δική μας ἱστορία».

Ὅταν πρωτοϊδρύθηκε τὸ Κέντρο μας πρὶν ἕξη χρόνια περίπου (Νοέμβρης τοῦ '71) πολλοὶ ἦταν ἐκεῖνοι στὴ Νάουσα κι' ἀλλοῦ, ποὺ νόμιζαν πώς μιὰ τέτοια προσπάθεια σ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ μέρος, μέλλον δὲν θὰ εἶχε μεγάλο, κι' ἔλεγαν, ἄλλοι πώς ἔπρεπε νὰ γίνει κάτι τέτοιο στὴν πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ κι' ἄλλοι πώς δὲν ἔπρεπε νὰ γίνει καθόλου. Ὅμως ἐμεῖς, ὅσες ἀπὸ τότε κι' ὅλας βρεθήκαμε στὸ κέντρο ὅλων αὐτῶν τῶν ἀπόψεων, τό 'χαμε βάλει βαθιὰ μές στὴν καρδιά μας, πώς χρειαζόταν μιὰ τέτοια Σχολὴ στὴ Νάουσα, ὅπως κι' αὐτὴ χρειαζόταν μιὰ πόλη σὰν κι' αὐτή, γιὰ νὰ στεριώσει καὶ νὰ προοδεύσει.

Ὅλα τὰ ἄλλα βέβαια ἔπρεπε νὰ γίνουν σχεδὸν ἀπὸ τὸ μηδέν, γιατὶ εὐτυχῶς καὶ γνῶμες θετικὲς καὶ ἡ ἐμπειρία ἄλλων ἀνθρώπων συντρόφεψε τὸ ξεκίνημά μας. Πού ἔγινε δειλὰ δειλὰ τέλη τοῦ '71 λοιπόν, μὲ μιὰ χούφτα μαθήτριες στὴν ἀρχή, πού ἴσως πιότερο ἀπὸ περιέργεια καὶ λιγώτερο ἀπὸ ὁτιδήποτε ἄλλο ἦσαν οἱ πρῶτες ποὺ γέμισαν τὶς αἴθουσες τοῦ Νέου Κέντρου Ἐργαζομένου Κοριτσιοῦ τῆς Νάουσας. Εἴχαμε τότε ἕνα καὶ μοναδικὸ σκοπό, νὰ δώσουμε διέξοδο στὶς δραστηριότητες ἐκεῖνες ποὺ ἀπὸ παλιὰ ἀποτελοῦν τὸ γυναικεῖο «μεράκι». Καὶ κάτι σημαντικὸ ἀκόμα. Στόχος τοῦ Κ.Ε.Κ.Ν. ἔγινε ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ νὰ κερδίσει τὸ ἐργαζόμενο κορίτσι, ποὺ πρὶν ἢ μετὰ ἀπὸ τὴν ὥρα τῆς δουλειᾶς στὸ ἐργοστάσιο, ἢ στὸ γραφεῖο μέσα, ἔχασε ἔτσι τὴν ἐπαφὴ μὲ ὅλα αὐτὰ ποὺ ἀπασχολοῦν πρακτικὰ μιὰ γυναικεία φύση. Ἔτσι ἔγινε καὶ συγκροτήσαμε, γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸ μιὰ σειρὰ ἀπὸ τμήματα, καθένα ἀπὸ αὐτὰ προσανατολισμένο σ' ἕνα εἰδικὸ ἐνδιαφέρον τῆς γυναίκας. Καὶ δημιουργήθηκαν τὰ τμήματα τῆς Κοπτικῆς καὶ τῆς Ραπτικῆς, τοῦ Κεντήματος χειρὸς καὶ μηχανῆς, τῆς Πλεκτομηχανῆς καὶ τῶν Οἰκοκυρικῶν, τέλος τῶν Ἀγγλικῶν, τῆς Μουσικῆς καὶ τῶν Ἑλληνικῶν χορῶν. Χωρὶς νὰ φοβόμαστε ποὺ στὴν ἀρχὴ οἱ πρῶτες μαθήτριες ἦταν ὅσες καὶ τὰ τμήματα, εἴμασταν ὅμως σίγουρες πώς τὸ οὐσιαστικὸ εἶχε συντελεστεῖ, ἡ ἰδέα εἶχε γίνει πράξη, καὶ ἔπρεπε τώρα νὰ διαδοθεῖ.

Τώρα πιὰ ξεπεράσαμε τὶς τριακόσιες στὸ κτίριο τῆς ὁδοῦ Βύρωνα. Καὶ βέβαια ἔγινε ἀνάγκη ἐπιτακτικὴ νὰ πᾶμε κάπου ἀλλοῦ, ἔστω κι' ἂν ἡ γωνιὰ αὐτὴ τῆς πόλης μας, μόνο ὄμορφα πράγματα θὰ μᾶς θυμίζει ἀπὸ τὸ ξεκίνημα, καὶ ἀναμνήσεις. Καὶ μὲ κρυφὸ καμάρι τὸ λέμε ἡ Ἐργατικὴ Ἑστία στὴν Ἀθήνα, ἀνταμοίβοντας ἐτούτη τὴν ἐπιτυχία,

φρόντισε γρήγορα καὶ τὸ θέμα τακτοποιήθηκε. Σὲ λίγο καιρό, ἕνα νέο, ὁλόκληρο, δικό μας κτίριο, θά στεγάσει τὴν δεύτερη φάση τῆς προσπάθειάς μας, καὶ φυσικὰ ἀκόμη περισσότερες μαθήτριες, ποὺ ἀγνοῶντας ὅλες τὴν κόπωση μιᾶς ζωῆς σὰν τὴν σημερινή, αἰσθάνθηκαν τὸ Κ.Ε.Κ.Ν. δικό τους δημιούργημα, δίνοντάς του τὴν νεανικὴ ζωὴ ποὺ τοῦ ἔπρεπε. 112 κορίτσια στὴν Κοπτική, 112 στὴ Ραπτική, 105 στὰ Οἰκοκυρικά, 82 στὸ Κ. χειρός καὶ 84 στό Κ. μηχανῆς, 66 στὴν Ηλεκτομηχανή, 154 στὰ Ἀγγλικὰ καὶ 90 στὰ τμήματα τῆς Μουσικῆς (ὠδική, πιάνο, ἀκορντεόν), 23 στὴν Γυμναστική καὶ ἄλλα τόσα στούς Ἑλληνικούς χορούς, ἕνας ὁλόκληρος μικρός κόσμος δηλαδή, τί ἄλλο εἶναι, παρά μιὰ τρανὴ ἀπόδειξη ὅτι σὲ λίγα χρόνια θὰ γεμίσουμε καὶ τὸ καινούργιο μας σπίτι, ἔχοντας πιὰ ὁριστικὰ ἀποδείξη ὅτι ἡ Νάουσα εἶναι ἡ πόλη τῶν νιάτων, καὶ αὐτῶν ποὺ ἐργάζονται καὶ αὐτῶν ποὺ σπουδάζουν.

Καὶ ἦταν αὐτή μας ἡ πορεία ἀπό τό 71 ὥς σήμερα, γεμάτη ἀπὸ γνώση καὶ κέφι, ἀνάλογα μὲ τὴν ἡλικία ὅσων τὴν στελέχωσαν, γεμάτη συνάμα ἀπὸ ἀμέτρητες — δικές μας — ἐκδηλώσεις ποὺ ἔγιναν μ' ἕνα διπλό σκοπό: Πρῶτα γιὰ νὰ δώσουν καὶ σὲ μᾶς τὶς ἴδιες τὴν ἀπαραίτητη ἀναψυχή, τόσο ἀπαραίτητης ὅταν σωστὰ προστίθεται ἀνάμεσα στὶς γνώσεις. Καὶ τέτοιες ἦταν οἱ τόσες καὶ τόσες ἐκδρομές ποὺ στὴ διάρκεια ὅλου αὐτοῦ τοῦ καιροῦ, μᾶς ἔδωσαν τὴν εὐκαιρία νὰ βρεθοῦμε «ἀναμεταξύ μας» ἔξω ἀπὸ τὴν βάση μας, γνωρίζοντας ἄλλα μέρη καὶ ἄλλες καταστάσεις. Ὕστερα, καὶ γιὰ νὰ δώσουν ἀναψυχὴ σὲ ἄλλους, καὶ τέτοιες ἦταν οἱ συχνές μας ἐπισκέψεις σὲ κοινωφελῆ ἱδρύματα τοῦ Νομοῦ, ποὺ ἔγιναν σὰν ἁπλὴ ἀπόδειξη ὅτι τά νιάτα δὲν ξεχνοῦν οὔτε ὅταν ἐργάζονται, ἀκόμα περισσότερο ὅταν σπουδάζουν.

Συνάμα δὲν λείψαμε ποτὲ ἀπ' ὅλες τὶς γιορτὲς στὴν πόλη μας κι' ὅποτε μᾶς δόθηκε ἡ εὐκαιρία, παρελάσαμε μπροστὰ ἀπὸ ἐπισήμους καὶ μή, ὑπερήφανες, ὅπως ἡ Σχολὴ καὶ ἡ πόλη μας, ὕστερα βοηθήσαμε ὅσο μπορέσαμε σὲ δύσκολες καταστάσεις καὶ τότε φάνηκε πόσο χρήσιμες ὑπῆρξαν ὅσες γνώσεις πήραμε πάνω στὶς πρῶτες βοήθειες.

Ἀλλὰ καὶ ποιὰ ἀπὸ μᾶς θὰ ξεχάσει ποτὲ τὶς θεατρικὲς παραστάσεις ποὺ μὲ τόσο μεράκι ἀνεβάσαμε ὅλα αὐτὰ τὰ χρόνια, ποιὰ ἀπὸ μᾶς θὰ ξεχάσει ποτὲ τὴν ἀγωνία μας γιὰ τὴν καθιερωμένη πιά, ἐτήσια ἔκθεση, ποὺ χρόνο μὲ τὸν χρόνο ἔκανε τὸ ἔργο μας πιότερο γνωστό τὸν κόπο μας πιότερο ἐκτιμητὸ ἀπὸ τούς ἄλλους, τέλος τὰ ἀποτελέσματα — καθώς μᾶς λὲν οἱ ἄλλοι — ἀκόμα καλύτερα; Κι' ἂν γιὰ νὰ γίνουν ὅλα αὐτὰ χρειάστηκαν ὧρες καὶ ὧρες δουλειᾶς μὲ τὴν βελόνα στὸ χέρι, πλάϊ στὴ μηχανή, κοντὰ στὴ κουζίνα, μπροστὰ στὸ βιβλίο, θέλουμε νὰ ξέρετε ὅσοι διαβάζετε αὐτὲς τίς γραμμές, ὅτι πίσω ἀπὸ τὸν ψυχρὸ τίτλο τοῦ «Κέντρο Ἐργαζομένου Κοριτσιοῦ» κρύβεται κάτι ὁλοζώντανο, παρόμοιο μὲ κάθε τί ποὺ τὸ κρατᾶν νέοι στὴ ζωή, εἴτε μὲ πράξεις εἴτε μὲ ὄνειρα ἢ καὶ τὰ δύο. Τὸ δικό μας ὄνειρο, ὕστερα ἀπὸ τὴν πράξη, εἶναι νὰ μεταφέρουν οἱ μαθήτριες ὅ,τι ἔμαθαν, στὸ σπίτι μιὰ μέρα καὶ πρὶν φύγουν ἀπὸ ἐτούτη ἐδῶ τὴ Σχολή, νὰ συνεχίσουν αὐτὴ τὴν προσπάθεια προσθέτοντας κι' ἄλλες ἰδέες, πέρα ἀπ' αὐτὲς ποὺ ἤδη ἔγιναν πράξη. Νὰ ὀργανώσουμε ἔτσι τὴν Σχολή μας ποὺ νὰ γίνει παράδειγμα τῆς πόλης μας γιὰ ὅλες τὶς πόλεις, ὀργανώνοντας παράλληλα μὲ τὶς ἄλλες δραστηριότητες συζητήσεις, ἐκθέσεις, προβολές, ὁτιδήποτε μπορεῖ νὰ κινήση τὸ ἐνδιαφέρον τῆς νεολαίας καὶ νὰ μᾶς κάνει γνωστούς ἀνάμεσά μας. Σκοπεύουμε νὰ ὀργανωθοῦμε ἀπέναντι στὰ σημαντικὰ προβλήματα τῆς ἐποχῆς μας ἀκούγοντας γνῶμες καὶ λέγοντας τὴν δικιά μας καὶ σὰν ἀρχὴ θὰ θέλαμε μιὰ τέτοια ἐκδήλωση πάνω στή «ρύπανση τοῦ περιβάλλοντος» ἢ τὴν διατήρηση τοῦ «χρώματος τῆς Νάουσας, ποὺ τυχαίνει νὰ εἶναι σπάνιο στὴ χώρα μας. Νὰ καταφέρουμε ἔτσι, ὥστε ὅλοι ὅσοι μποροῦν νὰ μᾶς ἐνημερώσουν πάνω σὲ θέματα ποὺ μᾶς ἀφοροῦν, νὰ τὸ θεωροῦν χρήσιμο νὰ μᾶς τιμήσουν, ὅπως τόσοι καὶ τόσοι τὸ ἔκαναν κατὰ καιρούς ἐπισκεπτόμενοι ἄλλου εἴδους ἐκδηλώσεις μας. Τίποτε γιὰ μᾶς δὲν εἶναι πιὸ οὐσιαστικὸ ἀπὸ τὴν ἐπικοινωνία γιατὶ αὐτὴ εἶναι ἀληθινὴ γνώση, καὶ ὅπως κάθε φορὰ ποὺ ἐμεῖς μὲ τὸ ἔργο μας ἔχουμε κάτι νὰ ποῦμε, ἔτσι θέλουμε καὶ οἱ ἄλλοι ποὺ ἔχουν κάτι νὰ μᾶς ποῦν, νὰ εἶναι σίγουροι ὅτι τούς περιμένουμε.

Ἡ μικρή μας ἱστορία ἔξη χρόνων πιά, ἀπέδειξε ὅτι στὸ Κ.Ε.Κ.Ν. τίποτα δὲν πῆγε χαμένο καὶ εὐχαριστοῦμε ὅσους τὸ πίστεψαν αὐτὸ καὶ μᾶς βοήθησαν. Μᾶς χρειάζονται ὅλα αὐτὰ γιὰ νὰ πείσουμε κι' ἄλλες κοπέλλες κι' ἄλλα παιδιὰ ὅτι ἡ Σχολή μας δὲν εἶναι μιὰ ἁπλὴ Σχολὴ καὶ θέλουμε αὐτὸ νὰ διαδοθεῖ ὡς τὰ μικρὰ χωριὰ τῆς περιοχῆς μας, ὅπως διαδόθηκε καὶ στὴν πόλη μας.

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΝΕΑ

α) Τὸ τρίτο Παμβορειοελλαδικὸ Φεστιβὰλ Χορωδιῶν προγραμματίσθηκε νὰ γίνει φέτος στὴ Νάουσα στὶς 15, 16 καὶ 17 Σεπτεμβρίου.

β) Ἡ χορωδία καὶ μανδολινάτα τοῦ Ὠδείου Ναούσης προσκλήθηκε νὰ δώσει συναυλία στὴ Σόφια στὰ μέσα φθινοπώρου.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Ὁ Σύλλογος Ἀποφοίτων Ναούσης «Ἀναστάσιος Μιχαὴλ ὁ Λόγιος» αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκη νὰ εὐχαριστήσει τὸν κ. Δήμαρχο, τὸν κ. Πρόεδρο καὶ τὰ μέλη τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ἐνίσχυση πρὸς τὸν Σύλλογο.

Τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο

Ὁ ἀθλητισμός μας μπορεῖ νὰ φτάσει ψηλότερα

Τὸ ἀπέδειξαν τὰ ταλέντα τοῦ Κυρ. Λαζαρίδη καὶ τῆς Ἔφης Σανιδᾶ

Τεράστια ἄλματα ἔκανε ὁ κλασσικός ἀθλητισμὸς τῆς πόλης μας τὰ τελευταῖα χρόνια καὶ εἰδικὰ τὴν τελευταία διετία. Οἱ μεγάλες προσπάθειες, ἡ τεράστια δουλειὰ καὶ ἡ ἐπιμονὴ ἔφεραν καὶ τὰ ἀποτελέσματα. Θετικὰ καὶ ἐλπιδοφόρα ἀπ' ὅλες τὶς πλευρές. Νέα ἀτομικὰ ρεκόρ πολὺ καλὲς θέσεις στὴ βαθμολογία ἀκόμα καὶ πανελλήνια ρεκόρ!

Τὰ φαινόμενα τῆς Σανιδᾶ (πανελλήνιο ρεκὸρ στὰ 1000 μ. κορασίδων μὲ 2΄40΄΄8) καὶ τοῦ Λαζαρίδη (κανεὶς δὲν ξεχνᾶ τὸ 2.20΄ 15΄΄ στὸν Μαραθώνιο Ἀγγλίας) ἀποδεικνύουν περίτρανα τὴ σωστὴ καὶ μεθοδικὴ ἐργασία ποὺ γίνεται στὸν κλασσικό μας ἀθλητισμό.

Εἶναι πολλοὶ αὐτοὶ ποὺ ἀνιδιοτελῶς καὶ μὲ μόνη θέληση τὴν προσφορὰ περνοῦν τὶς περισσότερες ὧρες τους στὸ γυμναστήριο κοντὰ στοὺς νέους καὶ στὶς νέες. Παλεύουν μπροστὰ σὲ πάμπολλα ἐμπόδια. Διαμαρτύρονται καὶ ζητοῦν βοήθεια γιὰ δεκάδες ζητήματα. Ἕως ὅτου λυθεῖ τὸ ἕνα ξεφυτρώνουν ἄλλα πέντε. Δὲν ἀπογοητεύονται ὅμως. Ὁπλίζονται μὲ περισσότερες δυνάμεις καὶ προσπαθοῦν. Καὶ θὰ προσπαθοῦν συνέχεια. Γιατὶ ὁ ἀγώνας αὐτὸς εἶναι ὡραῖος. Καὶ εἶναι μεγάλη ἡ ἱκανοποίησή τους ὅταν βλέπουν κάθε μέρα στὸ γήπεδο ἕνα στρατὸ ἀπὸ νέους καὶ νέες νὰ προπονοῦνται.

Γιὰ ὀνόματα, χρόνους καὶ ἀγῶνες μᾶς γράφει στὸ σημερινὸ σημείωμα ὁ γυμναστὴς τοῦ ΦΑΣ κ. Νουσηλάζος. Ἐμεῖς ὅπως καὶ ὅλοι οἱ Ναουσαῖοι εὐχόμαστε πάντα ψηλότερα.

Μὲ ἀνάλογες καὶ ἐλπιδοφόρες ἐπιτυχίες, γιὰ τὸν κλασσικὸ ἀθλητισμὸ τῆς πόλης μας ἄρχισε φέτος ἡ χρονιά. Οἱ ἐπιτυχίες προῆλθαν τόσο ἀπὸ τοὺς παληοὺς ὅσο καὶ ἀπὸ τοὺς νέους ἀθλητές. Ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ ὅτι φέτος ἐμφανίστηκαν ἀρκετοὶ νέοι καὶ ταλαντοῦχοι ἀθλητές, οἱ ὁποῖοι μὲ λίγη καλὴ θέληση, μὲ λίγη ὑπομονὴ καὶ ἐπιμονὴ θὰ χαροῦν καὶ θὰ χαρίσουν στὴν πόλη μας μεγάλες ἐπιτυχίες. Ἀπὸ τὰ μέχρι σήμερα ἀποτελέσματα ξεχωρίζουν: Τὸ πανελλήνιο ρεκόρ τοῦ Λαζαρίδη Κυριάκου (ΦΑΣ) στὸ Μαραθώνιο δρόμο (42.192 μ.), ποὺ ἔγινε στὴν Ἀγγλία μὲ 2 ὧρες 20΄15΄΄ ἡ πρώτη νίκη τῆς Ἔφης Σανιδᾶ (ΦΑΣ) στοὺς πανελλήνιους ἀγῶνες ἀνωμάλου δρόμου στὰ 1000 μ. μὲ 2΄40΄΄8 στὴν κατηγορία κορασίδων, ποὺ ἦταν καὶ ἡ πρώτη νίκη στὴν ἱστορία τοῦ κλασσικοῦ ἀθλητισμοῦ τῆς πόλης μας, τὸ πρόσφατο 1.50 στὸ ὕψος τῆς Παγκαλίδου Δέσποινας (Ζαφ.) στοὺς διασυλλογικοὺς γυναικῶν, τὸ 11΄΄1 στὰ 100 μ. τοῦ Χ΄΄΄Ιωαννίδη Δημήτρη (Ζαφ.), τὸ 23΄΄3 στὰ 200 μ. τοῦ Μάντζου Κοσμᾶ (ΦΑΣ) καὶ ἄλλα.

Μιὰ ὁμάδα ἀπὸ ἀθλητὲς καὶ ἀθλήτριες τοῦ Φ.Α.Σ. «Νάουσα» καὶ τοῦ Ε.Γ.Σ. «Ζαφειράκη» ἔχοντας στὸ μέσον τοὺς γυμναστὲς τους κ.κ. Νουσηλάζον καὶ Φερλαχίδη

Γράφει ὁ γυμναστὴς κ. Γ. ΝΟΥΣΗΛΑΖΟΣ

Γενικὰ τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἀγώνων ποὺ ἔχουν γίνει μέχρι σήμερα εἶναι:

Στοὺς περιφερειακοὺς ἀγῶνες ἀνωμάλου δρόμου ποὺ ἔγιναν στὴν Θεσ)νίκη τὶς καλύτερες θέσεις κατέλαβαν ἡ Ἔφη Σανιδᾶ (ΦΑΣ) στὰ 1000 μ. κορασίδων 2η καὶ Τριανταφυλλίδου Ἐλευθερία (ΦΑΣ) 5η στὰ 2000 μ. γυναικῶν, ἡ Ἠλία Χαρούλα (Φ. Α. Σ.) 5η, ἡ Μίχου Ἐλένη (Φ.Α.Σ.) 6η, καὶ ἡ Πέκαλη Δήμητρα (ΦΑΣ) 8η (γενικὴ βαθμολογία γυναικῶν 2η θέση), στὰ 4.000 μ. Χριστοδούλου (ΦΑΣ) 10ος καὶ στὰ 2.000 παίδων Λογδανίδης Χρῆστος (ΦΑΣ) 6ος.

Στοὺς πανελληνίους ἀγῶνες ἀνωμάλου δρόμου, στὰ 1000 μ. κορασίδων ἡ Σανιδᾶ Ἔφη (Φ. Α.Σ.) κατέλαβε τὴν 1η θέση (γενικὴ βαθμολογία δὲν βγῆκε) ἀλλὰ ὁ ΦΑΣ διεκδικοῦσε τὴν πρώτη θέση καὶ στὰ 12.000 μ. ἀνδρῶν, ὁ Λαζαρίδης Κυριάκος (ΦΑΣ) κουρασμένος ἀπὸ τὸ ταξίδι καὶ ἀπὸ τοὺς δύο πρόσφατους Μαραθώνιους (Ἀγγλία, Βερμοῦδες) περιορίστηκε στὴν

δεύτερη θέση μέ χρόνο 33΄45΄΄ 6.

Στούς ἐσωτερικούς ἀγῶνες στίβου δέν εἴχαμε καί πολλές ἐπιτυχίες, ἐκτός ἀπό τό 28΄΄7 τῆς Ἔφης Σανιδᾶ (ΦΑΣ) στά 200 μ. τό 1.45 στό ὕψος καί τό 4.70 στό μῆκος τῆς Παγκαλίδου Δέσποινας, (Ζαφ.), τό 8΄΄8 τῆς Τριανταφυλλίδου Ἐλευθερίας (ΦΑΣ) στά 60 μ. καί τό 37.96 τοῦ Μπαγκατζάκη Ἐμμανουήλ (ΦΑΣ) στό ἀκόντιο.

Στούς διασυλλογικούς δυστυχῶς καί οἱ δύο μας σύλλογοι καταποντίσθηκαν. Ὁ ΦΑΣ κατέλαβε τήν 5η θέση μέ 97 1/2 βαθμούς καί ὁ Ζαφειράκης τήν 6η θέση μέ 92 βαθμούς. Τά κυριώτερα ἀποτελέσματα ἦταν τό 11΄΄2 στά 100 μ. τοῦ Χ΄΄Ἰωαννίδη Δημήτρη (Ζαφ.) τό 23΄΄3 στά 200 μ. τοῦ Μάντζου Κοσμᾶ (ΦΑΣ), τό 2΄9΄΄ τοῦ Χριστοδούλου Ἀναστασίου (ΦΑΣ) στά 800 μ. τό 19΄΄4 τοῦ Βενετίδη Γεωργίου (Ζαφ.) στά 110 μετ' ἐμποδίων, ἡ 2η θέση τοῦ Λογδανίδη Χρήστου (ΦΑΣ) στά 1. 500 μ. ἐφήβων μέ 4΄36΄΄5, ἡ 2η θέση τοῦ Μπέη Χρήστου (Ζαφ.) στά 3000 μ. μέ 9΄55΄΄4, τό 12.36 τοῦ Δημάδη Χρήστου (ΦΑΣ) στή σφαιροβολία ἐφήβων καί τό 1.65 τοῦ Κάλη Ἄγγελου (ΦΑΣ) στό ὕψος ἐφήβων

Στούς περιφερειακούς ἐαρινούς πού ἔγιναν στήν Κατερίνη οἱ σύλλογοί μας δέν κατόρθωσαν νά ξεφύγουν ἀπό τή μετριότητα καί ἔτσι κατέλαβαν ὁ ΦΑΣ τήν 5η θέση μέ 46 βαθμούς καί ὁ Ζαφειράκης τήν 6η θέση μέ 34½ βαθμούς.

Στά 100 μ. ὁ Χ΄΄Ἰωαννίδης ἔκανε ρεκόρ μέ 11΄΄ καί κατέλαβε τήν 2η θέση. ὁ ἴδιος στά 200 μ. ἐπίσης με 23΄΄6 κατέλαβε τήν δεύτερη θέση, στά 800 μ. ὁ Χριστοδούλου Ἀναστάσιος (ΦΑΣ) κατέλαβε τήν 4η θέση μέ 2΄7΄΄7, στά 110 μ. μετ' ἐμποδίων ὁ Βενετίδης Γεώργιος (Ζαφ.) 3ος μέ νέο ρεκόρ 17΄΄5 στά 5000 μ. ὁ Λογδανίδης τοῦ ΦΑΣ τήν 4η θέση μέ 17΄33΄΄8, στή σφαῖρα ὁ Γρέζιος Ἀντώνιος (ΦΑΣ) τήν 2η μέ 11.44, στό δίσκο ὁ Δημάδης Χρῆστος (ΦΑΣ) τήν 3η θέση μέ 31.44, στό ἐπί κοντῶ ὁ Ἀνδριώτης Στράτος τήν 4η θέση μέ 2.80 στά 400 μ. μετ' ἐμποδίων ὁ Καραγιάννης Μιλτιάδης τήν 4η θέση μέ 60΄΄2 καί στίς σκυταλοδρομίες 4Χ100 ὁ ΦΑΣ 4ος καί 4Χ400 2ος μέ 3΄38΄΄2.

Τέλος στούς διασυλλογικούς γυναικῶν πού ἔγιναν πρόσφατα στά Γιαννιτσά οἱ ἀθλήτριες καί τοῦ ΦΑΣ καί τοῦ «Ζαφειράκη» πέτυχαν πραγματικό θρίαμβο. Ἀπό τά 11 κύπελλα τά 8 τά πῆραν οἱ ἀθλήτριές μας (5 ὁ Ζαφειράκης καί 3 ὁ ΦΑΣ τό ἕνα σάν πολυνίκης σύλλογος). Τήν πρώτη θέση κατέλαβε ὁ ΦΑΣ μέ 64 βαθμούς, ἐνῶ ὁ Ζαφειράκης τήν τρίτη μέ 44 βαθμούς.

Τά κυριώτερα ἀποτελέσματα ἦταν: στά 100 μ. ἡ Σκουλαριώτη Παναγιώτα (Ζαφ.) 1η μέ 13΄΄2 καί ἡ Φερλαχίδου Σοφία (ΦΑΣ) 3η μέ 14΄΄, στά 400 μ. ἡ Τριανταφυλλίδου Ἐλευθερία (ΦΑΣ) 2η μέ 65΄΄ καί ἡ Νιμπίτη Δέσποινα (ΦΑΣ) 3η μέ 68΄΄, στά 800 ἡ Σανιδᾶ Ἔφη (ΦΑΣ) 1η μέ 2΄27΄΄5, στά 100 μ. μετ' ἐμποδίων ἡ Σανιδᾶ Ἔφη τοῦ ΦΑΣ 2η μέ 17΄΄9 καί ἡ Τρούπκου Πορφύρα (ΦΑΣ) 3η μέ 19΄΄2, στό μῆκος ἡ Παγκαλίδου Ἠλέκτρα (Ζαφ.) 1η μέ 4.82, ἡ Παγκαλίδου Δέσποινα (Ζαφ.) 1η μέ 4.68, ἡ Σαρακατσάνου Ζωή (ΦΑΣ) 4η μέ 4.39 καί ἡ Πέκαλη Δήμητρα (ΦΑΣ) μέ 4.21 στό ὕψος ἡ Παγκαλίδου Δέσποινα (Ζαφ.) 1η μέ 1.50, ἡ Σμυλίδου Αἰκατερίνη (ΦΑΣ) 3η μέ 1.30 καί ἡ Τρούπκου Πορφ. (ΦΑΣ) 6η μέ 1.20, στή σφαιροβολία ἡ Παρχαρίδου Γεωργία (ΦΑΣ) 1η μέ 8.12 καί ἡ Μίχου Ἑλένη (ΦΑΣ) 5η μέ 6.63, στή δισκοβολία ἡ Παγκαλίδου Ἠλέκτρα (Ζαφ.) 1η μέ 27.33, ἡ Μίχου Ἑλένη (ΦΑΣ) 3η μέ 22.22 καί ἡ Παρχαρίδου Γεωργία (ΦΑΣ) 4η μέ 21.53, στόν ἀκοντισμό ἡ Φραγκοπούλου Χρυσ. (ΦΑΣ) 5η μέ 19.36 καί στή σκυταλοδρομία 4Χ100 1η ἡ ὁμάδα τοῦ Ζαφειράκη μέ 55΄΄8 καί 3η ἡ ὁμάδα τοῦ ΦΑΣ μέ 57΄΄.

Τήν 1.4.1978 ὁ Σύλλογος Ἀποφοίτων Ναούσης σέ συνεργασία μέ τήν Ἑταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν ὀργάνωσε διάλεξη μέ θέμα: «Βέροια — Μίεζα — Αἰγές. Ἱστορικές πηγές κα μνημεῖα». Μίλησαν οἱ: 1) Δημ. Σαμψάρης ἐπιστημονικός συνεργάτης τοῦ ἀρχαιολογικοῦ τμήματος τῆς Ε.Μ.Σ. 2) καθηγητής κ. Φώτιος Πέτσας.

Ἡ διάλεξη ἔγινε στήν αἴθουσα τοῦ Δημοτικοῦ Θεάτρου Ναούσης.

Ἡ ἀλήθεια καί γιατί δέν τήν θέλουμε

Τοῦ κ. Βασ. Ναλμπάντη

Ἂν ἀκούσατε κάποιον νὰ διαμαρτύρεται γιὰ τὴν ἀκρίβεια, γιὰ τὴν κυκλοφοριακὴ συμφόρηση, γιὰ τὰ καυσαέρια ἢ γιὰ τὸν θόρυβο, θὰ αἰσθανθεῖτε τὴν ἀνάγκη νὰ προσθέσετε τὴν φωνή σας στὴ δίκαιη διαμαρτυρία του. Ἡ διαμαρτυρία εἶναι ἡ μόνη ἀναμφισβήτητη κατάκτηση τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου. Μᾶς λείπουν πολλὰ πράγματα, ἀλλὰ ἔχουμε τουλάχιστον τὸ δικαίωμα νὰ διαμαρτυρόμαστε. Καὶ δυστυχῶς, ἔχουμε πολλοὺς λόγους νὰ διαμαρτυρόμαστε. Ἀλλὰ ἀκοῦστε μιὰ πρωτότυπη διαμαρτυρία:

«Δὲν καταλαβαίνω τοὺς ἀνθρώπους. Ἀγαποῦν τὴν ἐλευθερία, ἀλλὰ τὴ δική τους, ὄχι τοῦ ἄλλου. Ἀπόδειξη, ὅτι κινδυνεύω νὰ χάσω τοὺς φίλους μου, γιατὶ ἔχω τὴν συνήθεια νὰ λέω ὅ,τι σκέπτομαι. Δὲν εἶναι σωστό; Αὐτὸ δὲν σημαίνει ἐλευθερία; Ἐγὼ εἶμαι εἰλικρινής. Δὲν μπορῶ νὰ κρύβω τὶς ἰδέες μου καὶ τὶς κρίσεις μου. Μόνο αὐτὸ ποὺ κάνει τοὺς φίλους μου νὰ θυμώνουν. Ἐλάχιστοι ἄνθρωποι ἀνέχονται τὴν ἀλήθεια. Δὲν θέλουν νὰ τὴν ἀκοῦνε, ἀλλὰ προτιμοῦν νὰ ζοῦν στὴν αὐταπάτη, πιστεύοντας ὅτι οἱ ἄλλοι δὲν βλέπουν τὰ λάθη τους καὶ τὶς ἐπιζήμιες δραστηριότητές τους. Ἐγὼ ἀρνοῦμαι αὐτὴν τὴν ἀπατηλὴ σιγουριά. Λέω στὸν καθένα αὐτὸ ποὺ κρίνω ὅτι πρέπει νὰ πῶ. Τόσο τὸ χειρότερο ἂν μοῦ θυμώσει. Πάνω ἀπ' ὅλα ἡ εἰλικρίνεια».

Χωρὶς ἀμφιβολία, καμμιὰ ἀνθρώπινη σχέση δὲν εἶναι βιώσιμη, ἂν δὲν βασίζεται στὴν εἰλικρίνεια. Χωρὶς ἀμφιβολία, ὁ εἰλικρινὴς εἶναι κατὰ κανόνα τίμιος καὶ ἄξιος ἐμπιστοσύνης. Ἀλλὰ μπορεῖ νὰ εἶναι κανεὶς εἰλικρινής, χωρὶς νὰ κάνει φόβητρο τὴν εἰλικρίνειά του. Μπορεῖ νὰ σέβεται τὴν ἀλήθεια χωρὶς νὰ ξεσκεπάζει μὲ ἀδιάλλακτο καὶ μαχητικὸ τρόπο, ἐκείνους ποὺ ἔχουν λόγους νὰ τὴν κρύβουν ἀδιαφορώντας γιὰ τὶς συνέπειες τῶν ἀποκαλύψεών του.

Ὁ εἰλικρινὴς τοῦ παραδείγματός μας ἀπορεῖ, γιατὶ οἱ φίλοι του τὸν ἐγκαταλείπουν ἕνας ἕνας. Ἀλλὰ ἡ φιλία ἂν βασίζεται στὴν εἰλικρίνεια, ἔχει ἐπίσης ἀνάγκη ἀπὸ πολλὴ ἐπιείκεια καὶ περισσότερη διακριτικότητα. Ἂν δὲν πρέπει νὰ λέμε ψέματα, τίποτα δὲν μᾶς ὑποχρεώνει νὰ λέμε μιὰ δυσάρεστη ἀλήθεια. Καὶ τίποτα δὲν δικαιολογεῖ τὴν τάση νὰ ὑπογραμμίζουμε χωρὶς νὰ μᾶς τὸ ζητοῦν. Πολλὲς φορὲς ἀντίθετα, εἶναι προτιμότερο νὰ κάνουμε πὼς ἀγνοοῦμε ὁρισμένες ἀλήθειες γιὰ νὰ μὴ βρισκόμαστε στὴ δυσάρεστη ἀνάγκη νὰ καταδικάζουμε ἀμετάκλητα τοὺς φίλους μας.

Καὶ ὕστερα ποιὸς μπορεῖ νὰ ἰσχυριστεῖ ὅτι κρίνει σωστά, ὅτι δὲν βασίζει τὴν κρίση του στὰ φαινόμενα, ὅτι δὲν κάνει λάθος ὡς πρὸς τὰ κίνητρα, τὶς περιστάσεις καὶ τὰ γεγονότα, τῶν ὁποίων δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ γνωρίζει τὶς βαθύτερες καὶ πραγματικὲς αἰτίες; Κι' ἂν εἶναι ἔτσι γιατὶ νὰ μὴ παραχωρεῖ σ' ἐκείνους ποὺ κρίνει τὸ πλεονέκτημα τῆς ἀμφιβολίας;

Ἐκτὸς ἀπὸ πολὺ ὁρισμένες καὶ ἰδιαίτερες περιπτώσεις, ὅπου ἡ διορατικότητα καὶ ἡ κρίση μας μποροῦν νὰ βοηθήσουν ἕνα φίλο μας νὰ ἐντοπίσει καὶ νὰ διορθώσει ἕνα λάθος του, ἡ εἰλικρίνειά μας ὅταν ἔχει στόχους τοὺς ἄλλους, δὲν κάνει καλό. Καμμιὰ φορά, μάλιστα ἔχουν ὕποπτα κίνητρα ἐκεῖνοι ποὺ στὸ ὄνομα τῆς εἰλικρίνειας, ἀποκαλύπτουν δυσάρεστα γεγονότα — ποὺ δὲν θὰ ἔβλαπταν κανέναν ἂν ἔμεναν κρυφὰ — καὶ κρίνουν αὐστηρὰ τοὺς ὑπευθύνους αὐτῶν τῶν γεγονότων.

Εἶναι πολὺ εὔκολο νὰ ἐκφράσουμε τὴν ἀποδοκιμασία μας ἢ τὴν δυσαρέσκειά μας. Ἀδειάζουμε τὴ χολή μας, ἀδιαφορώντας γιὰ τὸ κακὸ ποὺ κάνουμε, χρησιμοποιώντας τὴ «γλώσσα τῆς ἀλήθειας, τῆς εἰλικρίνειας». Ἀλλὰ ὁ ρόλος μας δὲν εἶναι νὰ χώνουμε τὴ μύτη μας στὶς ὑποθέσεις τῶν ἄλλων καὶ νὰ βγάζουμε τ' ἄπλυτά τους στὴ φόρα. Αὐτὴ δὲν εἶναι εἰλικρίνεια ἀλλὰ σκληρότητα. Κακία ἴσως. Καί, νὰ γιατὶ οἱ εἰλικρινεῖς αὐτοῦ τοῦ εἴδους εἶναι ἀνεπιθύμητοι.

Σὲ τελευταία ἀνάλυση, ἡ εἰλικρίνειά τους... δὲν εἶναι εἰλικρινής. Γιατὶ πολὺ ἀμφιβάλλουμε ἂν θὰ μιλοῦσαν μὲ τὴν ἴδια ὠμὴ εἰλικρίνεια γιὰ ἕνα δικό τους παράπτωμα. Ἐκτὸς ἂν ὁ ἐγωκεντρισμός τους τοὺς κάνει νὰ πιστεύουν, ὅτι εἶναι ἀλάνθαστοι καὶ ἀναμάρτητοι...

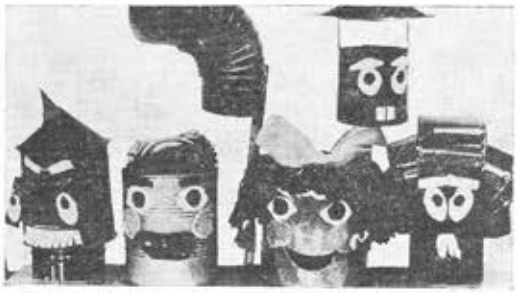

ΞΥΠΝΑ ΝΤΕΝΕΚΕΔΟΥΠΟΛΗ

Τὸ θεατρικὸ τμῆμα τοῦ Συλλόγου Ἀποφοίτων παρουσίασε στὶς 4 Ἰουνίου τὸ κουκλοθέατρο «Ξύπνα Ντενεκεδούπολι» τῆς Εὐγενίας Φακίνου μὲ μουσικὴ Γιάννη Μαρκόπουλο. Τὰ ντενεκεδάκια ζωντάνεψαν στὰ χέρια τῶν Κώστα Κόλλα, Πίστης Κεφαλᾶ καὶ Γιάννη Καρατσιώλη. Βοήθησαν στὴν ἐπιτυχία τοῦ ἔργου οἱ Ζαφείρης Τσουκαλᾶς, Λευκὴ Σαμαρᾶ, Γιάννης Ἀγοραστὸς καὶ παιδιὰ ἀπὸ τὸ παιδικὸ θεατρικὸ τμῆμα.

Ἡ χορωδία καὶ ὀρχήστρα τοῦ Γυμνασίου Θηλέων Ναούσης

Στίς 21 Ἀπριλίου ἡ χορωδία καὶ ὀρχήστρα τοῦ γυμνασίου θηλέων Ναούσης παρουσίασε ἕνα πλουσιώτατο καλλιτεχνικὸ πρόγραμμα στὸ Δημοτικὸ Θέατρο Ναούσης. Τὴν ὅλη εὐθύνη γιὰ τὴν προετοιμασία καὶ τὴν ὀργάνωση τῆς χορωδίας καὶ ὀρχήστρας ἀνέλαβαν κυρίως ὁ καθηγητὴς κ. Παῦλος Πολλαναγνωστάκης καὶ ἡ μαθήτρια δίς Ἠρώ Δάδη. Ὡς μέθοδος διδασκαλίας χρησιμοποιήθηκε τὸ μουσικοπαιδαγωγικὸ σύστημα KARL ORFF. Σημειώνεται τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ φιλότιμη προσπάθεια μαθητριῶν καὶ ὑπευθύνων καρποφόρησε χωρὶς τὴν συμβολὴ καθηγητοῦ μουσικῆς. Τὸ πρόγραμμα περιελάμβανε 22 μουσικὰ κομμάτια ἀπὸ 20 χῶρες.

Οἱ μαθήτριες ποὺ ἀπετέλεσαν τὴ χορωδία ἦταν οἱ ἑξῆς:

Ἀργυρίου Ἔφη, Δημητρίου Θωμαή, Μπακαλιοῦ Ἑλένη, Κιαφούλη Εὔη, Μπακαλιοῦ Κατερίνα, Τόσιου Δέσποινα, Τσακίρη Ὄλγα, Ἀνδρεάδου Ἄννα, Δήμπαλα Καλλιόπη, Ἀνδρεάδου Ματούλα, Τσίτση Κατερίνα, Γκότση Γλαύκη, Μολύβα Κατερίνα, Σιμομώκιου Τασούλα, Χατζηϊωαννίδου Εὐθυμία, Κατσιώκαλη Τζένη, Χατζηπαράσχη Εὐλαμπία, Διαμάντη Ὀλυμπία, Τσάκωνα Χριστίνα, Τσιγαρίδα Κατερίνα, Καστανιώτη Ἰφιγένεια, Διαμάντη Λήδα, Χατζηστυλλῆ Κρυστάλλα, Ροδίου Τασούλα, Δημητρίου Μορφούλα, Τσιώτσιου Σοφούλα, Ἀϊνατζῆ Βίκυ, Μόκα Νίτσα, Μπιτέρνα Δέσποινα, Τζάμου Κατερίνα, Πιτάκη Μαρία, Ζαφείρκου Κατερίνα, Φείδαρη Μαρία, Ἀϊδατζίδου Ἐλπίδα, Μπάρκα Λύντα Παπανικολάου Τριανταφυλλιά, Σιμομώκιου Μαρία, Τριανταφύλλου Μαρία, Ροδίου Τασούλα, Γουργουλιάτου Μαρία.

Χορωδία καὶ ὀρχήστρα τοῦ Γυμνασίου Θηλέων Ναούσης

Πότε ἔγιναν οἱ διάφορες ἐφευρέσεις

Ἐπιμέλ. Χρ. Σιάτρη

α) Τὸ ἀερόμετρο ἀνακαλήφθηκε ἀπὸ τὸν Φαρενάϊτ τό 1720.

β) Ἡ διὰ τοῦ αἰθέρος ἀναισθησία ἀνακαλύφθηκε τό 1848 ἀπὸ τὸν ἀμερικάνο χειροῦργο Μύρτον.

γ) Τὸ ἐπαναληπτικὸ τυφέκιο ἀνακαλύφθηκε ἀπὸ τὸν Γερμανὸ Μάουζερ τό 1871.

δ) Οἱ ἀδελφοὶ Λυμπέρ πρόβαλαν τὴν πρώτη κινηματογραφικὴ μηχανὴ στὴ Λυών τό 1895.

ε) Ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἑλίκων στὰ πλοῖα ἐπενοήθη ἀπὸ τὸν Νταλλερὺ τό 1803.

ζ) Τό 1543 ὁ Πολωνὸς σοφὸς Κοπέρνικος διετύπωσε τὸ ἰσχῦον καὶ σήμερα ἀστρονομικὸ σύστημα.

η) Ἡ ἐπαργύρωση τῶν σκευῶν καὶ κοσμημάτων ἐφαρμόσθηκε πρῶτα ἀπὸ τὸν Γάλλο μεταλλεολόγο Ρουέλζ.

θ) Τὰ χημικὰ σπίρτα ἐφευρέθησαν ἀπὸ τὸν δρ Σαούρια κατὰ τό 1856.

—Τὸ κολοσσιαῖο ἄγαλμα τῆς Κοιμωμένης Ἀριάδνης στὸ Βατικανό, εἶναι τὸ μόνο στὸν κόσμο ποὺ ἔχει στὸ μαρμάρινο πρόσωπό του ματόκλαδα.

— Ἡ ἀξιολογώτερη ἠχὼ ποὺ εἶναι γνωστὴ δημιουργεῖται στὴ «Φωλιὰ τοῦ Ἀετοῦ» στὰ δουνὰ ποὺ περιβάλλουν τίχλίμνες τοῦ Κιλλάρνεϋ, στὴν Ἰρλανδία. Ἡ ἠχὼ αὐτὴ ἐπαναλαμβάνει τὸν παραμικρότερο ψθόγγο τουλάχιστον ἑκατὸ φορές.

— Γιὰ νὰ ὀγῆ ἕνα χιλιόγραμμο μετάξι χρειάζονται 2.000 μεταξοσκώληκες.

— Ἀπ' ὅλα τὰ ζῶα τὰ ποντίκια καὶ τὰ μυρμήγκια προαισθάνονται τὶς πλημμύρες καὶ ἀμέσως ἀπομακρύνονται σὲ μέρη ψηλότερα.

— Ὁ σκύλος εἶναι τὸ ζῶο τὸ ὁποῖο συχνότερα προσβάλλεται ἀπὸ τὸν κεραυνό. Ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους περισσότερο προσβάλλονται οἱ ἄνδρες παρὰ οἱ γυναῖκες.

— Τὸ θερνίκι τῶν ὑποδημάτων εἶναι νέα ἐφεύρεση ἀναγομένη στὸ 1814. Ἀποδίδεται σὲ ἕνα Γάλλο, τοῦ ὁποίου ὅμως τὸ ὄνομα δὲν περισώθη.

— Οἱ ξανθοὶ ἔχουν κατὰ μέσον ὅρο στὸ κεφάλι τους 104.000 τρίχες οἱ πυρότριχες μόνον 88.000 καὶ οἱ καστανοὶ 102.000.

Δραστηριότητες τοῦ Λυκείου Ἑλληνίδων Ναούσης

Ὁ «ΟΝΤΑΣ» Μουσείου Λυκείου Ἑλληνίδων Ναούσης

Ἀπό τήν διάλεξη τοῦ Λυκείου Ἑλληνίδων Ναούσης στήν αἴθουσα τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου Ναούσης μέ θέμα «Ξυλογλυπτική 18ου — 19ου αἰώνα»

Ὁ κ. Κων)νος Κεφαλᾶς Διευθυντής τοῦ Ἐθνολογικοῦ καί Λαογραφικοῦ Μουσείου Μακεδονίας ἐνῶ ὁμιλή εἰς τήν διάλεξη τοῦ Λυκείου Ἑλληνίδων

Βροχομετρικά στοιχεῖα

Τοῦ Ἀνέστη Σιδερᾶ

Παρατηρήσεις τοῦ Μετεωρολογικοῦ Σταθμοῦ τοῦ Ἰνστιτούτου Δενδροκομίας

Ἡ τεθλασμένη γραμμή δείχνει τό ἐτήσιο ὕψος τῆς βροχῆς σέ χιλιοστά τῆς τελευταίας 15ετίας.

Τό ὕψος παρουσιάζει μεγάλες παραλλαγές καί ἰδίως τά 3 τελευταῖα χρόνια. Τό 1975 εἴχαμε χαμηλή βροχόπτωση. Στά 1976 παρατηρήθηκε κατακόρυφη ἄνοδος πού ἔφτασε τό ὕψος ρε κόρ. 942 χιλιοστά. Ἀκολούθησε τό ἔτος 1977 μέ κάθετη πτώση πού ἔφτασε τά 453,5 χιλιοστά, ὥστε νά καταστεῖ τό πιό ξηρό ἔτος τῆς 15ετίας.

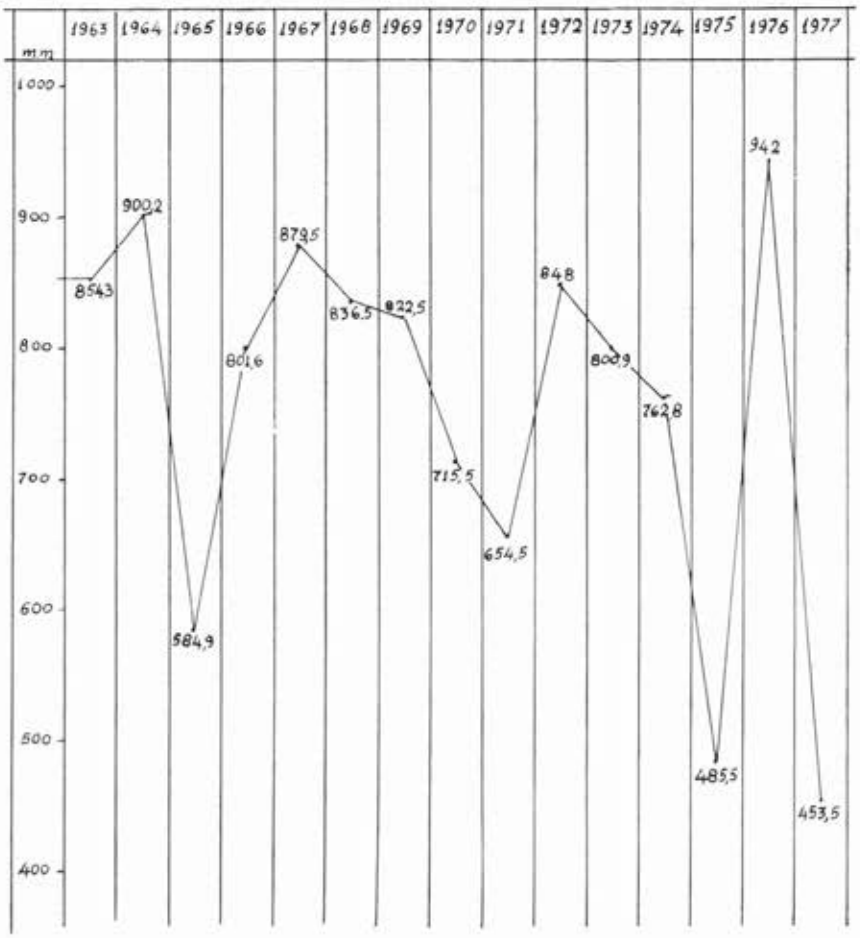

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Μέ τό μηνιαῖο ὕψος βροχῆς γιά ὅλη τή 15ετία, τούς μέσους ὅρους τῶν μηνῶν, καθώς καί τό γενικό μέσο ὅρο, πού εἶναι 756,1 χιλιοστά γιά κάθε ἔτος. Ὅπως φαίνεται ἀπό τόν πίνακα, οἱ μῆνες Μάρτιος, Μάϊος, Ὀκτώβριος, Δεκέμβριος, εἶναι οἱ πλέον βροχεροί μῆνες τοῦ ἔτους. Ὁ δέ Αὔγουστος ὁ πιό ξηρός. Βλέπουμε λοιπόν ὅτι οἱ θερινοί μῆνες εἶναι πτωχοί σέ βροχοπτώσεις καί σπανίως ἀντικαθιστοῦν τίς ἀρδεύσεις. Ὑπ' ὄψη ὅτι μία κανονική ἄρδευση χρειάζεται 60—70 χιλιοστά νεροῦ περίπου.

α/α	Μῆνες	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	Μ. Ο.
1	Ἰανουάριος	24,0	28,5	89,5	64,2	31,5	98,5	133,0	78,5	68,0	88,0	108,5	106,5	25,5	20,5	12,5	65,1
2	Φεβρουάριος	72,0	28,5	46,0	17,0	9,5	50,0	105,0	58,5	89,0	127,0	49,5	167,0	68,5	154,0	29,0	71,4
3	Μάρτιος	56,3	91,5	63,0	120,7	71,0	28,5	209,0	96,5	105,5	115,5	87,0	77,0	59,0	65,5	33,0	85,2
4	Ἀπρίλιος	47,5	21,0	121,9	47,5	44,0	27,5	26,0	27,0	36,0	180,0	20,5	75,5	29,5	49,0	26,0	51,9
5	Μαΐος	130,0	134,0	67,0	45,2	127,5	118,0	18,5	84,5	83,5	43,0	7,0	42,8	33,0	193,0	65,0	79,5
6	Ἰούνιος	35,0	175,0	65,0	44,5	43,0	88,0	13,5	37,0	36,0	20,5	22,0	48,0	81,0	70,5	73,5	56,8
7	Ἰούλιος	8,0	37,0	10,0	15,5	149,5	0	41,0	109,5	41,0	15,0	100,0	0	18,0	82,0	34,0	44,0
8	Αὔγουστος	41,0	7,5	0,5	5,0	4,5	21,0	11,5	25,0	31,0	49,0	77,5	4,5	19,0	55,0	8,0	24,0
9	Σεπτέμβριος	10,0	104,5	9,0	77,0	63,5	37,5	35,5	7,5	44,0	50,0	106,4	34,5	20,5	6,5	53,0	44,0
10	Ὀκτώβριος	238,5	48,0	4,5	110,0	110,5	126,0	1,0	134,0	18,5	149,5	107,5	16,0	39,0	143,0	16,0	84,1
11	Νοέμβριος	130,0	151,7	35,5	100,5	83,5	100,0	28,0	0	21,0	7,0	45,0	95,5	60,0	89,5	39,0	65,7
12	Δεκέμβριος	62,0	73,0	73,0	154,5	141,5	141,5	200,5	57,5	81,0	3,5	70,0	95,5	32,5	13,5	64,5	84,3
	Σύνολο	854,3	900,2	584,9	801,6	879,5	836,5	822,5	715,5	654,5	848,0	800,9	762,8	485,5	942,0	453,5	756,1

Ναουσαΐικη κουζίνα

ἀπό τό ΚΕΚ Ναούσης

Τζιγεροσαρμάδες

ΥΛΙΚΑ:

1 συκωταριὰ ἀπὸ ἀρνάκι μὲ τὸ μαντήλι (σκέπη).
800 γραμμάρια κρεμμυδάκια.
1/2 δεματάκι μαϊδανό – λίγο δυόσμο
Ἀλάτι – μοσχοπίπερο – μαυροπίπερο.
2 φλυτζάνια τοῦ καφὲ ρύζι.
2 αὐγά.
Λάδι – Μπάτσιο ἢ κεφαλοτύρι (προαιρετικά).

ΕΚΤΕΛΕΣΗ:

Πλένετε τὴν συκωταριὰ, τὴν ζεματίζετε καὶ τὴν ψιλοκόβετε Πλένετε τὰ κρεμμυδάκια καὶ τὰ ψιλοκόβετε. Τσιγαρίζετε μὲ λάδι τὰ συκωτάκια καὶ ὅταν ἐξατμισθοῦν τὰ ὑγρά τους ρίχνετε τὰ κρεμμυδάκια καὶ τὰ ἀφήνετε νὰ τσιγαριστοῦν καὶ αὐτὰ λίγο. Στὴ συνέχεια ρίχνετε 2 ποτήρια νερό, τὸ ρύζι, τὰ μπαχαρικά, ἀλάτι, μαϊδανὸ – δυόσμο καὶ τὰ ἀφήνετε νὰ σιγοβράσουν. Ἀφοῦ μισοψηθοῦν καὶ φύγει τὸ νερό, τὰ βγάζετε ἀπὸ τὴν φωτιά. Ὅταν κρυώσουν ρίχνετε τὸ τριμμένο τυρί, τὰ αὐγὰ κτυπημένα καὶ τ' ἀνακατώνετε. Κόβετε τὴν σκέπη σὲ μικρὰ κομμάτια καὶ κάνετε, τυλίγοντας τὸ ὑλικὸ μὲ τὴν σκέπη, μικρούς (ἀτομικούς) ἢ μεγάλους τζιγεροσαρμάδες. Ψήνετε σὲ δυνατὸ φοῦρνο. Ἂν θέλετε, βάζετε στὸ ταψὶ καὶ λίγες πατατοῦλες στρογγυλές.

Ἀφοῦ ψηθοῦν σερβίρετε τοὺς τζιγεροσαρμάδες ζεστοὺς μὲ πατάτες ἢ ρύζι πιλάφι.

Κατσικάκι μὲ κρεμμυδάκια φρέσκα

ΥΛΙΚΑ:

2 κιλὰ κατσικάκι
3 κιλὰ κρεμμυδάκια
λάδι ἢ βούτυρο
Ἀλάτι – δυόσμο – μουροπίπερο – σάλτσα.

ΕΚΤΕΛΕΣΗ:

Πλένετε καλὰ τὸ κρέας, τὸ κόβετε σὲ μερίδες καὶ τὸ βάζετε νὰ σιγοβράσει μὲ λίγο ἀλάτι καὶ νερό. Πλένετε τὰ κρεμμυδάκια πολὺ καλά, τὰ κόβετε σὲ μικρὰ κομματάκια, τὰ ζεματίζετε μὲ βραστὸ νερὸ καὶ τὰ βράζετε χωριστὰ ἀπὸ τὸ κρέας. Ἀφοῦ βράσουν, τὰ στραγγίζετε. Τὸ κρέας μόλις βράσει, τὸ βάζετε σὲ ταψὶ μαζὶ μὲ τὰ κρεμμυδάκια, ρίχνετε τὸ λάδι, ἀλάτι, μαυροπίπερο, δυόσμο καὶ τὴν σάλτσα.

Τὰ ψήνετε ὅλα μαζὶ σὲ δυνατὸ φοῦρνο.

Τσουρέκια

ΥΛΙΚΑ:

3 κιλὰ ἀλεύρι – 12 αὐγά.

3 ποτήρια λυωμένο βούτυρο (περίπου 700 γραμμάρια).

1/2 κιλοῦ γάλα – Λίγο ἀλάτι.

3 πακετάκια μαγιά.

3 φακελάκια μαχλέπι.

1 πορτοκάλι τὸ ζουμὶ καὶ τὴν φλούδα

1 κιλὸ ζάχαρη.

ΕΚΤΕΛΕΣΗ:

Διαλύετε τὴν μαγιὰ μὲ λίγο χλιαρὸ νερό. Προσθέτετε τὴν ζάχαρη, ἀφοῦ τὴν διαλύσετε μὲ χλιαρὸ γάλα, τὸ πορτοκαλόζουμο, τ' αὐγὰ ὁλόκληρα κτυπημένα, τὸ ἀτάτι, τὸ ξύσμα πορτοκαλιοῦ καὶ τὸ μαχλέπι. Στὸ τέλος ρίχνετε τὸ ἀλεύρι, προσέχοντας ὥστε ἡ ζύμη νὰ γίνει πολὺ μαλακή.

Λυώνετε τὸ βούτυρο καὶ τὸ ρίχνετε λίγο - λίγο ἐνῶ συνεχίζετε τὸ ζύμωμα. Ὅταν τελειώσει τὸ βούτυρο, σκεπάζετε τὴν ζύμη σὲ ζεστὸ μέρος, ἕως ὅτου διπλασιασθεῖ σὲ ὄγκο, περίπου 2 ὧρες. Τὴν ξαναζυμώνετε γιὰ νὰ ξεφουσκώσει. Τὴν ἀφήνετε νὰ ξαναφουσκώσει καὶ πλάθετε μεγάλες πλεξοῦδες. Τὶς βάζετε σὲ βουτυρωμένο ταψὶ καὶ τὶς ἀφήνετε νὰ ἀνέβουν περίπου 1 ὥρα. Ἀλοίφετε τὴν ἐπάνω ἐπιφάνεια μὲ αὐγὸ καὶ ἂν θέλετε, ρίχνετε σουσάμι ἢ ἀμύγδαλα ἀσπρισμένα.

Ψήνετε τὰ τσουρέκια σὲ μέτριο φοῦρνο 180^{0}C ἐπὶ 35' περίπου.

Καλὴ ἐπιτυχία!

ΝΑΟΥΣΑΙΙΚΟ

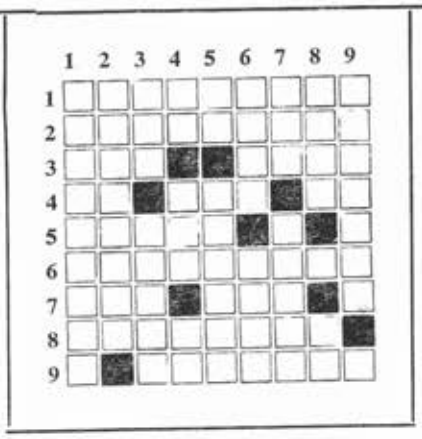

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

1. Κεντρική ὁδὸς τῆς πόλεώς μας ποὺ ἔχει τὸ ὄνομα πρωτεργάτη τῆς ἐπαναστάσεως καὶ τοῦ ὁλοκαυτώματός της.
2. Μὲ τὴν ἐπωνυμία τῆς Φιλικῆς συγκένρωσε τοὺς Ἕλληνες μαζὶ μὲ τοὺς προκρίτους τῆς πόλεώς μας κατὰ τὴν ἐπανάσταση τοῦ 1821 (γεν.).
3. Τὰ πάντα... λέγει ὁ Ἡράκλειτος. — Ἐπίρρημα ποὺ δηλώνει ἕνωση προσώπων καὶ πραγμάτων (δημ.).
4. Ἑταιρεία πετρελαιοειδῶν. — Ἀντίστροφα μιὰ πρόθεση. — Προγγοῦνται ἢ καὶ ἀκολουθοῦν ὀνόματα ἀθλητικῶν συλλόγων.
5. Ὑπάρχει στὴν πόλη μας καλὴ ποδοσφαιρικὴ καὶ χιονοδρομική.
6. Αὐτοῦ τοῦ εἴδους συγκρότημα εἶναι καὶ ὁ Πυρσὸς τῆς Νάουσης.
7. Τὰ ρήματα ποὺ ἔχουν αὐτὴ τὴν κατάληξη γράφονται πάντα μὲ ὠμέγα. — Τὰ ἀρχικὰ φιλοπροόδου σωματείου ποὺ ἔχει παράρτημα καὶ στὴ Νάουσα.
8. Ἀγροτικὴ περιοχὴ πρὸς τὸ Γιαννοκοχώρι ὅπου εὐδοκιμεῖ τὸ ἀμπέλι.
9. Κράτος τῆς Κ. Εὐρώπης ἀπὸ ὅπου περνοῦν τὰ ροδάκινά μας στὶς ἐξαγωγές

ΚΑΘΕΤΑ

1. Χωριὸ τῆς ἐπαρχίας μας μὲ σπουδαία ἀθλητικὴ ἐγκατάσταση ποὺ δὲν ἔχουμε ἀκόμα ἐμεῖς.
2. Δηλώνει αὐτὸν ποὺ δὲν ἔχει ἀρχὴ καὶ τέλος (καθ. αἰτ.).
3. Ἀπαραίτητο στὸν ἄνθρωπο (δημ.). — Διακρίνονται καὶ γι' αὐτὸ τὰ ὀρεινά μέρη μας.
4. Ὑποθετικὸς σύνδεσμος τῆς ἀρχαίας.—Ἐπίσης καὶ δεικτικὴ ἀντωνυμία. — Τὰ νέα διακριτικὰ στὶς πινακίδες αὐτοκινήτων στὸ νομό μας.
5. Μισό... οὐράνιο τόξο. — Στὴ μουσικὴ σημαίνει διακοπὴ τοῦ ἤχου.
6. Σχηματίζεται ἀνάμεσα σὲ δύο ὑψώματα, ρεματιά (δημ.). — Χρησιμοποιοῦνται στὴν ἐπιλογὴ ὑπαλλήλων καὶ στρατιωτικῶν στὶς εἰδικότητές τους (ξεν).
7. Πρωτεύουσα τῆς μυθικῆς Κολχίδας ὅπου βασίλευε ὁ Αἰήτης. — Ρωσσικὸ ὄνομα καὶ ὄνομα τοῦ μεγάλου μουσουργοῦ Τσαϊκόφσκυ.
8. Διοικητικὴ διαίρεση κατὰ τὴν τουρκοκρατία, ξεχωριστὴ γιὰ τὴ Βέροια καὶ γιὰ τὴ Νάουσα (αἰτ.). — Ἄρθρο στὸν πληθυντικό (θηλ.).
9. Ἀρχαῖος Ἕλληνας ποιητὴς ποὺ ἀσχολήθηκε καὶ μὲ τὴ γεωργία καὶ ἐπινόησε τὸ πρῶτο ξύλινο ἄροτρο.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΡΑΤΣΙΩΛΗΣ

ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

Η ΛΥΣΗ ΤΟΥ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

1. ΖΑΦΕΙΡΑΚΗ 2. ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ, 3. ΡΕΙ — ΜΑΖΙ, 4. ΒΡΟΧΙΑ — ΑΟ 5. ΟΜΑΔΑ, 6. ΧΟΡΕΥΤΙΚΟ 7. ΟΝΟΣ — ΣΕΟ. (Σῶκα, Ἐλληνικῶν, Ὀνομῶν) 8. ΡΑΜΝΙΣΤΑ, 9. ΑΤΣΤΡΙΑ.

ΚΑΘΕΤΑ

1. ΖΕΡΒΟΧΩΡΙ 2. ΑΤΕΡΜΟΝΑ 3. ΦΑΙ — ΑΡΩΜΑ 4. ΕΙΠΑΝΣΙΣ 6. ΡΕΜΑ — ΤΕΣΤ 7. ΑΙΑ — ΠΙΟΤΡ 8. ΚΑΖΑ — ΑΙ 9. ΗΣΙΟΔΟΣ.

ΗΛΥΣΗ ΤΟΥ

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ

Ἕνα χαμόγελο ἀξίζει περισσότερο ἀπὸ μιὰ ὀργή.

Λὰ Φαγκὲ

Ἡ γυναίκα κυβερνᾶται εὔκολα, ἀρκεῖ κάποιος ἄνδρας νὰ λάβει τὸν κόπο

Λὰ Μπρυγὲρ

Ἀοχίζουμε τὸν πόλεμο ὅποτε θέλουμε, τὸν τελειώνουμε ὅποτε μποροῦμε

Μακιαβέλη

Πρέπει νὰ γίνεσαι γρήγορα γέρος, γιὰ νὰ μείνεις πολὺ καιρὸ γέρος

Κικέρων

Οἱ ληστὲς ζητοῦν τὸ πορτοφόλι σου ἢ τὴ ζωή σου. Οἱ γυναῖκες σοῦ ζητοῦν καὶ τὰ δύο

Σάμουελ Μπάτζερ

Ἡ μεγαλύτερη ἀτυχία εἶναι νὰ μὴ βρεθεῖ κανεὶς μπροστὰ σὲ καμιὰ ἀναποδιά: ἔτσι δὲν ἔχει ποτὲ τὴν εὐκαιρία νὰ δείξει τὴν ἀξία του.

Σενέκας

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Ὁ Μέγας Πέτρος ἦταν κάποτε σ' ἕνα μοναστήρι καὶ εἶπε στὸν ἡγούμενο:

— Νομίζω ὅτι εἶναι καλὸ νὰ ἐπιτρέψετε στοὺς μοναχοὺς τὸ κάπνισμα τὸ ὁποῖο θὰ τοὺς διασκεδάζει, θὰ τοὺς ἀνακουφίζει καὶ δὲν θὰ τοὺς κτυπᾶ στὸ κεφάλι, ὅπως ἡ μπύρα, τὸ κρασὶ καὶ τ' ἄλλα ποτὰ ποὺ γίνονται ἀφορμὴ γιὰ τόσα ἐλαττώματα καὶ παρεκτροπές.

— Ἡ συμβουλή σας μεγαλειότατε, θὰ ἦταν ἐξαιρετική, εἶπε ὁ ἡγούμενος, ἂν ἡ Γραφὴ δὲν ἐμπόδιζε ρητῶς τὴν χρήση τοῦ καπνοῦ. Ἡ Γραφὴ λέει: Ὄχι τὰ εἰσερχόμενα, ἀλλὰ τὰ ἐξερχόμενα φέρουν τὴν ἁμαρτία. Ἀλλὰ τὸ κρασὶ καὶ τὰ ποτὰ εἰσέρχονται ἐνῶ ὁ καπνὸς ἐξέρχεται.

'Εξοχικόν κέντρον «ΚΙΟΣΚΙ»

ΡΕΣΤΩΡΑΝ - ΠΑΤΙΣΕΡΙΑ - ΚΑΦΕΤΕΡΙΑ

ΑΦΟΙ Δ. ΤΑΝΗ

Τηλ. 0332-22.257 - 28.168 - ΝΑΟΥΣΑ

Θ. ΔΡΑΓΟΥΜΑΝΟΣ

Τὸ μοναδικὸ κατάστημα μὲ

ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ - ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ

ΔΙΠΛΑ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Τηλ. 28.049, 27963 - ΝΑΟΥΣΑ

'Εμεῖς καί ἡ μόδα. 'Η μόδα δέν ἔχει ἡλικία

Φροντίστε κι' ἐσεῖς νὰ μὴ δείχνετε τὴν ἡλικία σας. Τὸν μεγαλύτερόλο τὸν ἔχουν τὰ ροῦχα. Μοντέρνα κομψὰ καὶ ὄχι κραυγαλέα. Μιὰ μόδα σὰν κι' αὐτὴν πού προστάζει ἡ Μπουτὶκ ΜΙΓΓΑ Δημαρχίας 10. 'Ενημερωμένη πάνω σ' ὅλες τὶς λεπτομέρειες τῆς φετινῆς μοδας γιὰ τὴν ἄνοιξη καὶ τὸ καλοκαίρι '78. Μὴν ξεχνᾶτε τὴν πλούσια συλλογή μας στὰ ΜΑΓΙΩ ΜΟΤΙΝΟ

Μπουτὶκ **ΜΙΓΓΑ**

ΤΗΛ. 27589 - ΝΑΟΥΣΑ

EURO-ADVERTISING ATHENS

Εκατό περίπου χρόνια καὶ μερικά ἑκατομμύρια μπουκάλια πρίν

μέ τίς πρῶτες σταγόνες κρασιοῦ ἀπό κλήματα τῆς Νάουσσας, γεννιόταν ἡ ποιότητα ΜΠΟΥΤΑΡΗ. Μαζί της γεννιόταν καὶ ἡ παράδοση ΜΠΟΥΤΑΡΗ. Ἡ αὐστηρή προσήλωση στήν παραγωγή, παλαίωση καὶ ἐμφιάλωση καλοῦ κρασιοῦ. ΜΠΟΥΤΑΡΗ πρίν ἑκατό χρόνια. Σήμερα. Ὕστερα ἀπό ἑκατό χρόνια. Πάντα καλό. Κρασί ἢ οὔζο ΜΠΟΥΤΑΡΗ.

μπουταρη

ΟΥΖΟ - ΚΡΑΣΙ ΑΠΟ ΤΟ 1879